

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ,
ΑΣΤΙΚΟΥ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ
ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ
ΔΗΜΩΝ ΖΑΧΑΡΩΣ, ΟΛΥΜΠΙΑΣ & ΣΚΙΛΟΥΝΤΟΣ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΒΛΑΧΟΥΤΣΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΔΑΟΥΣΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

(άρθρο 8 Ν.1599/1986)

Η ακρίβεια των στοιχείων που υποβάλλονται με αυτή τη δήλωση μπορεί να ελεγχθεί με βάση το αρχείο άλλων υπηρεσιών (άρθρο 8 παρ. 4 Ν. 1599/1986)

ΠΡΟΣ ⁽¹⁾ :	ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ, ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ					
Ο - Η Όνομα:	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	Επώνυμο:	ΒΛΑΧΟΥΤΣΟΣ			
Όνομα και Επώνυμο Πατέρα:	ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΥΤΣΟΣ					
Όνομα και Επώνυμο Μητέρας:	ΓΕΩΡΓΙΑ ΒΛΑΧΟΥΤΣΟΥ					
Ημερομηνία γέννησης ⁽²⁾ :	ΕΙΚΟΣΙ ΙΟΥΝΙΟΥ ΧΙΛΙΑ ΕΝΝΙΑΚΟΣΙΑ ΟΓΔΟΝΤΑ ΤΡΙΑ (20/06/1983)					
Τόπος Γέννησης:	ΒΟΛΟΣ					
Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας:	T408530	Τηλ:	6973370915			
Τόπος Κατοικίας:	ΠΟΡΤΑΡΙΑ- ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	Οδός:		Αριθ:		ΤΚ: 37011
Αρ. Τηλεομοιότυπου (Fax):		Δ/ση Ηλεκτρ. Ταχυδρομείου (Email):	k.vlahoutsos@gmail.com			

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις ⁽³⁾, που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν. 1599/1986, δηλώνω ότι:

Κατά την εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας με τίτλο «ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ, ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΛΕΙΑΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΖΑΧΑΡΩΣ, ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΚΑΙ ΣΚΙΛΟΥΝΤΟΣ» σεβάστηκα και τήρησα τις σχετικές κατευθύνσεις του Κανονισμού πτυχιακών εργασιών του Τμήματος ΤΑ καθώς και τη σχετική ισχύουσα ελληνική και κοινοτική νομοθεσία αναφορικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Δεν έχω προβεί σε λογοκλοπή ή αντιγραφή έργων άλλων δημιουργών [κείμενο, εικόνα (σε έντυπη, ψηφιακή και οπτικοακουστική μορφή), κλπ] και έχω, επιμελώς, αναφέρει και παραθέσει όλες τις σχετικές βιβλιογραφικές/ διαδικτυακές πηγές [κείμενο, εικόνα (σε έντυπη, ψηφιακή και οπτικοακουστική μορφή), κλπ] που έχω χρησιμοποιήσει για την εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας.

Ημερομηνία: .....20.....

Ο - Η Δηλ.

(Υπογραφή)

(1) Αναγράφεται από τον ενδιαφερόμενο πολίτη ή Αρχή ή η Υπηρεσία του δημόσιου τομέα, που απευθύνεται η αίτηση.

(2) Αναγράφεται ολογράφως.

(3) «Όποιος εν γνώσει του δηλώνει ψευδή γεγονότα ή αρνείται ή αποκρύπτει τα αληθινά με έγγραφη υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Εάν ο υπαίτιος αυτών των πράξεων σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτόν του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών.

Η παρούσα έρευνα θα ήταν αδύνατο να ολοκληρωθεί χωρίς την απαραίτητη βοήθεια και συμβολή της επιβλέπων καθηγήτριας της εργασίας κυρίας Δαούση Χριστίνας, αλλά και του κυρίου Θεοφιλόπουλου Νίκου Διευθυντή της Αναπτυξιακής Εταιρίας Ολυμπίας του Νομού Ηλείας.

Θα ήθελα να τους ευχαριστήσω για την επιμονή τους, τη σωστή καθοδήγηση τους και την εμπιστοσύνη που δείξανε στο πρόσωπο μου για την διεκπεραίωση της εν λόγω εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ_Toc240718407

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ .	8
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
1.2. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ & ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	9
1.3. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	11
1.4. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	13
1.5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	15
1.6. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ.....	23
1.6.1. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	23
1.6.2. ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ.....	25
1.6.3. ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ	26
1.6.4. ΥΓΕΙΑ.....	26
1.7. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΥΠΟ ΜΕΛΕΤΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ	37
2.1. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΡΙΝ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ	37
2.1.1. Ο ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	38
2.1.2. Ο ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	45
2.1.3. Ο ΔΗΜΟΣ ΣΚΙΛΛΟΥΝΤΟΣ.....	48

2.1.4. ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΟΥΣ ΥΠΟ ΜΕΛΕΤΗ ΔΗΜΟΥΣ.....	54
2.1.5. ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ.....	57
2.1.5.1. ΠΟΤΑΜΟΙ.....	57
2.1.5.2. ΔΑΣΗ & ΧΛΩΡΙΔΑ.....	59
2.1.5.3. ΔΑΣΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ.....	66
2.2. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ	67
2.2.1. ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ.....	72
2.2.2. ΠΥΡΟΛΗΚΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΠΗΡΕΑΣΟΥΝ ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ.....	84
3.1. ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	84
3.2. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	86
3.3. ΕΣΠΑ 2007-2013.....	88
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	89
4.1 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ	89
4.2. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΑΚΗ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΗΛΕΙΑΣ	96
4.3. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟ ΖΑΧΑΡΩΣ.....	102
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	107
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	111

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	117
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	118

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία έχει στόχο να μελετήσει τις προοπτικές ανάπτυξης του χωρικού συμμετοχικού σχεδιασμού για την ανασυγκρότηση του αγροτικού, αστικού και πολιτιστικού χώρου των πυρόπληκτων περιοχών του νομού Ηλείας. Συγκεκριμένα θα μελετηθούν τρεις δήμοι: ο δήμος Ζαχάρως, Αρχαίας Ολυμπίας και Σκιλούντος. Αρχικά θα παρουσιάσουμε αναλυτικά το αναπτυξιακό προφίλ του νομού Ηλείας, αναφερόμενοι στα δημογραφικά χαρακτηριστικά του νομού, στη διάρθρωση των οικισμών, αλλά και στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον. Στη συνέχεια θα μελετήσουμε αναλυτικότερα τις επιλεγμένες πυρόπληκτες περιοχές πριν από το τραγικό συμβάν το 2007 και μετά από αυτό. Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρουμε παράγοντες που δύνανται να επηρεάσουν το αναπτυξιακό μοντέλο της περιοχής. Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζεται το ερευνητικό υλικό. Στο τέλος της εργασίας θα αντλήσουμε συμπεράσματα από την αξιολόγηση αυτού του υλικού και θα προβούμε στη διατύπωση προτάσεων.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Επιλογή θέματος

Στην εν λόγω πτυχιακή εργασία μελετάμε τις προοπτικές ανάπτυξης χωρικού συμμετοχικού σχεδιασμού για την ανασυγκρότηση πυρόπληκτων περιοχών του Νομού Ηλείας. Το θέμα επελέγη, το 2007, λόγω της σοβαρότητάς του και της δυνατότητας να συμβάλλει ερευνητικά στην ανάδειξη θεμάτων χωρικού συμμετοχικού σχεδιασμού, με γνώμονα την τοπική αυτοδιοίκηση και, εν γένει, το ενδογενές τοπικό στοιχείο. Για την εκπόνηση της εργασίας, πραγματοποιήθηκε επιτόπια έρευνα, στους αμέσως επόμενους μήνες μετά την καταστροφική πυρκαγιά του 2007.

Επιλογή δείγματος

Επελέγησαν για την παρούσα έρευνα οι δήμοι Ζαχάρως, Σκιλούντος και αρχαίας Ολυμπίας καθώς, ως χωρικό δείγμα, συγκεντρώνουν αστικά, αγροτικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά.

Ερευνητική μεθοδολογία

-Αντλήθηκαν στοιχεία από την ΕΣΗΕ, το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, από τις δυο αναπτυξιακές εταιρίες του νομού και από πρωτοβάθμιους και δευτεροβάθμιους ΟΤΑ προκειμένου να χρησιμεύσουν για την κατάρτιση ενός αναπτυξιακού μοντέλου της περιοχής και με στόχο την ερμηνευτική πλαισίωση των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από την πραγματοποιηθείσα έρευνα μέσω ερωτηματολογίου.

- Συγκεκριμένα καταρτίστηκε ερωτηματολόγιο με βάση τα ενδιαφέροντα της έρευνας και απαντήθηκε από το δήμο Ζαχάρως, από την Ομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Ηλείας, από τη Συντονιστική Επιτροπή Πυρόπληκτων Νομού Ηλείας και από την Αναπτυξιακή Ηλειακή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο νομός Ηλείας υπάγεται στην Περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας και έχει έκταση 2.618 τετρ. χλμ. περίπου και πληθυσμό 179.429 κατοίκους, καταλαμβάνοντας ποσοστό 23,06% της συνολικής έκτασης και 25,35% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας αντιστοίχως (3ος κατά μέγεθος). Η μέση πυκνότητα του πληθυσμού 69 είναι κάτοικοι / τετρ. χλμ. Κατοίκους¹.

Ο νομός Ηλείας καταλαμβάνει το ΒΔ τμήμα της Πελοποννήσου και συνορεύει ΒΑ με το Ν. Αχαΐας, Ανατ. και ΝΑ με το Ν. Αρκαδίας, Νότια με το Ν. Μεσσηνίας, ενώ Δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος.

Πρωτεύουσα είναι ο Πύργος με 18.437 κατοίκους και δεύτερη σε πληθυσμό πόλη η Αμαλιάδα με 15.232 κατοίκους. Ακολουθούν η Γαστούνη, η Κρέστενα και η Ζαχάρω². Υπάρχουν επίσης σημαντικές κωμοπόλεις και χωριά. Σε απόσταση 19 χλμ. ανατολικά του Πύργου, σε μία κοιλάδα ανάμεσα στον Κρόνιο λόφο, τον ποταμό Αλφειό και τον παραπόταμο του Κλαδέο απλώνεται, ένας από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας, η Αρχαία Ολυμπία, με εκτιμώμενο μέσο όρο επισκεπτών ημερησίως περί τα 800 άτομα, το 1998.

---

¹ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία / ΕΣΥΕ: στοιχεία απογραφής 1991

² Εθνική Στατιστική Υπηρεσία / ΕΣΥΕ: στοιχεία απογραφής 1991

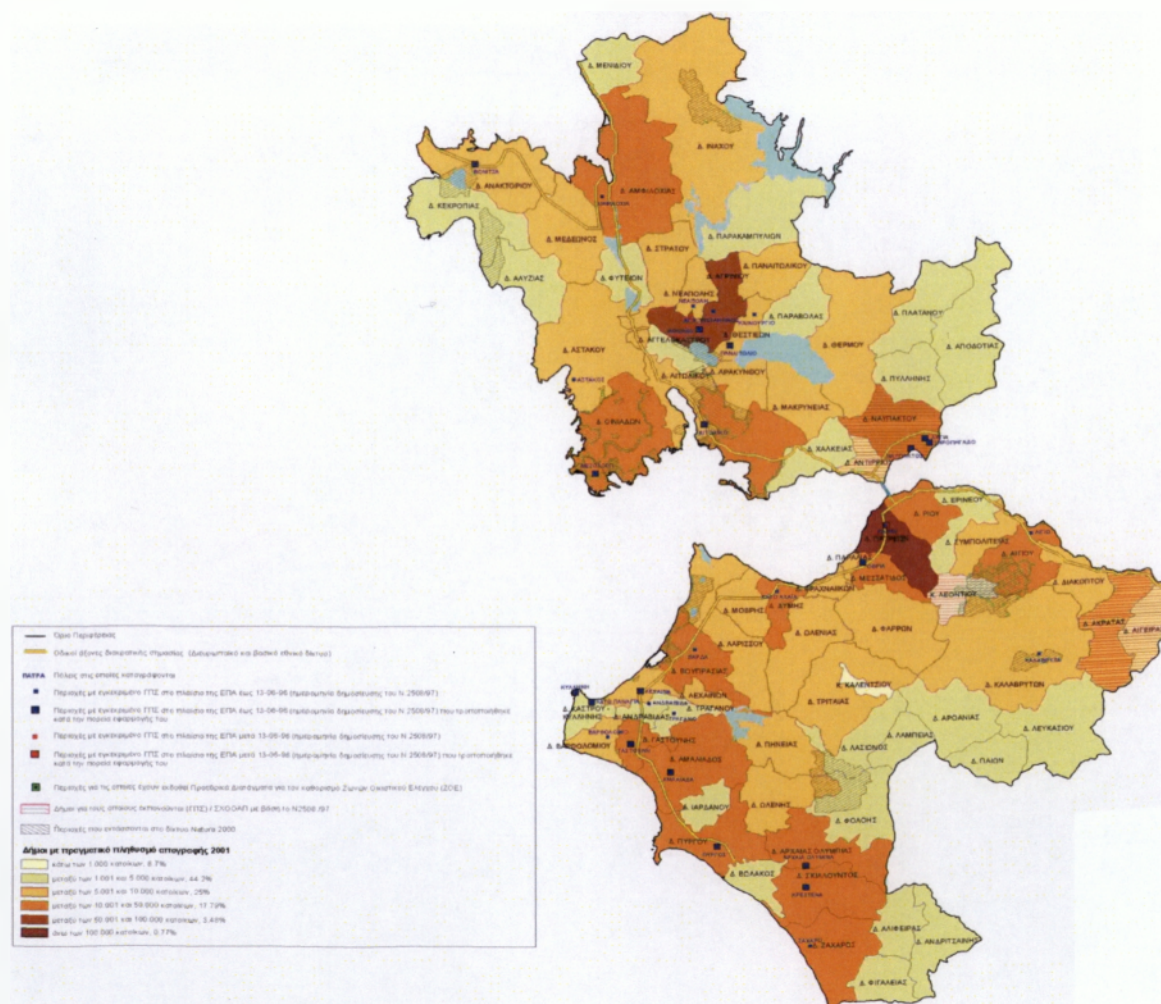
1.2. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ & ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

Ο νομός διοικητικά διαιρείται σε δύο επαρχίες:

1. Επαρχία Ηλείας και
2. Επαρχία Ολυμπίας.

Με βάση το Πρόγραμμα «Καποδίστριας» η Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση στο νομό συγκροτήθηκε τελικώς σε 22 Δήμους.³

ΕΙΚΟΝΑ 1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

³ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία / ΕΣΥΕ: στοιχεία απογραφής 1991

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης οι νέοι ΟΤΑ, τα δημοτικά διαμερίσματα και η στρεμματική έκτασή τους είναι οι εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

ΟΤΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ (στρεμ.)	ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ
1. Αλιφείρας	96.678	6
2. Αμαλιάδας	251.945	20
3. Ανδραβίδας	40.728	3
4. Ανδρίτσαινας	131.247	10
5. Αρχαίας Ολυμπίας	178.944	23
6. Βαρθολομιού	60.696	5
7. Βουπρασίας	170.859	9
8. Βώλακος	70.790	4
9. Γαστούνης	59.325	7
10. Ζαχάρως	187.047	20
11. Ιαρδάνου	62.723	9
12. Κάστρου-Κυλλήνης	49.322	4
13. Λαμπείας	72.447	3
14. Λασιώνος	119.528	6
15. Λεχαινών	60.411	6
16. Πηνειάς	148.572	16
17. Πύργου	170.866	19
18. Σκυλλούντος	194.409	16

19. Τραγανού	35.052	3
20. Φιγαλείας	89.175	6
21. Φολόης	174.202	9
22. Ωλένης	152.231	16
ΣΥΝΟΛΟ	2.577.197	220

Πηγή: Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

1.3. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

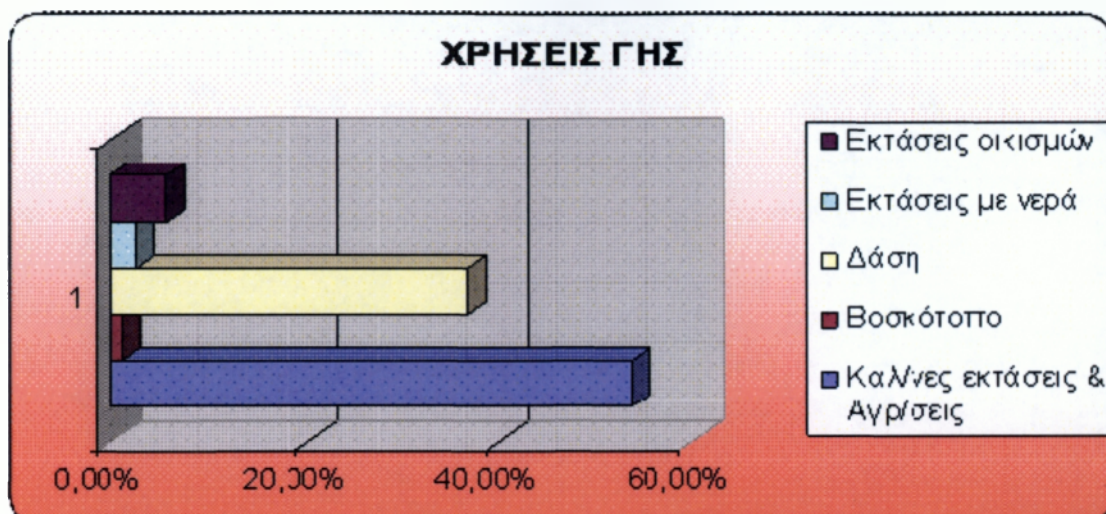
Η γεωμορφολογία του εδάφους προσδιορίζεται από πεδινές εκτάσεις που σχηματίζουν την πεδιάδα της Ηλείας, τη μεγαλύτερη της Πελοποννήσου, ενώ ορεινή είναι μόνον η επαρχία Ολυμπίας. Μεγαλύτεροι ορεινοί όγκοι είναι στα όρια με την Αρκαδία οι πλευρές του Ερύμανθου, με υψηλότερη κορυφή στην Ηλεία τη Λάμπεια (1.797 μ.) και το Σκιαδοβούνι. Νοτιότερα βρίσκεται η Φολόη, ο Λαπίθας και η Μίνθη.

Συγκεκριμένα σύμφωνα με την ΕΣΥΕ, επί της συνολικής έκτασης του νομού 1.517 χιλ. στρέμ. είναι πεδινά, 555,0 χιλ. στρέμ. είναι ημιορεινά και 546,0 χιλ στρέμ. ορεινά ανάγλυφα.

Ακόμη όσον αφορά στις χρήσεις γης στο νομό το 5% αφορά εκτάσεις οικισμών, το 3% εκτάσεις με νερά, το 35% δάση, το 1%

βοσκότοποι και το 56% καλλιεργημένες εκτάσεις και αγροτικές εκμεταλλεύσεις.⁴

ΓΡΑΦΗΜΑ 1. ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΛΕΙΑΣ

Το υδρογραφικό σύστημα του νομού βασίζεται κυρίως στους ποταμούς Αλφειό και Πηνειό (το φράγμα του Αλφειού είναι ένα από τα μεγαλύτερα χωμάτινα φράγματα της Ευρώπης), οι οποίοι είναι οι μεγαλύτεροι της Πελοποννήσου και έχουν αξιοποιηθεί κυρίως στην άρδευση γεωργικών εκτάσεων. Οι λίμνες είναι του Καϊάφα, της Αγουλινίτσας και της Μουριάς (οι δύο τελευταίες έχουν αποξηρανθεί). Αξιόλογο δε είναι και το οικοσύστημα της λιμνοθάλασσας του Κοτυχίου.

Πλήθος είναι οι ιαματικές πηγές με σημαντικότερες της Κυλλήνης, του Καϊάφα, της Φρασινιάς, της Ξυλοκέρας, του Πουρναριού κ.ά.

⁴ Ηλειακή Α.Ε., Επιχειρησιακό σχέδιο Ανάπτυξης Νομού Ηλείας 2007 -2020, Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Γεωπονικό πανεπιστήμιο Αθηνών, 2008

Οι θαυμάσιες φυσικές ακτές εμφανίζουν κολπώσεις, με σημαντικότερη και ωραιότερη την παραλία του Καϊάφα και βρειότερα το Αρκούδι, τη Γλύφα, τη Μπούκα και τη Μανολάδα. Συνολικά τα παράλια ανέρχονται σε 150 χλμ..

Γενικά το φυσικό περιβάλλον του νομού χαρακτηρίζεται από πλούσια ποικιλία πανίδας και χλωρίδας, πευκοδάση και κυπαρίσσια στα ημιορεινά και πεδινά, ενώ γραφικά χωριουδάκια διαγράφονται σε όλο το νομό.

Το κλίμα είναι μεσογειακό και θερμό, με σχετικά υψηλά ποσοστά βροχοπτώσεων και διακυμάνσεις της θερμοκρασίας.

1.4. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Βάσει της απογραφής 1991, ο πληθυσμός του νομού Ηλείας ανήλθε σε 179.429 κατοίκους και συγκεντρώνει ποσοστό 1,7% του πληθυσμού της χώρας, σημειώνοντας αύξηση σε ποσοστό 12% έναντι μείωσης κατά 2,9% που είχε παρουσιάσει στην απογραφή 1981. Η εν λόγω αύξηση είναι υψηλότερη της αντίστοιχης της Περιφέρειας (707.687 κατ. - αύξηση 8% - πυκνότητα 62 κατ./τετρ. χλμ.) και είναι κατά πολύ υψηλότερη από αυτή που σημειώθηκε σε επίπεδο χώρας (10.247.341 κατ. - αύξηση: 5,3% - πυκνότητα: 77,7 κατ./τετρ. χλμ.) και παρουσιάζει πυκνότητα πληθυσμού 69 κατοίκους ανά τετρ. χλμ. (1981: 61 κατ./τετρ.χλμ.).

Επισημαίνεται όμως ότι η τάση του πληθυσμού είναι μειωτική, επειδή είχε υψηλό και αυξανόμενο ποσοστό φυσικής μείωσης του πληθυσμού (υπεροχή γεννήσεων/1.000 κάτοικοι: -3,5 το 1997, -4 το 1998), σε συνδυασμό και με τη χαμηλή αναλογία μαθητών

Δημοτικού ανά 1.000 κατοίκους (54 έναντι του μέσου όρου της χώρας που είναι 61).

Ο πληθυσμός, κατά το 1991, καταγράφηκε σε ποσοστό 57,9% ως αγροτικός, 24,8% ως αστικός και 18,3% ως ημιαστικός, γεγονός που υποδηλώνει την ισχυρή θέση του πρωτογενούς τομέα στην οικονομία του νομού. Παράλληλα, από πλευράς γεωγραφικής κατανομής, παρατηρείται έντονη συγκέντρωση στα αστικά κέντρα και στην πεδινή Ηλεία, εφόσον το ίδιο έτος καταγράφηκαν 151.245 κατ. ή ποσοστό του συνολικού πληθυσμού 84,3% στις πεδινές περιοχές, 15.268 στις ημιορεινές (8,5%) και 12.916 στις ορεινές (7,2%).

Η εξέλιξη της κατανομής του πληθυσμού στις προαναφερόμενες ζώνες, κατά τη δεκαετία 1981-1991, παρουσίαζε την εξής εικόνα:⁵

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Ζώνη Κατανομής	1981	%	1991	%	Μεταβολή %
Αστική	37.206	23,2	44.517	24,8	19,6
Ημιαστική	26.539	16,6	32.775	18,3	23,5
Αγροτική	96.560	60,2	102.137	56,9	5,8
ΣΥΝΟΛΟ	160.350	100,0	179.429	100,0	11,9

Πηγή: Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από:
http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

⁵ Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από
http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

1.5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η οικονομία του Ν. Ηλείας είναι αγροτική. Ο Πύργος και η Αμαλιάδα είναι δύο μεγάλα αγροτικά κέντρα με ελάχιστη βιομηχανία και βιοτεχνία. Οι γεωργικές καλλιέργειες είναι κυρίως δημητριακά, όσπρια, βιομηχανικά φυτά, πεπονοειδή και πατάτες. Μεγάλες εκτάσεις καταλαμβάνουν και οι δεντροκαλλιέργειες, κυρίως τα εσπεριδοειδή και οι ελιές. Επίσης και η κτηνοτροφία στην Ηλεία είναι εξ' ίσου αναπτυγμένη. Εκτρέφονται μικρά ζώα, πουλερικά και άλογα. Σημαντική για την οικονομία του νομού είναι επίσης και η αλιεία, καθώς τα παράλια και οι ποταμοί του είναι πλούσιοι σε ψάρια.⁶

Συγκεκριμένα η αγροτική οικονομία εμφανίζεται στον κάτωθι πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ	ΜΕΤΡΗΣΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	48.704
ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΓΡΑΝΑΠΑΥΣΕΙΣ	1.376,4 τ.χλμ.(52,6% νομού).
ΕΚΤΑΣΗ ΒΟΣΚΟΤΟΠΩΝ	346,6 τ.χλμ. (13,2% νομού).

⁶ Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ	654,5 τ.χλμ. (25% νομού).
ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΩΝ	98.053
ΜΕΣΟ ΕΜΒΑΔΟΝ ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΟΥ	9,8 στρ.
ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΣΕ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ ΓΗ	90%
ΚΥΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	Εσπεριδοειδή, λάδι, κρασί, κηπευτικά, δημητριακά.
ΕΙΔΗ ΖΩΩΝ ΠΟΥ ΕΚΤΡΕΦΟΝΤΑΙ	Βοοειδή, αιγοπρόβατα, χοίροι, πουλερικά.

Ο Νομός έχει πολυδιάστατη οικονομική ζωή, γεγονός που αντανακλάται σε όλες τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται κυρίως στον πρωτογενή τομέα και τις υπηρεσίες και κατά δεύτερο λόγο στο δευτερογενή τομέα.

Το 39% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του νομού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, το 44% στο τριτογενή και το 17% στο δευτερογενή.

Οι νόμιμοι μετανάστες αποτελούν το 6,3% του πληθυσμού και η μεγάλη τους πλειοψηφία απασχολείται στη γεωργία (58%).

Ο Νομός είναι ο πρώτος παραγωγός τομάτας και πατάτας στην χώρα, ο 5ος όσον αφορά στα εσπεριδοειδή και 6ος στο ελαιόλαδο.

Γενικά χαρακτηρίζεται από το ειδικό βάρος των δραστηριοτήτων του πρωτογενή τομέα και ως ένα βαθμό από την παροχή υπηρεσιών, κυρίως τουριστικών. Ο τουρισμός στην Ηλεία βρίσκεται σε σημαντική εξέλιξη και εμφανίζει συνεχώς, αυξητικές

τάσεις, όπως και η ίδρυση νέων επιχειρήσεων και ξενοδοχείων στον συγκεκριμένο τομέα.⁷

Οι διανυκτερεύσεις του νομού αντιπροσωπεύουν το 34,5% του συνόλου των διανυκτερεύσεων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών του νομού αντιπροσωπεύουν το 50% του συνόλου των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Οι διανυκτερεύσεις ημεδαπών του νομού αντιπροσωπεύουν το 21,8% του συνόλου των διανυκτερεύσεων των ημεδαπών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Στην Ηλεία, ο τριτογενής τομέας συμμετέχει κατά 62% στη διαμόρφωση του τοπικού ΑΕΠ.

Γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι ο Νομός Ηλείας έχει το μεγαλύτερο ποσοστό εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα (21,9% του συνολικού παραγομένου προϊόντος του νομού) και το χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (10.190 ευρώ ή 53% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ)⁸.

Η δομή της αγοράς εργασίας του νομού παρουσίασε σημαντικές αλλαγές κατά τα τελευταία τριάντα χρόνια. Το εργατικό δυναμικό αυξήθηκε τη περίοδο 1981-2001 κατά 15% (9.214 άτομα) ενώ ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε κατά 478,1% (9.806 άτομα) για την αντίστοιχη χρονική περίοδο. Ο αριθμός των απασχολουμένων μειώθηκε κατά 1% (592 άτομα)

---

⁷ Ηλειακή Α.Ε., Επιχειρησιακό σχέδιο Ανάπτυξης Νομού Ηλείας 2007 -2020, Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Γεωπονικό πανεπιστήμιο Αθηνών, 2008

⁸ Εφημερίδα το Βήμα, 2009, Το οικονομικό κόστος των πυρκαϊών ανά νομό, ανακτημένο από: <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=46&ct=16&artId=194753&dt=31/08/2007>

Τον μεγαλύτερο όγκο στο εργατικό δυναμικό κατέχει η ηλικιακή κατηγορία 30-44 ετών (39,7%). Τα αντίστοιχα ποσοστά για τους άντρες και τις γυναίκες είναι 38,9% και 42,2%. Το 67,5% του εργατικού δυναμικού του νομού αποτελείται από άνδρες και το 32,5% από γυναίκες. Οι άντρες κατέχουν το υψηλότερο ποσοστό σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες. Το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής οι άντρες το έχουν στην κατηγορία 65+ ετών (77,2%) ενώ οι γυναίκες στην κατηγορία 20-24 ετών (35,4%).

Η απασχόληση στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας στο νομό Ηλείας χαρακτηρίζεται από τη σημαντική συμμετοχή του τριτογενή τομέα (40,9%) καθώς επίσης και του πρωτογενή τομέα (35,4%). Στη συνέχεια έρχεται ο δευτερογενής τομέας με ποσοστό 15,2%. Αναλυτικότερα, στον τριτογενή τομέα απασχολούνται 23.949 άτομα, στο δευτερογενή τομέα 8.902 άτομα και στον πρωτογενή τομέα 20.735 άτομα. Επίσης είναι σημαντικό το ποσοστό συμμετοχής του τριτογενή και του πρωτογενή τομέα του νομού στο σύνολο της Περιφέρειας (31,8% και 33,9% αντίστοιχα).

Το 38,9% των εργοδοτών απασχολείται στον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας «Εμπόριο, επισκευές» ενώ ακολουθεί ο κλάδος «Ξενοδοχεία- Εστιατόρια» με ποσοστό 14%.

Το 65% των αυτοαπασχολουμένων εργάζεται στον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας «γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία» ενώ ακολουθεί ο κλάδος οικονομικής δραστηριότητας «κατασκευές» με ποσοστό 7,8%.

Το 13,1% των μισθωτών απασχολείται στον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας «δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική

κοινωνική ασφάλιση» ενώ ακολουθεί ο κλάδος «γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία» με ποσοστό 12,9%.

Η εξέλιξη του κατά κεφαλή ΑΕΠ της Περιφέρειας παρουσιάζεται στον Πίνακα που ακολουθεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4. ΑΕΠ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΣΟΥ ΟΡΟΥ

ΝΟΜΟΣ	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Ν. Ηλείας	75,9	72,7	79,5	78,7	75,5	74,6	75,6	75,6

Πηγή: Οι Νομοί της Ελλάδας 2001, all media publications – Περιοδικό Επιλογή

ΠΙΝΑΚΑΣ 5. ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ % ΤΟΥ ΑΕΠ

Ν. Ηλείας	1992	1995	1998
Γεωργία	26,3	26,8	21,6
Βιομηχανία	14,4	17,3	16,2
Υπηρεσίες	59,3	55,8	62,2

ΠΙΝΑΚΑΣ 6. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΚΑΙ ΝΟΜΟ

ΚΛΑΔΟΣ	Ν. Ηλείας
Διάφορες Επιχειρήσεις	46
Εξόρυξη άνθρακα και λιγνίτη εξόρυξη τύρφης	1

ΚΛΑΔΟΣ	Ν.Ηλείας
Λοιπά Ορυχεία και Λατομεία	8
Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών	332
Παραγωγή Προϊόντων Καπνού	--
Παραγωγή Κλωστοϋφαντουργικών Υλών	25
Κατασκευή Ειδών Ενδυμασίας: Κατεργασία και βαφή γουναρικών	36
Κατεργασία & δέψη δέρματος: Κατασκευή ειδών ταξιδιού (αποσκευών), τσαντών, ειδών σελοποιίας, ειδών σαγματοποιίας & υποδημάτων	2
Βιομηχανία Ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό εκτός από τα έπιπλα: κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	115
Κατασκευή Χαρτοπολτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί	3
Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου και εικόνας και μέσων πληροφορικής	16
Παραγωγή οπτάνθρακα (κωκ), προϊόντων διύλισης πετρελαίου και πυρηνικών καυσίμων	4
Παραγωγή χημικών και ουσιών και προϊόντων	6
Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	2
Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	47
Παραγωγή Βασικών Μετάλλων	4
Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	91
Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού ΜΑΚ	22

ΚΛΑΔΟΣ	N.Ηλείας
Κατασκευή μηχανών γραφείου και ηλεκτρονικών υπολογιστών	--
Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών ΜΑΚ	2
Κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών	1
Κατασκευή ιατρικών οργάνων, οργάνων ακριβείας και οπτικών οργάνων: κατασκευή ρολογιών κάθε είδους	4
Κατασκευή αυτοκινήτων οχημάτων : κατασκευή ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων	1
Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	--
Κατασκευή επίπλων: Λοιπές βιομηχανίες ΜΑΚ	46
Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Ζεστού Νερού	--
Συλλογή, Καθαρισμός και Διανομή Νερού	2
Κατασκευές	739
Πώληση, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών : Λιανική πώληση καυσίμων για οχήματα	394
Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών	310
Λιανικό Εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών: επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	2.181
Ξενοδοχεία και Εστιατόρια	837
Χερσαίες μεταφορές, μεταφορές μέσω αγωγών	243
Μεταφορές μέσω υδάτινων οδών	--
Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές	38

ΚΛΑΔΟΣ	Ν.Ηλείας
δραστηριότητες: δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων	
Ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες	1
Ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	13
Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών	3
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	4
Ενοικίαση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή: ενοικίαση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	36
Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες	4
Έρευνα και ανάπτυξη	--
Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες	291
Δημόσια Διοίκηση και άμυνα: Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	2
Εκπαίδευση	49
Υγεία και Κοινωνική Μέριμνα	18
Διάθεση Λυμάτων και απορριμμάτων: υγιεινή και παρόμοιες δραστηριότητες	6
Δραστηριότητες οργανώσεων ΜΑΚ	8
Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	37
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	85

Πηγή : ΕΣΥΕ, Έρευνα Επιχειρήσεων, 1995

1.6. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

1.6.1. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το 45,5% του συνόλου του πληθυσμού άνω των 6 ετών είναι απόφοιτοι της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ ακολουθούν οι απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με ποσοστό 33,9%. Το ποσοστό των αναλφάβητων στο νομό Ηλείας (6%) υπερβαίνει τόσο το ποσοστό της Περιφέρειας (5,5%), όσο και της χώρας (4%). Η παραπάνω κατάταξη των εκπαιδευτικών επιπέδων παραμένει ίδια τόσο στους άνδρες (το 47,3% είναι οι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 36,1% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) όσο και στις γυναίκες (το 43,7% είναι οι απόφοιτες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και το 33,3% είναι οι απόφοιτες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης). Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζουμε τα νηπιαγωγεία του νομού Ηλείας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7. ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ.

6° ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΥΡΓΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ
7° ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΥΡΓΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΡΑΤΟΥΛΑ
9° ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΥΡΓΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ
10° ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΥΡΓΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΤΣΑΡΟΥ
11° ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΥΡΓΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΛΙΝΔΙΑ
12° ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΥΡΓΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΟΛΙΡΙΟΥ
Ν/ΓΕΙΟ ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΥΡΓΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΟΥΜΑΝΗ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΓ.ΦΙΛΟΘΕΗΣ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΛΑΛΑ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΛΦΕΙΟΥΣΑΣ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΛΑΜΠΕΙΑΣ

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΜΠΕΛΩΝΑ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΛΑΝΘΙΟΥ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΝΤΡΩΝΙΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΛΑΝΤΖΟΪΟΥ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΛΑΣΤΑΙΚΩΝ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΒΑΡΒΑΣΑΙΝΑΣ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΜΟΥΖΑΚΙΟΥ
Ν/ΓΕΙΟ ΒΑΣΙΛΑΚΙΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΜΥΡΤΙΑΣ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΒΟΥΝΑΡΓΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ Ν. ΠΕΡΣΑΙΝΑΣ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΒΡΟΧΙΤΣΑΣ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΝΕΜΟΥΤΑΣ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΓΟΥΜΕΡΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΕΛΑΙΩΝΑ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΕΛΟΠΙΟΥ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΕΠΙΤΑΛΙΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΛΑΤΑΝΟΥ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΡΑΣΙΝΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΤΡΕΦΙΟΥ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΑΛΜΩΝΗΣ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΦΛΟΚΑ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΚΟΥΡΟΧΩΡΙΟΥ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΦΟΛΩΗΣ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΜΙΛΑ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΧΑΝΑΚΙΩΝ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΧΕΙΜΑΔΙΟΥ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ Ν/ΓΕΙΟ ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΟΣ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙΟΥ	Ν/ΓΕΙΟ ΜΙΡΑΚΑΣ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΩΛΕΝΑΣ	Ν/ΓΕΙΟ ΠΑΛΑΙΟΒΑΡΒΑΣΑΙΝΑΣ
ΚΟΡΥΦΗΣ (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ν/ΓΕΙΟΥ ΒΡΟΧΙΤΣΑΣ)	

Πηγή: Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 6-7-09 από <http://www.nailias.gr/nomos/sxoleia.php>

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα γυμνάσια και Λύκεια του νομού:

ΠΙΝΑΚΑΣ 8. ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΚΑΙ ΛΥΚΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

1 Γυμνάσιο Πύργου	1 Εν. Λύκ. Πύργου	Γυμνάσιο Μυρτιάς Σκ
2 Γυμνάσιο Πύργου	2 Εν. Λύκ. Πύργου	1ο Τ.Ε.Ε. Πύργου
3 Γυμνάσιο Πύργου	3 Εν. Λύκ. Πύργου	2ο Τ.Ε.Ε. Πύργου
4 Γυμνάσιο Πύργου	4 Εν. Λύκ. Πύργου	Εσπερινό Γ.Πύργου
Γυμνάσιο Βαρθολομιού		

Πηγή: Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 6-7-09 από <http://www.nailias.gr/nomos/sxoleia.php>

1.6.2. ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Στο νομό Ηλείας, βάσει της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού του Υπουργείου Πολιτισμού για το 2008 λειτουργούν 7 εθνικά και δημοτικά στάδια και γυμναστήρια. Συγκεκριμένα:⁹

ΠΙΝΑΚΑΣ 9. ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

Όνομασία	Περιοχή
Εθνικό Στάδιο Αμαλιάδας	Αμαλιάδα
Εθνικό Στάδιο Πύργου Ηλείας	Πύργο
Εθνικό Στάδιο Ζαχάρως	Ζαχάρω
Εθνικό Στάδιο Κρεσενών	Κρέστενα
Δημοτικό Γυμναστήριο Ανδραβίδας	Ανδραβίδα

⁹ Γενική Γραμματεία Αθλητισμού Υπουργείου Πολιτισμού

Δημοτικό Λεχαινών	Γυμναστήριο	Λεχαινά
Δημοτικό Γαστούνης	Γυμναστήριο	Γαστούνη

Πηγή: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού Υπουργείου Πολιτισμού

1.6.3. ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

Στο νομό Ηλείας λειτουργούν τα Πρωτοδικεία Αμαλιάδας και το Ηλείας τα οποία υπάγονται στο Εφετείο Πατρών. Στο Πρωτοδικείο Αμαλιάδας υπάγεται η Εισαγγελία Πρωτοδικών, το Παισματοδικείο και το Ειρηνοδικείο Αμαλιάδας, καθώς επίσης και τα Ειρηνοδικεία Βάρδας, Βαρθολομικού, Γαστούνης και Μυρτουντίων. Στο Πρωτοδικείο Ηλείας υπάγεται η Εισαγγελία Πρωτοδικών Ηλείας, το Παισματοδικείο και το Ειρηνοδικείο Πύργου. Επίσης τα Ειρηνοδικεία Ελευσίνας Πελοποννήσου, Κρεστένων, Λαμπείας, Ολυμπίων, Ωλένης, Ανδρίτσαινης και Αρήνης.¹⁰

1.6.4. ΥΓΕΙΑ

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται τα νοσοκομεία και τα κέντρα υγείας που υπάγονται στο νομό Ηλείας, καθώς επίσης και τα κέντρα υγείας και τα περιφερειακά ιατρεία που υπάγονται στα

¹⁰ Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από
http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

νοσοκομεία αλλά και τα περιφερειακά ιατρεία που υπάγονται στα κέντρα υγείας.¹¹

ΠΙΝΑΚΑΣ 10. ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ		ΚΕΝΤΡΑ ΥΓΕΙΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ
Γενικό Κρεστένων	Νοσοκομείο	Κ.Υ. Κρεστένων	Π.Ι. Ζαχάρως
Γενικό Αμαλιάδας	Νοσοκομείο	Κ.Υ. Φιγαλείας	Π.Ι. Κακόβατου
Γενικό Νοσοκομείο Πύργου "Ανδρέας Παπανδρέου"			Π.Ι. Κάτω Σαμικού
			Π.Ι. Σκιλλουντίας
			Π.Ι. Γκραίκα
			Π.Ι. Μηλέων

Πηγή: Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από http://www.nailias.gr/nomos/hosp_details.php?catid=2&start=20&startp=1

ΠΙΝΑΚΑΣ 11. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΑ ΥΓΕΙΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ
Ανδρίτσαινας	Π.Ι. Αμυγδαλιών Π.Ι. Σέκουλα

¹¹ Ηλειακή Α.Ε., Επιχειρησιακό σχέδιο Ανάπτυξης Νομού Ηλείας 2007 -2020, Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Γεωπονικό πανεπιστήμιο Αθηνών, 2008

	Π.Ι. Καλλιθέας Π.Ι. Περιβολίων Π.Ι. Αμπελώνα (Ν. Μεσσηνίας) Π.Ι. Χελιδονίου
Βάρδας	Π.Ι. Νέας Μανωλάδας
Γαστούνης	Π.Ι. Ανδραβίδας Π.Ι. Βαρθολομιού Π.Ι. Λεχαινών Π.Ι. Καλυβίων Ήλιδας Π.Ι. Κυλλήνης Π.Ι. Χαβαρίου
Σιμόπουλου	Π.Ι. Εφύρας Π.Ι. Λουκά Π.Ι. Χανίων Πανόπουλου Π.Ι. Λαμπείας Π.Ι. Κρυόβρυσης Π.Ι. Κούμανι Π.Ι. Λάλα Π.Ι. Μουζακίου Π.Ι. Καράτουλα Π.Ι. Στρεφίου Π.Ι. Πελοπίου Π.Ι. Αρχ. Ολυμπίας Π.Ι. Γούμερου Π.Ι. Βροχίτσας Π.Ι. Βούναργου Π.Ι. Μυρτιάς Π.Ι. Σκουροχωρίου Π.Ι. Βασιλακίου

Πηγή: Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από http://www.nailias.gr/nomos/hosp_details.php?catid=2&start=20&startp=1

Παρακάτω παρουσιάζονται τα αγροτικά κτηνιατρεία του νομού Ηλείας:¹²

ΠΙΝΑΚΑΣ 12. ΚΤΗΝΙΑΤΡΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

Αγροτικό κτηνιατρείο Αμαλιάδας
Αγροτικό κτηνιατρείο Ανδραβίδας
Αγροτικό κτηνιατρείο Ανδρίτσαινα
Αγροτικό κτηνιατρείο Αρχ. Ολυμπίας
Αγροτικό κτηνιατρείο Βάρδας
Αγροτικό κτηνιατρείο Γαστούνη
Αγροτικό κτηνιατρείο Ζαχάρως
Αγροτικό κτηνιατρείο Κρεστένων
Αγροτικό κτηνιατρείο Λεχαινών

Λειτουργούν επίσης 2 περιφερειακά ιατρεία: το Περιφερειακό Ιατρείο Ανδρωνίου και το Περιφερειακό Ιατρείο Μυρσίνης. Τέλος λειτουργεί το Κέντρο Περίθαλψης Παίδων ΚΕΠΕΠ Λεχαινών¹³.

¹² Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από http://www.nailias.gr/nomos/hosp_details.php?catid=2&start=20&startp=1

¹³ Ηλειακή Α.Ε., Επιχειρησιακό σχέδιο Ανάπτυξης Νομού Ηλείας 2007 -2020, Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Γεωπονικό πανεπιστήμιο Αθηνών, 2008

1.7. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Πρωτογενής Τομέας

Το Γενικό Χωροταξικό Πλαίσιο δίνει την κατεύθυνση της διατήρησης της γεωργίας και της εντατικής κτηνοτροφίας, με παράλληλη προστασία της γεωργικής γης, στις γόνιμες πεδινές περιοχές, όπως είναι ο κάμπος του Πύργου. Οι κατευθύνσεις του Γενικού Πλαισίου για τον αγροτικό τομέα είναι:

Επιδιώκεται η αύξηση της ελκυστικότητας του αγροτικού χώρου ως περιοχής οίκησης, αναψυχής και ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα δε του πρωτογενή τομέα, με την ανάπτυξη ποιοτικών πρωτογενών δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με τον τουρισμό. Επιδιώκεται, επίσης, η συνετή διαχείρισή του, με στόχο τη διαφύλαξη των χαρακτηριστικών του ως φυσικού αποθέματος και ως τοπίου, και η ανάδειξη της σημασίας του για τη διατήρηση των φυσικών οικοσυστημάτων και των αγρο-οικοσυστημάτων. Ο χώρος αυτός, που καταλαμβάνει το σύνολο σχεδόν του ορεινού και ημιορεινού χώρου, καθώς και σημαντικά τμήματα του παράκτιου, δεν είναι ομοιόμορφος. Για το λόγο αυτό, καθορίζονται διαφοροποιημένες κατευθύνσεις:

Για τις αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας: υλοποίηση πολιτικών και αποτελεσματικών μέτρων για την αειφόρο διαχείριση των εδαφικών και υδατικών πόρων, με εξορθολογισμό της χρήσης των αγροχημικών και των συστημάτων άρδευσης.

Για τις περιαστικές αγροτικές περιοχές: λήψη μέτρων για την αποφυγή της απώλειας γόνιμης γης, λόγω άναρχης αστικοποίησης, και για τη διατήρησή τους ως περιοχών ελεύθερων

χώρων και αναψυχής. Οι κατευθύνσεις αυτές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την κατάρτιση του σχεδιασμού των αστικών κέντρων, με γνώμονα τον σεβασμό του περιβάλλοντος και των αναγκών σε γεωργική γη.

Για τις ορεινές και τις ημιορεινές περιοχές, καθώς και για τις νησιωτικές περιοχές με αγροτικό χαρακτήρα: ενθάρρυνση των πολλαπλών πρωτογενών δραστηριοτήτων, με καλλιέργειες φιλικές προς το περιβάλλον, έμφαση στα προϊόντα ποιότητας και συνδυασμό με τον εναλλακτικό τουρισμό και παραθερισμό.

Βασικοί στόχοι - επιδιώξεις:

Βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη του αγροτικού τομέα και διασφάλιση της οικολογικής και πολιτιστικής σημασίας των περιοχών της υπαίθρου, με το συνδυασμό παραδοσιακών και σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και προτύπων, την προώθηση συμβατών προς το περιβάλλον και το τοπικό ορίων ανάπτυξης και την αξιοποίηση των ενδογενών συγκριτικών πλεονεκτημάτων σε μία σειρά προϊόντων και μεθόδων παραγωγής.

Ανάδειξη του πολυλειτουργικού χαρακτήρα της γεωργίας και του ρόλου της ως σημαντικού «διαχειριστή» των φυσικών πόρων και του αγροτικού τοπίου.

Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στον πρωτογενή τομέα (κάλυψη των αναγκών σε κατάρτιση των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα αλλά και γενικότερα των κατοίκων των αγροτικών περιοχών), ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί πληρέστερα στους νέους ρόλους που καλείται να επιτελέσει ο αγροτικός τομέας.

Προστασία του αγροτικού χώρου από τις πιέσεις που δέχεται στο

πλαίσιο της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του (αναδιάρθρωση καλλιεργειών, εγγειοβελτιωτικά έργα, κ.ά.) και λήψη μέτρων για την εξασφάλιση της ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος και ιδίως των βιοτόπων, καθώς και για την προστασία των υδάτων και του εδάφους.

Προστασία της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας και των βοσκοτόπων, λαμβάνοντας υπόψη: α) το ρόλο τους στην παραγωγική διαδικασία, τη διατήρηση της ποιότητας του περιβάλλοντος, αλλά και τις ανάγκες επέκτασης των οικισμών και την οικονομική ανάπτυξη και β) την ανάγκη χωροθέτησης, οργάνωσης και λειτουργίας σύγχρονων κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, προσαρμοσμένων στις απαιτήσεις της αγοράς για υγιεινά και ασφαλή τρόφιμα.

Στο πλαίσιο του παραπάνω στόχου προτεραιότητα αποκτά η στήριξη της εγχώριας κτηνοτροφίας και η αξιοποίηση του παραγωγικού δυναμικού των βοσκοτόπων, ώστε να αποτελέσουν, μεταξύ άλλων, και μέσο για την ενίσχυση της οικονομίας και τη συγκράτηση του πληθυσμού στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές. Κρίσιμο στοιχείο θεωρείται η οριοθέτηση των βοσκοτόπων, η ορθολογική χρήση τους και η βελτίωση της παραγωγικής τους ικανότητας με εγκεκριμένα διαχειριστικά σχέδια. Μέριμνα λαμβάνεται και για την εκτατικοποίηση της κτηνοτροφίας, σε συνδυασμό με αειφορικές πρακτικές διαχείρισης των οικοσυστημάτων.

Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, με τη δημιουργία δικτύων με τα αστικά κέντρα και τα επιλεγμένα ημιαστικά κέντρα που θα αποτελέσουν τους πόλους ανάπτυξης των ευρύτερων γεωγραφικών ενοτήτων.

Ανάπτυξη ποιοτικών πρωτογενών δραστηριοτήτων σε συμπληρωματικότητα με τον τομέα του τουρισμού. Έμφαση επίσης δίνεται στην ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας.

Βάσει των ανωτέρω στόχων – επιδιώξεων δίνονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις:

Δημιουργία ενός βιώσιμου και ανταγωνιστικού συστήματος γεωργίας και διατροφικών προϊόντων με σαφή προσανατολισμό προς την αγορά, το οποίο θα αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην παραγωγή προϊόντων διατροφικής ποιότητας και ασφάλειας, θα είναι ικανό να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καταναλωτών, θα αναπτύσσεται κατά τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον και θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της υπαίθρου με σκοπό τη διατήρηση του αγροτικού πληθυσμού και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, αλλά και την ανάδειξη ενός ευρέος φάσματος οικονομικών δραστηριοτήτων σε αγροτικές μειονεκτικές, ορεινές και νησιωτικές περιοχές.

Δραστικό περιορισμό της διάχυσης αστικών χρήσεων στη γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας. Τυχόν απόδοσή της σε άλλες χρήσεις πρέπει να γίνεται με φειδώ, ύστερα από στάθμιση των παραγόντων κόστους - ωφέλειας σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, λαμβανομένων υπόψη των επιλογών ανάπτυξης που απορρέουν από το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού.

Αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, σύμφωνα με την ΚΑΠ, σε συνδυασμό με την εκλογίκευση των συστημάτων άρδευσης και της χρήσης λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων. Προώθηση της εφαρμογής κοινοτικού προγράμματος για αναδάσωση πτωχών σε απόδοση γεωργικών εκτάσεων.

ΑΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού δεν περιλαμβάνει την πόλη του Πύργου στην κατηγοριοποίηση των πόλων ανάπτυξης, δηλ. στις τέσσερις (4) ιεραρχημένες κατηγορίες αστικών κέντρων σε: α) Μητροπολιτικά κέντρα, β) Πρωτεύοντες εθνικούς πόλους, και γ) Λοιπούς εθνικούς πόλους. Το εν λόγω Πλαίσιο προτείνει την ενίσχυση δικτύων συνεργασίας μεταξύ γειτονικών αστικών κέντρων και μέσω αυτών η, δημιουργία διπόλων ή πολυ-πόλων, όπως αυτών του Πύργου και της Αμαλιάδας.

Η περιοχή μελέτης εντάσσεται στο Δυτικό Άξονα Ανάπτυξης, ο οποίος διατρέχει, την ηπειρωτική χώρα στα δυτικά του ορεινού συμπλέγματος της Πίνδου, των ορεινών σχηματισμών της Στερεάς Ελλάδος και της Πελοποννήσου, συμπεριλαμβάνοντας και τα Ιόνια Νησιά. Περιλαμβάνει πρωτεύοντες εθνικούς αναπτυξιακούς πόλους (Ιωάννινα σε συνδυασμό με την Ηγουμενίτσα και την Πάτρα) και άλλους, σημαντικούς σε εθνικό επίπεδο, πόλους ανάπτυξης (Καλαμάτα και Αγρίνιο). Συνδέεται λειτουργικά προς βορρά με τα δυτικά Βαλκάνια, ενώ δυτικά και νότια συνδέεται με διεθνείς θαλάσσιους άξονες καθώς και με την Κρήτη (Καστέλλι Κισσάμου).

Σε ότι αφορά στις υποδομές μεταφορών και υπηρεσίες το Γενικό Χωροταξικό Πλαίσιο αναφέρει για την περιοχή μελέτη τα εξής:

Οδικές υποδομές & Υπηρεσίες

- Ολοκλήρωση και αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών των σημαντικών για την πύκνωση του βασικού οδικού συστήματος της χώρας (έργα που συμβάλλουν στην άρση των ασυνεχειών του οδικού δικτύου) οδικών αξόνων, όπως, μεταξύ

άλλων, της Βορειοδυτικής Οδού Πελοποννήσου (Κόρινθος- Πάτρα- Πύργος Τσακώνα), της Ιόνιας Οδού (Αντίρριο - Αγρίνιο - Ιωάννινα - Κακαβιά), του Αυτοκινητόδρομου Κόρινθος - Τρίπολη-Καλαμάτα και Σπάρτη-Γύθειο) κ.ά.

- Πύκνωση του ως άνω οδικού δικτύου, σε πρώτη φάση, με αναβαθμισμένους, σε υποδομές και υπηρεσίες, οδικούς άξονες, όπως μεταξύ άλλων, τον οδικό άξονα: Τρίπολη-Βυτίνα-Αρχαία Ολυμπία σύνδεση με δυτικό άξονα.

Θαλάσσιες μεταφορές & Λιμενικές Υποδομές & Υπηρεσίες

Οι λιμενικές υποδομές του νομού δεν αναφέρονται ιδιαίτερα στο Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού καθώς οι γειτονικοί λιμένες της Πάτρας και της Καλαμάτας (σε βαθμό που διασφαλισθεί η τοπική συναίνεση) αναλαμβάνουν να ικανοποιήσουν το επιβατικό και εμπορευματικό φορτίο της περιοχής. Η μόνη αναφορά του Γενικού Πλαισίου στο Νομό Ηλείας έχει να κάνει με την κατασκευή νέων ή αναβάθμιση υφισταμένων, εξειδικευμένων και μη, λιμενικών υποδομών που ενισχύουν (σε συνδυασμό με εξειδικευμένες υπηρεσίες) την τουριστική ανάπτυξη της χώρας μέσω του κλάδου της κρουαζιέρας (κρουαζιερόπλοια, mega yacht κ.ά.). Μεταξύ των, πλέον πρόσφορων για την παροχή των πιο πάνω υπηρεσιών, λιμένων προτεραιοτήτων συγκαταλέγεται και ο λιμένας του Κατάκολου.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Σύμφωνα με τον Χάρτη που συνοδεύει το Σχέδιο του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό ο Νομός Ηλείας εντάσσεται στις περιοχές:

(B1) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης μαζικού τουρισμού. Σύμφωνα με τον χάρτη είναι η παράκτια περιοχή από την Κυλλήνη μέχρι και το Κατάκολο.

(B2) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού. Σύμφωνα με τον χάρτη είναι:

- ✓ Η παράκτια περιοχή από τα σύνορα του νομού με την Αχαΐα (Ελαΐα) μέχρι την Κυλλήνη.
- ✓ Η παράκτια περιοχή από το Κατάκολο μέχρι τα σύνορα με τον νομό Μεσσηνίας. Η περιοχή αυτή είναι και περιοχή του δικτύου NA TURA.
- ✓ Η ορεινή περιοχή με στοιχείο B2.13 Ορεινός χώρος (Παναχαϊκό, Χελμός, Ζήρεια, Ερύμανθος, Μαίναλο, Ταΰγετος, ορεινή κεντρική Μεσσηνία και Νέδα)

Ένα μέρος της παράκτιας περιοχής του Νομού εντάσσεται σε ζώνη θαλάσσιου τουρισμού.

Το μεγαλύτερο μέρος του Νομού ανήκει στις «Πεδινές και ημιορεινές περιοχές». Τέλος, υπάρχει ενδεικτική θέση στον Νομό για ανάπτυξη τουρισμού γκόλφ.

Αναλυτικότερα:

Σύμφωνα με το Σχέδιο του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό, οι περιοχές με το στοιχείο (B) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές, έχουν τα εξής χαρακτηριστικά:

- Συγκέντρωση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος.
- Αξιόλογη κατά περίπτωση ανάπτυξη τουριστικών

δραστηριοτήτων.

- Δυνατότητα για περαιτέρω βιώσιμη αξιοποίηση των πόρων που ενδιαφέρουν τον τουρισμό.
- Δυνατότητα διαφοροποίησης και εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος καθώς και διάχυσης της ζήτησης.
- Ύπαρξη ή προγραμματιζόμενη ανάπτυξη αποδεκτού επιπέδου υποδομών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΥΠΟ ΜΕΛΕΤΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ

2.1. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ

2.1.1. Ο ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ

Η Ζαχάρω βρίσκεται στο νοτιοδυτικό τμήμα της Επαρχίας Ολυμπίας του Νομού Ηλείας, απέχει από την πρωτεύουσα του, τον Πύργο, μόλις 32 km, και από την Αρχαία Ολυμπία 25 km. Απέχει 260 χλμ από την Αθήνα μέσω Τριπόλεως και 320 χλμ μέσω Πατρών.

Κτισμένη λίγο μετά την ίδρυση του Νεοελληνικού Κράτους στις νότιες υπώρειες του βουνού Λαπίθα, σε περιοχή ευφορότατη και εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς, που διασχίζεται από την Εθνική οδό Πύργου- Κυπαρισσίας, εμφανίζει ταχύρυθμη ανάπτυξη. Έχει αναδειχθεί το οικονομικό Κέντρο της ευρύτερης περιοχής, της Αρηνο-Φιγαλίας, και παραθεριστικό Κέντρο-λουτρόπολη από τις ωραιότερες της δυτικής ακτής της Πελοποννήσου.

Πρωτεύουσα της ιστορικής Αρήνης, επανασυγκροτήθηκε και ξεκίνησε, μετά τα χρόνια της επανάστασης του '21, σαν ένας μικρός οικισμός, από τους γύρω ορεσίβιους πολεμιστές των Τούρκων. Είναι σήμερα η μεγαλύτερη πόλη της επαρχίας Ολυμπίας. Ο πληθυσμός της υπερβαίνει τους 6000 κατοίκους ενώ με την ευρύτερη περιοχή της, τους 13000 κατοίκους.

Άμεσα δεμένη με την ιστορία της Αρχαίας Ολυμπίας και της Αρχαίας Ελλάδας γενικότερα, λόγω εύφορης γης, άριστων κλιματολογικών συνθηκών και απaráμιλλων φυσικών καλλονών, η περιοχή μας έχει μέγα αρχαιολογικό και τουριστικό ενδιαφέρον.

Εδώ λαβώθηκε θανάσιμα ο Κένταυρος Χείρων, από τον ημίθεο Ηρακλή, εδώ το Σπήλαιο των Ανυγρίδων Νυμφών, εδώ τα θερινά ανάκτορα του Νέστορα, εδώ το θέρετρο των Ολυμπίων Θεών.¹⁴

Η Ζαχάρω διαθέτει ένα από τα φυσικά τοπία με μοναδικότητα στον κόσμο, στο οποίο συνδυάζονται και συνυπάρχουν αρμονικά βουνά, λίμνες, δάση και θάλασσα. Το βουνό, ο περίφημος Λαπίθας με το μέγα Σπήλαιο των Ανυγρίδων Νυμφών, με τις φημισμένες και αποτελεσματικές Ιαματικές Πηγές, θερμοκρασίας νερού 40 οC και το ρέον άφθονο πόσιμο νερό, ιαματικό επίσης. Στο Σπήλαιο αυτό του Λαπίθα ήρθε κατά τη μυθολογία ο λαβωμένος Κένταυρος να πλύνει και να θεραπεύσει την πληγή του, στον Λαπίθα έλαβαν χώρα οι περίφημες μάχες στην αρχαιότητα, ανάμεσα, στους Ίλιδες και τους Λάπιθες.

Τη λίμνη-υδροβιότοπο, με τα πλούσια αλιεύματα και τα σπάνια υδρόβια πτηνά. Η λίμνη του Καϊάφα, που δέχεται τα άφθονα νερά του Λαπίθα και συνδέεται με τη θάλασσα, πήρε το όνομα της από τον δικαστή του Χριστού (γιατί, λέει, στην παραθαλάσσια περιοχή της, εξώκειλε η Λέμβος του Καϊάφα, όταν μετά τη Δίκη, ταξιδεύοντας, συνάντησε σφοδρή θαλασσοταραχή κλπ).¹⁵ Το δάσος, το απείρου κάλλους, πευκοδάσος, όπως έχει χαρακτηριστεί με νόμο του κράτους, με την πλούσια πανίδα και

---

¹⁴ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

¹⁵ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

χλωρίδα και τέλος η θάλασσα με την αμμώδη παραλία και τα πεντακάθαρα νερά.¹⁶ Η Ζαχάρω βραβεύεται με την γαλάζια σημαία της Ε.Ε. συνεχώς από την ημερομηνία καθιέρωσης του Ευρωπαϊκού αυτού θεσμού.¹⁷

Έτσι με αυτά τα φυσικά προνόμια και προσόντα, η πόλη αποτέλεσε το πρώτο διεθνές τουριστικό θέρετρο της Ελλάδας και ήκμασε την περίοδο του Μεσοπολέμου. Από πεντακονταετίας περίπου με νόμο του κράτους βαπτίσθηκε Λουτρόπολης.¹⁸

Με την οικονομική ζωντάνια της και την Τουριστική υποδομή της (ξενοδοχεία, εστιατόρια, ταβέρνες, δημοτικά τουριστικά περίπτερα δίπλα στο κύμα κλπ.) προσφέρει άριστες προϋποθέσεις διαμονής και διαβίωσης. Μπορεί να ικανοποιεί τον πιο απαιτητικό επισκέπτη, που επιζητά άνετες, ευχάριστες, ανέμελες διακοπές σε ένα από τα ομορφότερα καλοκαιρινά θέρετρα.

Στον φυσιολάτρη δίνει την δυνατότητα να απολαύσει την ιδεώδη φυσική ομορφιά του Καϊιάφα, που συνδυάζει βουνό-πεδιάδα-λίμνη-δάσος-θάλασσα, να περιηγηθεί τη λίμνη του, να κωπηλατήσει σε αυτήν, να περπατήσει στο πανέμορφο πευκόφυτο δάσος της Στροφιλιάς και να αναπνεύσει τη θαλασσινή αύρα ταυτόχρονα.

Στον έχοντα προβλήματα υγείας, να εκμεταλλευτεί τις θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών πηγών του Καϊιάφα, στις οποίες ο λαβωμένος από τον Ηρακλή Κένταυρος Χείρων έπλυνε

---

¹⁶ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

¹⁷ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

¹⁸ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

τις πληγές, ή να κάνει τα αμμόλουτρα του στη σπάνια αμμουδιά της παραλίας της.¹⁹

Στον καλοκαιρινό παραθεριστή, να ευχαριστηθεί την ηλιοθεραπεία στην ολοκάθαρη ακτή και το κολύμπι στη θάλασσα της, που βραβεύεται κάθε χρόνο από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Γαλάζια Σημαία της Ευρώπης.

Για τον εραστή της αρχαίας Ελληνικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς αποτελεί την βάση εξόρμησης για να επισκεφτεί σύντομα την πασίγνωστη Αρχαία Ολυμπία, τον εξαίσιο ναό του Επικούρειου Απόλλωνα, την ομηρική ακρόπολη της αρχαίας Σαμίας στο Λαπίθα, την πηγή των Ανιγρίδων Νυμφών (Λουτρά Καϊιάφα), τα προϊστορικά τείχη στο Λέπρεο, το ομηρικό Αίπυ στη Μάκιστο, τον αρχαίο ναό της Θεάς Αθηνάς στο Πρασιδάκι και τους θολωτούς τάφους του Νέστορα στην περιοχή της Καλίδονας.

Η Ζαχάρω προσφέρεται για απολαυστικές καλοκαιρινές διακοπές και ευχάριστες διασκεδάσεις

Επισημαίνουμε, ωστόσο, ότι μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, είχαμε μια μορφή τουριστικής παρακμής. Παρακμή που οφείλεται στην κρατικοποίηση, στην ανάληψη δηλαδή της αξιοποίησης και εκμετάλλευσης του Καϊιάφα από τον ΕΟΤ.²⁰

Με νόμο του κράτους, και μάλιστα, από την ημερομηνία σύστασης και λειτουργίας του ΕΟΤ, παραχωρήθηκαν σε αυτόν 6.000

---

¹⁹ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

²⁰ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

στρέμματα, ζωτικής Ζαχαραΐικης Γης μαζί με την λίμνη, τις ιαματικές πηγές και την παραλία.²¹

Σύμφωνα με το Δήμο Ζαχάρως, ο δήμος, όχι μόνο έχασε την περιουσία του, τις πλουτοπαραγωγικές φυσικές πηγές του, αλλά αποξενώθηκε και απομονώθηκε μη δυνάμενος να συμμετάσχει, ενεργά και άμεσα, στη διαχείριση της φυσικής του κληρονομιάς. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για την τελευταία Λουτρόπολη στην Επικράτεια, στο Δήμο της οποίας, δεν έχουν παραχωρηθεί οι ιαματικές πηγές της περιοχής.

Κατά τα άλλα η πόλη και η ευρύτερη περιοχή της Ζαχάρως έχουν μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης, όχι μόνο από τουριστική άποψη. Είναι μια πλούσια πόλη σε μια πλούσια περιοχή που διαθέτει, το χρόνο, διπλές καλλιέργειες υψηλής απόδοσης. Διαθέτει, εν αφθονία τα παραδοσιακά αγροτικά προϊόντα σταφίδα, λάδι, σιτηρά, εσπεριδοειδή, ντομάτα κλπ. Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα να κάνει εξαγωγές οπωροκηπευτικών απ' ευθείας στις μεγάλες καταναλωτικές αγορές της Ευρώπης.²²

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Σύμφωνα με το Δήμο Ζαχάρως, ανατρέχοντας σε ιστορικές πηγές και έρευνες προκύπτει ότι η Ζαχάρω σαν οργανωμένο οικιστικό συγκρότημα δεν υπήρχε πριν από την απελευθέρωση του 1821. Η περιοχή αποτελούσε αγροτική περιοχή της κοινότητας Αλβαινας (Μίνθης) και κατοικείτο εποχιακά και κατά κανόνα, από γεωργοκτηνοτρόφους της Κοινότητας Μίνθης. Τα ιστορικά αυτά στοιχεία αφορούν στην περίοδο μετά την απελευθέρωση του 1821.

---

²¹ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

²² Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

Εικάζεται, ωστόσο, ότι υπάρχει σύνδεση των στοιχείων αυτών με προγενέστερες περιόδους που μαρτυρούν μια σύνδεση με τους πληθυσμούς που κατοικούσαν στην περιοχή κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας και περασμένες γενεές.²³

Κατά την απογραφή του πληθυσμού της Επαρχίας Ολυμπίας που έγινε από τους Ενετούς το 1690 δεν αναφέρεται χωριό ή οικισμός "Ζαχάρω" ενώ αναφέρονται όλα σχεδόν τα πέριξ της Ζαχάρως ορεινά και ημιορεινά χωριά.

Η Επαρχία Ολυμπίας καταλαμβάνεται, μετά από τους Ενετούς, από τους Οθωμανούς. Κατά τα τελευταία χρόνια, πριν από την απελευθέρωση φέρεται σαν Τσιφλίκι των Λαλαίων Τούρκων Αζιζαγά (υιού του Αζιζαγά πρωτεξάδελφου του Αληφαρμάκη και του Σεινταναγά).²⁴

Αυτό θα πρέπει να έγινε μετά τα Ορλωφικά 1770 εποχή κατά την οποία αποκαταστάθηκε η τάξη από τους Οθωμανούς σε συνεργασία με τους Ελληνες εναντίον των Αλβανών που είχαν φέρει οι Οθωμανοί εναντίον των Επαναστατημένων Ελλήνων και οι οποίοι Αλβανοί προέβησαν σε πάσης φύσεως βαρβαρότητες, λεηλασίες και χρειάστηκε άλλος αγώνας για την επιβολή της τάξης. Την εποχή εκείνη επεβλήθη οριστικά η δύναμη των Λαλαίων Οθωμανών, οι οποίοι εκμεταλλεύονταν σαν τσιφλικούχοι την περιοχή που ενέμοντο οι κάτοικοι της Μίνθης και οι οποίοι μετά την απελευθέρωση εμφανίστηκαν ως κύριοι ιδιοκτήτες της περιοχής. Ευλόγως γεννάται το ερώτημα γιατί οι Αλβανοί (Μίνθη) κατόρθωσαν να καταλάβουν τον τόπο αφού προ αυτών σε πολύ μικρότερη απόσταση βρισκόνταν αρκετά άλλα χωριά (Τρύπες,

²³ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

²⁴ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

Αρήνη, Μηλέα κλπ) τα οποία θα έπρεπε να διεκδικήσουν τον εύφορο αυτό τόπο. Στο ερώτημα αυτό είναι δυνατές πολλές σκέψεις και απαντήσεις οι οποίες δεν είναι δυνατό να επιβεβαιωθούν με ιστορικά γεγονότα και τεκμήρια και με αυτήν την προϋπόθεση, ο Δήμος Ζαχάρως, παραθέτει τις δικές του σκέψεις

²⁵

- 1. Το ολιγάριθμο του πληθυσμού των πέριξ χωρίων δεν δημιουργούσε το ενδιαφέρον για επεκτάσεις της περιουσίας των αφού δεν ήσαν σε θέση να αξιοποιήσουν τις εκτάσεις που κατείχαν.*
- 2. Το τελείως ορεινό της Μίνθης (Αλβαινας) κατά κύριο λόγο κτηνοτροφική και γεωργική περιοχή οι κάτοικοι της οποίας είχαν άμεση ανάγκη ζωτικού χώρου επιβιώσεως και τέτοιος ήταν η περιοχή της Ζαχάρως για την κτηνοτροφία απαραίτητως για τους χειμερινούς μήνες.*
- 3. Η Μίνθη ήταν πολυαριθμότερα των άλλων Κοινοτήτων και κατά κάποιο τρόπο ετύγχανε ειδικής προστασίας επί Βυζαντινών και Φράγκων οι οποίοι κυριάρχησαν στην περιοχή οχυρούμενοι στο ισχυρό κάστρο του Αράκλοβου (Κάστρο της Οριάς) Χρυσούλι.*
- 4. Νομίζουμε ότι θα πρέπει να υπολογίσουμε στη ζωτικότητα των ορεινών λόγω κλιματολογικών συνθηκών και σκληρότερων αγώνων επιβιβάσεως.*

Κατά τον Δημο Ζαχάρως, πάντως, οποιοδήποτε και αν ήταν οι λόγοι, γεγονός είναι ότι η Ζαχάρω πρέπει να θεωρείται θυγατέρα της Μίνθης και να ανεπτύχθη αρκετά χρόνια μετά την

---

²⁵ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

απελευθέρωση, λαμβανομένου υπόψη ότι κατά την εξέγερση των Μεσσηνίων εναντίον της Αντιβασιλείας του Όθωνα το 1933, δεν υπήρχαν στην περιοχή παρά 8 μόνο χορτοκαλύβες και τα ερείπια του κονακίου του Αζιζαγά και το πιθανότερο να υπήρχαν στην ύπαιθρο απομακρυσμένες μεταξύ των κτηνοτροφικές μανδροκαλύβες.²⁶

Χρειάστηκαν 50 ολόκληρα χρόνια για να δημιουργηθεί πραγματικός οικιστικός χώρος και να ανακηρυχθεί η Ζαχάρω Δήμος κατά το 1881 περίπου. Έως τότε ο Δήμος ήταν πότε η Σάραϊνα (Καλίδωνα), πότε το Τσοβαρτζί (Αρήνη) και πότε η Αλβαινα (Μίνθη 1843) όποτε ο Δήμαρχος έπαιρνε μαζί του την σφραγίδα γιατί είχε τη θερινή του έδρα στη Ζαχάρω.²⁷

2.1.2. Ο ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Δεκαέξι χιλιόμετρα από το Ιόνιο πέλαγος, στο εσωτερικό της δυτικής Πελοποννήσου και συγκεκριμένα στη διασταύρωση των ποταμών Αλφειού και Κλάδου, βρίσκεται ο αρχαίος ναός της Ολυμπίας, δηλαδή ο τόπος όπου γίνονταν οι αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες. Στα πολύ αρχαία χρόνια, η περιοχή ανήκε στην κυριαρχία της πόλης Πίσας, αλλά μετά το 570 π.Χ. περιήλθε στην κηδεμονία της Ηλείας.²⁸

---

²⁶ Δήμος Ζαχάρως, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.zacharo.gr>

²⁷ Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.dimos.tv/arxaiasolympias>

²⁸ Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.dimos.tv/arxaiasolympias>

Τα δημοτικά διαμερίσματα και οι οικισμοί του δήμου φαίνονται παρακάτω²⁹

ΠΙΝΑΚΑΣ 13. ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ & ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΔΗΜΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ			
Αρχαία Πίσσα	Άσπρα Σπίτια	Βασιλάκι	Ηράκλεια
Κάμενα	Καυκωνία	Κλαδέο	Κοσκινά
Κρυονέρι	Λιναριά	Λούβρο	Μάγειρα
Μουριά	Ξηρόκαμπος	Πελόπιο	Πεύκες
Πλάτανος	Πουρνάρι	Σμίλα	Στρέφι
Φλόκα	Χελιδόνι		
ΟΙΚΙΣΜΟΙ			
Αμπάρι	Δρούβα	Καρούτες	Υψηλόν

Στην Αρχαία Ολυμπία η τοπική απασχόληση διακρίνεται στον τουρισμό και την κτηνοτροφία. Τα ποσοστά ανεργίας είναι ψηλά και στην περιοχή παρατηρείται μεγάλη μετακίνηση πληθυσμού προς τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα.

Ο Δήμος είναι αγροτικός και κυριαρχούν τα μικρά αγροκτήματα. Στην τοπική παραγωγή συμπεριλαμβάνονται πορτοκαλιές, ελιές,

²⁹ Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.dimos.tv/arxaiasolympias>

αμπέλια, σταφίδα, καλαμπόκια, εσπεριδοειδή, σπωροκηπευτικά και στα ορεινά διαμερίσματα κτηνοτροφικά προϊόντα.³⁰

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι πιο αρχαίοι κάτοικοι της Ηλείας ήταν Αχαιοί από την Θεσσαλία, Αρκαδία, Αιτωλία, καθώς και από την Βοιωτία και Αττική. Ο Πausanίας αναφέρει, ότι πρώτος βασιλιάς της Ηλείας ήταν ο Αίθλιος, ο οποίος ήλθε στην περιοχή από την Θεσσαλία με τους υπηκόους του. Ο γιος του, Ενδυμίων, σύμφωνα με τον μύθο, είχε αποκτήσει πενήντα θυγατέρες και τρεις γιους. Ο Ενδυμίων ήταν ο πρώτος που οργάνωσε αγώνα δρόμου στην Ολυμπία, μεταξύ των τριών γιων του, Παίονα, Επειού και Αιτωλού. Ο Επειός κέρδισε τον αγώνα και το βασίλειο και οι κάτοικοι ονομάσθηκαν Επειοί, όπως τους ονομάζει και ο Όμηρος. Ο Παίονας μετά την ήττα του έφυγε και πήγε στην περιοχή του ποταμού Αξιού, η οποία πήρε το όνομα του, Παιονία.³¹

Κατά την διάρκεια της βασιλείας του Επειού, ο Οινόμαος, ο γιος του Αλξίωνα (ή του Άρη, σύμφωνα με τα εγκώμια των ποιητών), κυβερνούσε την περιοχή της Πίσας. Ο Οινόμαος είχε λάβει ένα χρησμό από το μαντείο των Δελφών, ο οποίος έλεγε, ότι όταν η κόρη του παντρευτεί, αυτό θα σήμαινε και το τέλος της ζωής του.³²

---

³⁰ Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.dimos.tv/arxaiasolympias>

³¹ Ιστορικά στοιχεία ανακτημένα από τον δικτυακό τόπο Ancient Greek Cities, στις 08.07.09 από http://www.sikyon.com/Olympia/history_gr.html

³² Ιστορικά στοιχεία ανακτημένα από τον δικτυακό τόπο Ancient Greek Cities, στις 08.07.09 από http://www.sikyon.com/Olympia/history_gr.html

Έτσι, ανακοίνωσε ότι θα παντρέψει την κόρη του, Ιπποδάμεια, με τον μνηστήρα που θα τον νικούσε σε αρματοδρομία, με την προϋπόθεση, ότι ο μνηστήρας θα έπρεπε να έχει την κόρη του πάνω στο άρμα του. Είχε επίσης συμφωνηθεί, ότι εάν ο μνηστήρας έχανε τον αγώνα, ο Οινόμαος θα τον σκότωνε.³³

Ο Οινόμαος είχε σκοτώσει δεκατρείς μνηστήρες (ή σύμφωνα με άλλους δεκαοχτώ), όταν ο Πέλοψ, γιος του Τάνταλου από την Λυδία, ήλθε για να λάβει μέρος. Με την βοήθεια του Μυρτίλου, γιου του Ερμή, ο οποίος ήταν βοηθός στην άμαξα του Οινόμαου, ο Πέλοψ νίκησε. Ο Οινόμαος σκοτώθηκε κατά την διάρκεια της αρματοδρομίας (ή αυτοκτόνησε κατά άλλους). Ο Πέλοψ παντρεύτηκε την Ιπποδάμεια, έγινε βασιλιάς της Πίσας, κατέλαβε την Ολυμπία από τους Επειούς και επανέφερε τους Αγώνες με μεγάλη αίγλη, και γι' αυτό τον τιμούσαν σαν ήρωα.³⁴

2.1.3. Ο ΔΗΜΟΣ ΣΚΙΛΛΟΥΝΤΟΣ

Ο Δήμος Σκιλλούντος Βρίσκεται στο Νότιο τμήμα του Νομού και συνορεύει Νότια με τον Δήμο Ζαχάρως (με τον οποίο οριοθετείτε από την περιοχή του Καιάφα και το Δάσος της Σμέρνας), Νότια και

---

³³ Ιστορικά στοιχεία ανακτημένα από τον δικτυακό τόπο Ancient Greek Cities, στις 08.07.09 από http://www.sikyon.com/Olympia/history_gr.html και από τον δικτυακό τόπο του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας, <http://www.arxaiolympia.gov.gr/Default.aspx?tabid=226>

³⁴ Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.dimos.tv/arxaiasolympias> και από <http://www.arxaiolympia.gov.gr>

Ανατολικά με τους Δήμους Φιγαλείας και Ανδρίτσαινας και Βόρεια με τον Δήμο Βώλακος ενώ το μεγαλύτερο όριο του Δήμου είναι ο ποταμός Αλφειός , εκείθεν του οποίου βρίσκεται ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας και Δυτικά με το Ιόνιο Πέλαγος.

Η συνολική έκταση του Δήμου είναι 194.600 στρέμματα και ο συνολικός τους πληθυσμός είναι 15.799 κάτοικο (πηγή ΕΣΥΕ 2001)

ΠΙΝΑΚΑΣ 14. Πληθυσμός /Απογραφή ΕΣΥΕ 2001

α/α	Δημοτικό Διαμέρισμα.	Πληθυσμός
	ΕΛΛΑΔΑ	10.934.097
	Ν. ΗΛΕΙΑΣ	183.521
	ΔΗΜΟΣ ΣΚΙΛΛΟΥΝΤΟΣ	15.799
1	Δ.Δ.Κρεστένων	5794
2	Δ.Δ.Βρίνας	729
3	Δ.Δ.Γραϊκά	412
4	Δ.Δ.Γρύλλου	447
5	Δ.Δ.Διασέλλων	685
6	Δ.Δ.Καλλικώμου	1307
7	Δ.Δ.Καλυβακίων	494
8	Δ.Δ.Κάτω Σαμικού	520
9	Δ.Δ.Μακρισίων	1969
10	Δ.Δ.Πλατιάνας	578
11	Δ.Δ.Πλουτοχωρίου	338

12	Δ.Δ.Ραχών	369
13	Δ.Δ.Σαμικού	544
14	Δ.Δ.Σκιλλουντίας	542
15	Δ.Δ.Τρυπητής	587
16	Δ.Δ.Φρίξης	484

Ο Δήμος Σκιλλούντος αποτελείται από 16 δημοτικά διαμερίσματα. Έδρα του Δήμου είναι το Δ.Δ. Κρεστένων . Ο πληθυσμός του Δήμου ανέρχεται σε 15.799 άτομα και η συνολική του έκταση είναι 194,6 χιλιάδες στρέμματα

Το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού (36,47%) κατοικεί στην έδρα του Δήμου η οποία καταλαμβάνει όμως δεν καταλαμβάνει και το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης του δήμου . Η έδρα του Δήμου καταλαμβάνει το 7,61% (14,8 χιλ. στρ) της έκτασης του Δήμου το οποίο είναι από τα μικρότερα σε έκταση Δ. Διαμερίσματα του Δήμου Σκιλλούντος .

Με το Πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας ενώθηκαν 15 κοινότητες (ή 28 οικισμοί) και ένας Δήμος (Δήμος Κρεστένων) σε έναν ενιαίο δήμο με 16 Δ. Διαμερίσματα και έδρα το Δ.Δ Κρεστένων³⁵

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο Δήμος Σκιλλούντος έχει πλούσιο ιστορικό παρελθόν που ξεκινάει από τους Ομηρικούς Χρόνους και φτάνει μέχρι τους νεότερους χρόνους. Η Σκιλλουντία, η Φρίξα το Σαμικό το Αίπυ υπήρξαν πόλεις της περιοχής που ήκμασαν κατά την αρχαιότητα.

³⁵ Δήμος Σκιλλούντος, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.skillountos.gov.gr>

Στην Σκιλλουντία ο Ξενοφώντας έζησε είκοσι έτη και έγραψε περισσότερα από τα έργα του, μεταξύ των οποίων το “Κύρου Ανάβασις”. Σύμφωνα με το Δήμο Σκιλλούντος, τα ιστορικά στοιχεία, εν συντομία, των σπουδαιότερων τόπων της περιοχής της Ενότητας, έχουν ως εξής³⁶:

ΣΚΙΛΛΟΥΣ. Αρχαία πόλη της Τριφυλλίας, επαρχία της Ηλιδας. Βρισκόταν περί τα είκοσι στάδια νοτίως της Ολυμπίας, κτισμένη πλησίον του δρόμου από Ολυμπία προς Σπάρτη. Ο Σκιλλούς αναφέρεται κατά πρώτον στην ιστορία το 572 π.χ., όταν οι Σκιλλούντιοι βοήθησαν τον Πύρρο, τον βασιλιά της Πίσσας, στον πόλεμο κατά των Ηλείων. Μετά την ήττα του Πύρρου οι Ηλείοι κατέστρεψαν την Πίσσα και τον Σκιλλούντα. Η πόλη παρέμεινε ερειπωμένη μέχρι το 392 π.χ., όταν οι Λακεδαιμόνιοι, οι οποίοι στο μεταξύ είχαν αναγκάσει τους Ηλείους να παραιτηθούν από την κυριαρχία τους στις εξαρτημένες από αυτούς πόλεις, κατοίκησαν και πάλι τον Σκιλλούντα και δώρισαν μάλιστα μεγάλο μέρος της περιοχής του στον ονομαστό Αθηναίο συγγραφέα Ξενοφόντα, ο οποίος ευρισκόταν στην περιοχή αυτή από το 398 π.χ. Ο Ξενοφώντας παρέμεινε στον Σκιλλούντα επί είκοσι έτη και εξορίστηκε και από εκεί υπό των Ηλείων μετά την μάχη των Λεύκτρων. Κατά την περίοδο παραμονής του στον Σκιλλούντα συνέγραψε το μεγαλύτερο μέρος από τα απομνημονεύματά του. Τα έργα του “Κύρου Ανάβασις”, “Κυνηγετικός” κ.λ.π. γράφτηκαν σ’ αυτή την περιοχή. Ο Ξενοφώντας παρέμεινε στον Σκιλλούντα συνέγραψε το μεγαλύτερο μέρος από τα απομνημονεύματά του. Τα έργα του “Κύρου Ανάβασις”, “Κυνηγετικός” κ.λ.π. γράφτηκαν σ’ αυτή την περιοχή. Ο Ξενοφώντας, πέρα από το πνευματικό του

---

³⁶ Δήμος Σκιλλούντος, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.skillountos.gov.gr>

έργο ,ίδρυσε πλησίον του ποταμού Σελινούντα, τον Ναό της Εφεσίας Αρτέμιδος ,σε εκτέλεση ευχής που είχε κάνει κατά την κάθοδο των Μυρίων από την εκστρατεία στην Ασία. Ο Ναός αυτός διατηρείτο ακόμη και επί των ημερών του Πausανία (2ος αιώνας μ.χ.). Τα ερείπια του Αρχαίου Σκιλλούντος ήλθαν στο φως το 1938, πλησίον του χωριού Σκιλλουντία . Το έτος 1953 αποκαλύφθηκα με ανασκαφές και τα λείψανα ναού ,ο οποίος κατά πάσα πιθανότητα είναι ο Ναός της Εφεσίας Αρτέμιδος ,που είχε ανεγερθεί από τον Ξενοφώντα. Από την αρχαία αυτή πόλη πήρε και την ονομασία του ο Καποδιστριακός Δήμος.³⁷

ΦΡΙΞΑ. Αρχαία πόλη της Τριφυλλίας ,περιλαμβανόμενη στην αρχαία Πισάτιδα επί λόφου ,στην αριστερή όχθη του Αλφειού ποταμού ,κατά τον Πausανία (Ηλειακά 6, 21-6). Η πόλη κατά μέν το Ηρόδοτο , από τον οποίο αποκαλείται Φριξαί ,κτίστηκε υπό των Μινύων ,οι οποίοι εκδίωξαν τους Παρωρεήτες ή Καύκωνες ,κατά δε τα υπό του Πausανία αναφερόμενα ο κατακείμενος σε ερείπια ,κατά την εποχή του ,ναός της πόλεως , αφιερωμένος στην Κυδωνία Αθηνά του οποίου εσώζετο τότε μόνο βωμός κτίστηκε από τον Κλυμένη, απόγονο του Ιδαίου Ηρακλή, ο οποίος έφθασε εκεί από την Κρητική Κυδωνία και τον Ιορδάνη ποταμό και γι' αυτό η πόλη ονομαζόταν και Φαιστός. Την Φρίξα αναφέρει και ο Ξενοφών (Ελληνικά Γ' 2-30) ως πόλη της Τριφυλλίας εκχωρηθείσα στους Λακεδαιμονίους ,κατά τον πόλεμο αυτών προς τους Ηλείους υπό του προστάτου του Δήμου των Ηλείων Θρασυδαίου . Τα ερείπια της αρχαίας πόλεως βρίσκονται επί του βουνού στην θέση Παλαιοφάναρο.³⁸

³⁷ Δήμος Σκιλλούντος, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.skillountos.gov.gr>

³⁸ Δήμος Σκιλλούντος, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.skillountos.gov.gr>

ΣΑΜΙΚΟ. Αρχαία πόλη της Τριφυλίας , κείμενη επί του όρους Λαπίθα .Κατά τους Μυκηναϊκούς χρόνους ονομαζόταν Σάμος .Στη θέση " Κλειδί" σώζονται τα ερείπια πολυγωνικού τείχους . Η πόλη ήταν αυτόνομη και κατελήφθη υπό των Ηλείων δύο φορές το 480 και το 245 π.χ. Το 219 π.χ. κατελήφθη από το βασιλιά της Μακεδονίας Φίλιππο Ε΄. Πλησίον της πόλεως υπήρχε άλσος με αγριελιές μέσα στο οποίο βρισκόταν το περίφημο ιερό του Σαμίου Ποσειδώνος ,όπου συνερχόταν η Αμφικτιονία των έξη πόλεων των Μινύων της Τριφυλίας . Το Σαμικό κατά την εποχή του Στράβωνος είχε ήδη καταστραφεί και σώζονταν μόνο τα ερείπια της πόλεως.³⁹

ΥΠΑΝΑ. Αρχαία πόλη της Τριφυλίας ,ή οποία τοποθετείται μάλλον πλησίον της σημερινής Βρίνας. Το 217 π.χ. το Υπανα εσώζοντο ως αυτοτελής πόλη και προσχώρησαν στο βασιλιά της Μακεδονίας Φίλιππο Ε΄. Μεταγενέστερα συμμετείχαν στην Αχαϊκή Συμπολιτεία.⁴⁰

ΤΥΠΑΙΟΝ. Μικρό και απότομο όρος ,στην αριστερή όχθη του Αλφειού ,απέναντι από την Πίσσα , πλησίον των Μακρυσίων. Σύμφωνα με την παράδοση από την κορυφή του Τυπαιίου έπρεπε να κρημνίζονται οι γυναίκες που συνελαμβάνοντο να παρακολουθούν κρυφά ή φανερά τους Ολυμπιακούς αγώνες.⁴¹

ΑΙΠΥ ή ΑΙΠΙΟΝ. Ομηρική πόλη ,ακρόπολη της σημερινής Πλατιάνας . Η σειρά των λόφων και κοιλάδων που αρχίζουν από τις Αμυγδαλιές (Ζελέχοβα) προς την Αρήνη και φτάνουν στην όχθη του Αλφειού (Τρυπητή ,Παπαδού , Διάσελα προς τη Σκιλλουντία κι

³⁹ Δήμος Σκιλλούντος, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.skillountos.gov.gr>

⁴⁰ Δήμος Σκιλλούντος, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.skillountos.gov.gr>

⁴¹ Δήμος Σκιλλούντος, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.skillountos.gov.gr>

ως τον Τρίτωνα προς την Αλιφείρα αποτελούσε την Αιπία περιοχή. Σ' αυτή δέσποζε το λαμπρό Αίπιο που ήταν στον μέσον ακριβώς μεταξύ της εκβολής του Ανίγρου και της Ηραίας, καλοχτισμένο στην κορφή του βουνού της Πλατιάνας. Η Αιπία από την ομηρική εποχή είχε ακμή και πλούσια παραγωγή ,βιοτεχνία κι εμπόριο. Στο μεσαίωνα άνθησαν στην Απία πολλά χωριά . Στην κορφή του Αιπίου έστησαν οι βυζαντινοί κάστρο .Στην περιοχή αυτή έχουν σωθεί πολλά οικοδομικά λείψανα και τείχη σε ύψωμα πάνω από το χωριό Πλατιάνα.⁴²

ΙΣΟΒΑ. Παλαιά ιστορική μονή στην περιοχή της Τρυπητής . Το μοναστήρι καταστράφηκε κατά το έτος 1263 από τα στρατεύματα του Μιχαήλ Παλαιολόγου κατά την εκστρατεία εναντίον του Βιλλαρδουΐνου. Η επακολουθήσασα νίκη αυτών αποδόθηκε στην οργή της Θεοτόκου για την καταστροφή αυτή.⁴³

2.1.4. ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΟΥΣ ΥΠΟ ΜΕΛΕΤΗ ΔΗΜΟΥΣ

Το κλίμα της περιοχής είναι σχετικά ήπιο, με σημαντικό ύψος βροχοπτώσεων και σχετικά υψηλή υγρασία, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Οι άνεμοι δεν έχουν μεγάλες εντάσεις και είναι νότιοι, νοτιοδυτικοί και βορειοδυτικοί με επικρατούντες τους τελευταίους.

Τα μετεωρολογικά στοιχεία λαμβάνονται από το μετεωρολογικό σταθμό Πύργου, που ανήκει στην ΕΜΥ. Βρίσκεται σε υψόμετρο 12

---

⁴² Δήμος Σκιλλούντος, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.skillountos.gov.gr>

⁴³ Δήμος Σκιλλούντος, ανακτημένο στις 08.07.09 από <http://www.skillountos.gov.gr>

μ. από την επιφάνεια της θάλασσας και διαθέτει παρατηρήσεις από το 1932.⁴⁴

Από τα επεξεργασμένα στοιχεία της ΕΜΥ για το 2007 φαίνεται ότι:

α) Η θερμοκρασία κατά τη διάρκεια του έτους ακολουθεί κανονικές μεταβολές με μέσο ελάχιστο τον Ιανουάριο (10,5 βαθ. C) και μέσο μέγιστο τον Αύγουστο (27,1 βαθ. C). Η θερμοκρασία ανεβαίνει τον Μάιο (19,9 βαθ. C) και διατηρείται υψηλή μέχρι και τον Οκτώβριο (19,6 βαθ. C), γεγονός που σημαίνει ότι η καλοκαιρινή περίοδος είναι μεγαλύτερης διάρκειας από την ημερολογιακή.

β) Το μέγιστο ύψος βροχής εμφανίζεται τον Δεκέμβριο (155,7 mm) και το ελάχιστο τον Ιούλιο (2,3 mm). Το ετήσιο ύψος βροχοπτώσεων φθάνει τα 818,6 mm.

γ) Η μέση σχετική υγρασία κατά τη διάρκεια του έτους φθάνει το 75%.

Ομίχλη, χιόνι και ολικός παγετός είναι αρκετά σπάνια φαινόμενα.

δ) Από τους πνέοντες ανέμους επικρατέστεροι είναι οι Β.Δ. με μέση ένταση περίπου 1,8 Μποφόρ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Μ.Υ. (Σταθμός Πύργου), οι Β.Δ. άνεμοι πνέουν με ετήσια συχνότητα 25%, οι Ν.Δ., Β.Α., Ν.Α. με συχνότητα 7,5% ο καθένας και οι υπόλοιποι με ετήσια συχνότητα από 3-5% ο καθένας (βλ. πίνακα 15)

Απνοια εμφανίζεται με συχνότητα 34% ανά έτος.

---

⁴⁴ Ηλειακή Α.Ε., Επιχειρησιακό σχέδιο Ανάπτυξης Νομού Ηλείας 2007 -2020, Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Γεωπονικό πανεπιστήμιο Αθηνών, 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 15. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΑΝΕΜΩΝ

ΑΝΕΜΟΙ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ %
Βορειοδυτικοί	25,667
Βορειοανατολικοί	7,729
Νοτιοδυτικοί	7,642
Νοτιοανατολικοί	7,587
Ανατολικοί	6,005
Δυτικοί	4,687
Νότιοι	4,392
Βόρειοι	3,107

Πηγή : ΕΜΥ, Σταθμός Πύργου

Οι εντάσεις των ανέμων (βλ. πίνακα 16), είναι γενικά χαμηλές 1-3B (58%), 4B(5%), 5B(1,7%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 16. ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΕΣ ΕΝΤΑΣΕΩΣ ΑΝΕΜΟΥ ΑΠΟ 2 ΒΕΑUFORT ΚΑΙ ΑΝΩ (1975-1990)

ΜΗΝΑΣ	ΕΝΤΑΣΗ ΑΝΕΜΟΥ ΣΕ ΒΕΑUFORT							
	2	3	4	5	6	7	8	9
ΙΑΝ	26,153	18,889	5,162	3,082	1,509	0,432	0,225	

ΦΕΒ	25,709	23,424	7,077	2,888	1,110	0,472	0,166
ΜΑΡ	21,641	24,680	5,862	2,605	0,653	0,360	0,076
ΑΠΡ	22,24	24,153	5,990	2,360	0,226	0,158	0,226
ΜΑΙ	21,003	23,379	5,871	1,936	0,214	0,139	
ΙΟΥΝ	20,809	26,221	6,454	0,966	0,156	0,066	
ΙΟΥΛ	15,462	26,012	5,775	1,270	0,126		
ΑΥΓ	15,786	25,669	5,710	0,603			
ΣΕΠ	14,893	26,487	4,540	0,201	0,067		
ΟΚΤ	22,630	21,938	2,775	0,593	0,269		
ΝΟΕ	25,416	19,039	4,387	2,143	0,689	0,345	0,199
ΔΕΚ	26,396	18,613	4,861	2,036	0,539	0,464	0,130

2.1.5. ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

2.1.5.1. ΠΟΤΑΜΟΙ

Ο σημαντικότερος ποταμός στην περιοχή είναι ο Αλφειός. Από τους παραποτάμους του οι σημαντικότεροι είναι ο Σελινούς που διέρχεται Β-ΒΔ των Κρεστένων και το Λαδικό δυτικά της Τρυπητής.

Ο Αλφειός είναι ο μεγαλύτερος σε μήκος και παροχή ποταμός της Πελλνήσου και αποτελεί σημαντικότερο υδάτινο οικοσύστημα και σπουδαίο υδατικό πόρο για τούς νομούς Αρκαδίας και Ηλείας.

Έχει μήκος 110 Km, η λεκάνη απορροής του φθάνει τα 3.551 Km², ενώ σχηματίζει δελταική πεδιάδα 113 Km².(10)⁴⁵

Ο ποταμός πηγάζει από την κεντρική Πελονησο και το τμήμα ανάντη της Μεγαλόπολης αποτελείται από δύο κύριους κλάδους που συμβάλλουν στη θέση Τριπόταμος.

Στη συνέχεια ο ποταμός διαρρέει από δυτικά τη Μεγαλόπολη, διασχίζει τις περιοχές του Ατμοηλεκτρικού σταθμού της ΔΕΗ και των ορυχείων λιγνίτη, 5 Km μετά την Καρύταινα δέχεται τα νερά του παραποτάμου Λούσιου, ενώ 25 Km περίπου κατάντη δέχεται τα νερά των παραποτάμων Λάδωνα (όπου και ο Υδροηλεκτρικός Σταθμός της ΔΕΗ) και Ερυμάνθου.

Στη συνέχεια διασχίζει το Ν. Ηλείας και αφού δεχτεί τα νερά και άλλων μικρότερων παραποτάμων και ρεμάτων(Σελινους,Λαδικό, Κλαδέος κλπ), εκβάλλει στο Ιόνιο πέλαγος (Κυπαρισσιακός κόλπος) κοντά στο Επιτάλιο.

Ο ποταμός αποτελεί σημαντικό υγρότοπο του Νομού και η κοιλάδα του βιότοπο μεγάλης οικολογικής και αισθητικής αξίας με πλούσια πανίδα (πουλιά κλπ) και χλωρίδα. Η βλάστηση κατά μήκος του ποταμού περιλαμβάνει τυπικά υδρόβια και παρόχθια είδη χλωρίδας (φτελιές, λυγαριές, πλατάνια, καλαμώνες και θαμνώδη βλάστηση)

Σε διάφορα σημεία κατά μήκος της κοίτης του, έχουν κατασκευασθεί αναχώματα για την προστασία των παρόχθιων εκτάσεων από πλημμύρες και την πλήρη οριοθέτηση της κοίτης

---

⁴⁵ Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

του. Σε πολλά σημεία κατά μήκος της πλημμυρικής κοίτης αναπτύσσονται από ιδιώτες αγροτικές καλλιέργειες (χωρίς αποφάσεις παραχωρήσεων ή άδειες χρήσης).

Τα αναχώματα είναι φυτεμένα με γραμμή από ευκαλύπτους.⁴⁶

Πλησίον του χωριού Φλόκα έχει κατασκευασθεί αρδευτικό φράγμα εκτροπής μέρους των υδάτων για την άρδευση 130.000 στρ..

Αξίζει να αναφερθεί ότι στα κλασσικά κείμενα, τους μύθους κλπ, υπάρχουν ιδιαίτερες αναφορές στον Αλφειό. Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι ο Ποσειδώνας, που είχε στην κυριαρχία του τις λίμνες και τα ποτάμια, κατοικούσε στον Αλφειό, ενώ από τους θεούς των ποταμών ο Αλφειός και ο Αχελώος λατρεύονταν σ'ολη την Ελλάδα. Στους Ολυμπιακούς αγώνες της αρχαιότητας στα νερά του Αλφειού πλένονταν οι αθλητές.

2.1.5.2. ΔΑΣΗ & ΧΛΩΡΙΔΑ

Στην περιοχή υπάρχουν πολλές και σημαντικές δασικές εκτάσεις και γενικότερα πλούσια χλωρίδα. Τα παραπάνω αποτελούν σημαντικό οικολογικό και οικονομικό πόρο της περιοχής, έχουν δε μεγάλη αισθητική αξία, δημιουργώντας προοπτικές για την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής στον τουριστικό τομέα.

Τα δάση της περιοχής είναι δημόσια και ιδιωτικά. Ιδιωτικά δάση υπάρχουν στην Κρέστενα, τη Φρίξα, την παραλία αλλά και στην

---

⁴⁶ Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

περιοχή του ΔΔ Γραίκα όπου μια δασική έκταση 17.000 στρ. ανήκει σε Συνεταιρισμό.

Διακρίνουμε λοιπόν:

α. Πευκώνες με χαλέπιο πεύκη(*pinus halepensis*) σ'ολόκληρη σχεδόν την περιοχή (Κρέστενα, Μακρίσια, Βρίνα, Σκιλλουντία, Φρίξα, Πλουτοχώρι, Διάσελλα, Πλατιάνα κλπ). Σημαντικές δασικές εκτάσεις υπάρχουν στις περιοχές των ΔΔ Γραίκα(6900 στρ), Πλατιάνας 5800 στρ), Τρυπητής(5200 στρ), Διασελλων(4500στρ), Μακρισίων(4200 στρ), και Κ. Σαμικού(4700 στρ).

Ο υπόροφος των πευκώνων αυτών αποτελείται από σχίνους, πουργάρια, ρείκια, μυρτιές, κουτσουπιές κλπ. Αναλυτικότερα τα είδη:⁴⁷

- ↓ *Quercus coccifera*
- ↓ *Pistacia pentiscus*
- ↓ *Pistacia terebinthus*
- ↓ *Genista acanthoclada*
- ↓ *Arbutus unedo*
- ↓ *Erica arborea*
- ↓ *Asparagus officinalis*
- ↓ *Convolvulus althacoides*

---

⁴⁷ Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

↓ *Pubia peregrina* κ.ά.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν το δάσος της Σμέρνας, στην περιοχή της Κοινότητας Βρίνας και το δάσος της Στροφυλλιάς.

Το δάσος της Στροφυλλιάς έχει χαρακτηριστεί αισθητικό δάσος με κύρια είδη βλάστησης τη χαλέπιο πεύκη, την κουκουναριά, χαρουπιιά, πλατάνι και θάμνους(άρκευθος, πουρνάρι, σφενδάμι, σχίνος, κουτσουπιιά, μυρτιά, ρείκια, κουμαριά και φυλίκι)

Ολόκληρη η περιοχή που περιλαμβάνει το δάσος και νοτιότερα την λίμνη Καϊάφα, τις αμμοθίνες του δάσους, τον αρχαιολογικό χώρο Καϊάφα, τον λόφο " Ελληνικό", τα σπήλαια που λατρεύονταν οι Αγρυνίδες Νύμφες και τις Ιαματικές πηγές Καϊάφα συνιστά ένα αξιόλογο βιότοπο και εκπληκτικής ομορφιάς τοπίο που έχει κηρυχθεί αρχαιολογικός χώρος και τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους με την Υπ. Απόφ. ΑΙ/Φ07/65037/2543(ΦΕΚ 112/Β/24-1-81).

Το δάσος, που καταλαμβάνει μια παραλιακή ζώνη αμμοθινών πολλών χιλιομέτρων κυμαινόμενου πλάτους, αποτελεί ένα πολύ καλό φυσικό ανεμοφράκτη που εμποδίζει τους ισχυρούς ανέμους να καταστρέψουν τις καλλιέργειες στα ενδότερα αλλά και την μεταφορά της άμμου προς το εσωτερικό, με ανυπολόγιστες συνέπειες οικονομικές και οικολογικές.

Το δάσος Σμέρνας-δασικό σύμπλεγμα Λαπίθα, _πευκοδάσος, βρίσκεται στο όρος Λαπίθας και έχει συνολική έκταση 20000 στρ. Ανήκει σε δύο δήμους. του Νομού (Σκιλλούντος και Ζαχάρως).⁴⁸

---

⁴⁸ Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από
http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

Καλύπτεται από υψηλό δάσος χαλεπίου πεύκης (κυρίως) με υπόροφο από αείφυλλα , πλατύφυλλα . Ξεκινάει από τα ιαματικά λουτρά Καϊιάφα (ακτές Κυπαρισσιακού κόλπου) και φτάνει στα όρια των Δ.Δ. Πλατιάνας και Χρυσοχωρίου (Ρέμα Τσεπερούλας) . Το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης διαχειρίζεται με διαχειριστικές μελέτες που έχουν συντάξει το Δασαρχείο Ολυμπίας (Δημόσια Δάση) και ο Συνεταιρισμός Γραϊκά (ιδιωτικό δάσος Γραϊκά) .

Τα παραγόμενα προϊόντα είναι

α) Ξυλάνθρακες που παράγονται από αείφυλλα πλατύφυλλα

β) τεχνική ξυλεία

γ) καυσόξυλα και εμπορική ξυλεία από πεύκα και αείφυλλα πλατύφυλλα

δ) συλλογή ρυτίνης από πεύκα (τα τελευταία χρόνια λόγω έλλειψης εργατικών χεριών και εγκατάλειψης υπαίθρου, το ποσοστό ρυτίνευσης των πεύκων είναι σε πολύ χαμηλά επίπεδα και κυρίως στην περιοχή Πλατιάνας Μακίστου Σμέρνας .

Υπάρχουν εντός του δασικού συμπλέγματος οι αρχαιολογικοί χώροι Κάστρου Σαμίας, ναός Αρτέμιδος, Αρχαίο Αίπυ. Έχουν κατασκευαστεί πολλά χλμ. αντιπυρικών λωρίδων δρόμων για την προστασία του δάσους από πυρκαγιές και τη διευκόλυνση στις δασικές αγροτικές δραστηριότητες. Υπάρχουν κατασκευασμένες 5 υδατοδεξαμενές, χωρητικότητας 100m³ εκάστη, για την αντιμετώπιση φαινομένων πυρκαγιάς. Υπάρχει πέτρινο πυροφυλάκιο, στην περιοχή Σμέρνας (κορυφή Λαπίθα) .

Απαιτούνται μερικά χλμ. ακόμα δρόμων αντιπυρικές λωρίδες για την καλύτερη αντιμετώπιση των πυρκαγιών, καθότι η περιοχή θεωρείται από τις πλέον πυρόπληκτες. Όλη η περιοχή θεωρείται άριστη για δασική αναψυχή καθότι από την κορυφογραμμή του Λαπίθα είναι ορατά, τόσο η περιοχή όλη της Ηλείας μέχρι τα βουνά της Αχαΐας, όσο και όλος ο Κυπαρισσιακός κόλπος. Προσφέρεται για αξιοποίηση ως χώρος αναψυχής, κυνηγετικό τουρισμό, καταφύγιο θηραμάτων κλπ.⁴⁹

β. Στις όχθες των ποταμών και ιδίως του Αλφειού, αλλά και σε νησίδες στο ποτάμι, υπάρχει ζώνη παρόχθιας βλάστησης με

(i) **παραποτάμια δάση** αποτελούμενα από:

↓ είδη του γένους *Salix* και το είδος *Platanus orientalis*

↓ *Alnus glutinosa* και είδη του γένους *Ulmus*

↓ είδη του γένους *Tamarix*

και (ii) **υδρόβια - υδροχαρή είδη:**

↓ *Phragmites australis*

↓ *Arundo donax*

↓ *Potamogeton Polygonifolius*

↓ *Alisma Plantago-aquatica*

↓ Είδη του γένους *Equisetum*, *Scirpus maritimus*, *Scirpus holoschoenus*, *Typha latifolia* κ.α.

---

⁴⁹ Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

Σε περιοχές μακριά από την κοίτη, όπου επικρατούν κακές συνθήκες στράγγισης συναντώνται υγρολίβαδα με επικρατούμενα είδη:⁵⁰

- ↓ *Juncus acutus*
- ↓ *Juncus articulatus*
- ↓ *Elymus farctus*
- ↓ *Typha angustifolia*
- ↓ *Typha latifolia*
- ↓ *Scirpus holoschoenus*
- ↓ *Lythrum Junceum*
- ↓ *Mentha aquatica*
- ↓ *Bromus madritensis*
- ↓ Είδη του γένους *Tamarix*

γ. Στην περιοχή της πρώην λίμνης Αγουλινίτσας όπου υπάρχουν εδάφη με υψηλό ποσοστό αλάτων, επικρατούν **αλόφιλες μορφές βλάστησης** με κυρίαρχα τα είδη του γένους *Tamarix* και τα είδη:

- ↓ *Arthrocnemum glaucum*
- ↓ *Salicornia europaea*
- ↓ *Plantago coronopus*

---

⁵⁰ Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

- ↓ *Sueda maritima*
- ↓ *Parapholis incurva*
- ↓ *Cotula coropifolia*
- ↓ - *Juncus maritimus*
- ↓ - *Juncus anutus* κ.α.

δ. Στις αμμώδεις ακτές του Δήμου επικρατούν **αμμόφιλα είδη**:⁵¹

- ↓ *Amophila arenaria*
- ↓ *Eryngium maritimum*
- ↓ *Elymus furctus*
- ↓ *Medicago marina*
- ↓ *Centaurea sonchifolia*
- ↓ *Euphorbia paralias*
- ↓ *Poligonum maritimum*
- ↓ *Glaucium flavum*
- ↓ *Euphorbia terracina*
- ↓ *Salsola kali*
- ↓ *Anthemis tonentosa*
- ↓ *Echinophora spinosa*

---

⁵¹ Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από
http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

🌳 Ononis variegata

🌳 Cakile maritima κ.α.

Τέλος, στις αγροτικές εκτάσεις, κυριαρχεί βλάστηση αποτελούμενη κυρίως από ελαιόδενδρα και εσπεριδοειδή που συνιστά ένα ενδιαφέρον αγροτικό τοπίο.

Η περιοχή είναι μια από τις πλέον δασοσκεπείς του Νομού Ηλείας. Το 25% της συνολικής έκτασης του Δήμου καλύπτεται από δάση. Επιπλέον το 47% περίπου των καλλιεργήσιμων εκτάσεων καλύπτεται από δενδρώδεις καλλιέργειες, κυρίως ελαιόδενδρα.

Εν τούτοις τα προβλήματα και οι καταστροφές που υπέστη και υφίσταται από ανθρώπινες δραστηριότητες είναι εμφανή. Στα παραπάνω συνετέλεσαν καθοριστικά η έλλειψη κτηματολογίου και μέτρων προστασίας από πυρκαγιές και καταπατήσεις. Είναι γνωστή άλλωστε αυτή η κατάσταση και οι επιπτώσεις σ' ολόκληρο το Νομό και τη Χώρα.⁵²

2.1.5.3. ΔΑΣΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Τα στοιχεία για την δασική παραγωγή της περιοχής παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 17. ΔΑΣΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ (ΣΕ ΤΟΝΟΥΣ)

ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΔΑΣΙΚΩΝ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΗΜΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ
-----------------	---------	---------------	----------------------

⁵² Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο στις 06.07.09 από http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

		ΝΟΜΟ
ΚΑΥΣΟΞΥΛΑ ΧΑΛΕΠΙΟΥ ΠΕΥΚΗΣ	815	4043
ΚΑΥΣΟΞΥΛ. ΔΡΥΟΣ		36
ΚΑΥΣΟΞΥΛΑ ΛΕΥΚΗΣ		0
ΚΑΥΣΟΞΥΛΑ ΕΥΚΑΛΥΠΤΟΥ		0
ΚΑΥΣΟΞΥΛΑ ΛΟΙΠΩΝ ΠΛΑΤΥΦΥΛΛΩΝ		0
ΚΑΥΣΟΞΥΛΑ ΑΕΙΦΥΛΛΩΝ ΠΛΑΤΥΦΥΛΛΩΝ	450,5	450,5
ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΚΛΩΝΟΙ		14,5
ΞΥΛΑΝΘΡΑΚΕΣ	331,9	351,4
ΤΕΧΝΙΚΟ ΞΥΛΟ σε m ³	148,0	225676
ΡΕΤΣΙΝΙ	80	175,8
ΦΥΤΟΧΩΜΑ	0	44

2.2. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ

Οι καταστροφές που σημειώθηκαν στον Νομό Ηλείας από τις πυρκαγιές του 2007 ήταν τεράστιες, δεδομένου ότι 168 από τα 220 συνολικά Δημοτικά Διαμερίσματα του Νομού χαρακτηρίστηκαν ως πυρόπληκτα. Η έκταση των πυρόπληκτων αντιστοιχεί στο 76% (1.994 τετρ. χλμ.) της συνολικής έκτασης του Νομού και ο πληθυσμός τους στο 80% του συνολικού.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι πυρόπληκτοι Δήμοι που

μελετώνται στην παρούσα εργασία και τα πυρόπληκτα Δημοτικά Διαμερίσματα των δήμων του νομού μετά από τις καταστροφικές πυρκαγιές.

Δήμος	Πυρόπληκτα Δημοτικά Διαμερίσματα	Αριθμός Πυρόπληκτων Δημοτικών Διαμερισμάτων ανά Δήμο
Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας	Δ.Δ. Αρχαίας Ολυμπίας, Βασιλακίου, Ηρακλείας, Καμένης, Καυκωνίας, Κλαδέου, Κοσκινά, Κρυονερίου, Λιναριάς, Λούβρου, μάγειρα, Μιράκας, Μουριάς, Πελοπίου, Πευκών, Πλατάνου, Πουρναρίου, Σμίλας, Στρεφίου, Φλόκα, Χελιδονίου	21
Δήμος Ζαχάρως	Δ.Δ. Αγίου Ηλία, Ανηλίου, Αρήνης, Αρτέμιδας, Γιαννιτσοχωρίου, Ζαχάρως, Κακοβάτου,	20

	Καλιδόνης, Λεπρέου, Μακίστου, Μηλέας, Μίνθης, Νεοχωρίου, Ξηροχωρίου, Πρασιδακίου, Ροδίνων, Σμέρνας, Σχινών, Ταξιαρχών, Χρυσοχωρίου	
Δήμος Σκιλλούντος	Δ.Δ. Βρίνας, Γραίκα, Γρύλλου, Διασελλών, Καλλικώμου, Καλυβακίων, Κάτω Σαμίκου, Κρεστενών, Μακρισίων, Πλατιανάς, Πλουτοχωρίου, Ράχων, Σαμίκου, Σκιλλουντίας, Τρυπητής, Φρίξης	16

Από το σύνολο της πυρόπληκτης έκτασης του Νομού το 75,3% αντιστοιχεί σε Χρησιμοποιούμενη Γεωργική Έκταση, στην οποία καλλιεργούνταν κυρίως Ελιές, Οινοποιήσιμα Αμπέλια., Κορινθιακή Σταφίδα, Καρύδια και Αμύγδαλα. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται τα είδη καλλιεργειών που υπέστησαν

καταστροφή, η κατεστραμμένη έκταση κάθε είδους μαζί με το ποσοστό της καταστροφής επί του συνόλου της καλλιεργούμενης για κάθε καλλιέργειας έκτασης και το ποσοστό καταστροφής κάθε είδους καλλιέργειας επί του συνόλου των κατεστραμμένων εκτάσεων.

Πίνακας

Είδη Καλλιεργειών που υπέστησαν καταστροφή από τις πυρκαγιές

Είδος Καλλιέργειας	Κατεστραμμένη έκταση σε στρέμματα	Ποσοστό επί του συνόλου των κατεστραμμένων εκτάσεων	Ποσοστό καταστροφής επί της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης για κάθε είδος καλλιέργειας
Ελιά	157.112	90,2%	37,8%
Οινοποιήσιμα Αμπέλια	6.113	3,5%	20%
Κορινθιακή Σταφίδα	5.033	3%	31,2%
Καρύδια και Αμύγδαλα	2.482	1,4%.	100%

Πηγή: Μελέτη Αποκατάστασης και Ανάπτυξης του Αγροτικού τομέα - των Δασών και της προστασίας του περιβάλλοντος στις πυρόπληκτες περιοχές, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2007

Όπως φαίνεται και στον παραπάνω πίνακα οι καλλιέργειες ελιάς υπέστησαν τις μεγαλύτερες καταστροφές, αφού από τη συνολική κατεστραμμένη έκταση το 90% αφορούσε καλλιέργειες ελιάς. Ακολουθούν οι καλλιέργειες οиноποιήσιμων αμπελιών, σταφίδας και καρυδιών και αμυγδάλων με αρκετά μικρότερα ποσοστά καταστροφής επί της συνολικής κατεστραμμένης έκτασης, αφού και τα τρία είδη καλλιεργειών συγκεντρώνουν μαζί 10% κατεστραμμένης έκτασης. Άξιο αναφοράς είναι ότι στις καλλιέργειες καρυδιών και αμυγδάλων η καταστροφή ήταν ολοκληρωτική, αλλά συγκριτικά με τις υπόλοιπες καλλιέργειες κατείχαν πολύ μικρότερη έκταση, έτσι ώστε κατατάσσονται στη τελευταία θέση των κατεστραμμένων καλλιεργειών.

Όσον αφορά στις δασικές εκτάσεις τους Νομού Ηλείας, κάηκαν 352.800 στρέμματα δάσους από τα συνολικά 906.000 στρέμματα δάσους, ποσοστό που αποτελεί το 38,9% των δασικών εκτάσεων του νομού.

Πέρα από τις καταστροφές στις καλλιέργειες σημειώθηκαν καταστροφές και στο κτηνοτροφικό τομέα. Πιο συγκεκριμένα στον τομέα εκτροφής αιγοπροβάτων σημειώθηκε καταστροφή που αντιστοιχεί 4,4% του συνόλου του Νομού. Οι καταστροφές αυτές επικεντρώνονται στους Δήμους Ωλένης (ΔΔ Γούμερου, Κουτσοχέρας, Πεύκης και Χειμαδιού), Αλιφείρας (ΔΔ Αλιφείρας Βρεστού και Μυρωνίων) Ζαχάρως (ΔΔ ΑΝΗλίου και Ξηροχωρίου) Πύργου (ΔΔ Πύργου), Φιγαλείας (ΔΔ Ν. Φιγαλείας) και Φολόης (ΔΔ. Μηλέων). Στον τομέα εκτροφής βοοειδών σημειώθηκαν καταστροφές που αντιστοιχούν στο 9,3% του συνόλου του βοοτροφικού τομέα του Νομού. Οι καταστροφές αυτές επικεντρώνονται στους Δήμους Αλιφείρας (ΔΔ Βρεστού),

Σκιλλούντος (ΔΔ Φρίξης) και Πηνειάς (ΔΔ Λαγανά).

2.2.1. ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Οι μεγάλες πυρκαγιές του προπερασμένου καλοκαιριού, οι οποίες ειδικά στην Πελοπόννησο έλαβαν διαστάσεις εθνικής τραγωδίας, ανέδειξαν πολλά χρόνια προβλήματα που αφορούν σε γενικότερες πολιτικές και κοινωνικές παραμέτρους που υπερβαίνουν κατά πολύ την τοπική κλίμακα. Το κράτος και η δημόσια διοίκηση καθόλη τη μεταπολιτευτική περίοδο, παρά τις επί μέρους προόδους σε θέματα οργάνωσης και συγκρότησης της περιφερειακής και αγροτικής οικονομίας, δεν επέλυσαν ακόμα θεμελιώδη ζητήματα τα οποία αποτελούν προϋπόθεση της βιώσιμης ανάπτυξης της υπαίθρου στην πλειονότητα των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁵³

Η έλλειψη ενός εγκεκριμένου εθνικού χωροταξικού σχεδίου όπου με σαφήνεια θα ορίζονται οι χρήσεις γης και συνακόλουθα η ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων, καθώς και η βραδύτητα των διαδικασιών κατάρτισης του Εθνικού Κτηματολογίου (βλέπε επίσης Εθνικού Δασολογίου), υποδηλώνουν εγγενείς ανεπάρκειες της σύγχρονης Ελλάδας και επιβάλλουν την ταχεία υπέρβασή τους, ώστε να συνεχιστεί

---

⁵³ Σταυρακάκης Μ, Τζάμος Ε, Φεγγερός Κ, Μπιζέλης Ι, Τσιμπούκας Κ, Μαρτίνος Ν, Κοσμάς Κ, Καραντούνιας Γ, Τσακαλίδου Ε, Γιαννιώτης Σ, Μπουράνης Δ, Χατζηπαυλίδης Ι, Χρονοπούλου-Σερελή Α, Μιγκίρος Γ, Μελετητές καθηγητές Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, με τη συνεργασία μελετητών καθηγητών της Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας και του ελληνικού τμήματος του W.W.F, Μελέτη αποκατάστασης & ανάπτυξης του αγροτικού τομέα, των δασών & της προστασίας του περιβάλλοντος στις πυρόπληκτες περιοχές, 2007

απρόσκοπτα και με σεβασμό στο περιβάλλον ο εκσυγχρονισμός και η ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.

Μια κατάσταση κρίσης, όπως αυτή των πυροπλήκτων περιοχών, δεν αντιμετωπίζεται με συμβατικούς τρόπους, γιατί οι συνθήκες που βιώνουν οι παθούσες και οι παθόντες δεν είναι οι συνήθεις. Αν και η επιστημονική δεοντολογία επιβάλλει την ενδελεχή μελέτη και τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό για την εξασφάλιση μακροχρόνιας ανάπτυξης των περιοχών, η σκληρή πραγματικότητα θέτει ερωτήματα που απαιτούν άμεσες απαντήσεις.

Ένας από τους σημαντικότερους, ίσως, λόγους της τεράστιας έκτασης των καταστροφών που υπέστησαν οι πυρόπληκτες περιοχές, έγκειται στο γεγονός ότι, κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή αναπτυξιακών πολιτικών συνήθως απουσιάζουν ολοκληρωμένες αντιλήψεις, με αποτέλεσμα οι εφαρμοζόμενες παρεμβάσεις να έχουν εκ των πραγμάτων αποσπασματικό χαρακτήρα. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί η διαχείριση των δασών και η σχέση τους με την κτηνοτροφική δραστηριότητα.

Επίσης, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, ως διαδικασία αλληλεξάρτησης κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων, συνήθως απουσιάζει από τον σχεδιασμό, ή, ακόμα χειρότερα, θεωρείται από ορισμένους ως τροχοπέδη στην αναπτυξιακή διαδικασία μιας περιοχής.⁵⁴

---

⁵⁴ Σταυρακάκης Μ, Τζάμος Ε, Φεγγερός Κ, Μπιζέλης Ι, Τσιμπούκας Κ, Μαρτίνος Ν, Κοσμάς Κ, Καραντούνας Γ, Τσακαλίδου Ε, Γιαννιώτης Σ, Μπουράνης Δ, Χατζηπαυλίδης Ι, Χρονοπούλου-Σερελή Α, Μιγκίρος Γ, Μελετητές καθηγητές Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, με τη συνεργασία μελετητών καθηγητών της Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας

Τα αποτελέσματα των καταστροφικών πυρκαγιών μπορούν να αποτυπωθούν από δορυφορικές φωτογραφίες και να καταδείξουν το μέγεθος του προβλήματος.

ΕΙΚΟΝΑ 2. ΑΕΡΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΜΕΝΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

ΕΙΚΟΝΑ 3. ΑΕΡΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΜΕΝΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

και του ελληνικού τμήματος του W.W.F, Μελέτη αποκατάστασης & ανάπτυξης του αγροτικού τομέα, των δασών & της προστασίας του περιβάλλοντος στις πυρόπληκτες περιοχές, 2007

2.2.2. ΠΥΡΟΛΗΚΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

Στο Νομό Ηλείας χαρακτηρίστηκαν πυρόπληκτα 168 Δημοτικά Διαμερίσματα:

- ✚ Δ.Δ. ΑΛΙΦΕΙΡΑΣ, ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ, ΒΡΕΣΤΟΥ, ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ, ΛΙΒΑΔΑΚΙΟΥ, ΜΥΡΩΝΙΩΝ του Δήμου Αλιφείρας.
- ✚ Δ.Δ. ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ, ΑΜΠΕΛΟΚΑΜΠΟΥ, ΑΥΓΕΙΟΥ, ΓΕΡΑΚΙΟΥ, ΔΑΦΝΗΣ, ΔΑΦΝΙΩΤΙΣΣΗΣ, ΔΟΥΝΑΪΙΚΩΝ, ΚΕΡΑΜΙΔΙΑΣ, ΚΡΥΟΝΕΡΟΥ, ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ, ΣΑΒΑΛΙΩΝ, ΧΑΒΑΡΙΟΥ του Δήμου Αμαλιάδος.
- ✚ Δ.Δ. ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΗΣ, ΔΑΦΝΟΥΛΑΣ, ΔΡΑΓΩΓΙΟΥ, ΘΕΙΣΟΑΣ, ΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΥ, ΛΙΝΙΣΤΑΙΝΗΣ, ΜΑΤΕΣΙΟΥ, ΡΟΒΙΩΝ, ΣΕΚΟΥΛΑ, ΦΑΝΑΡΙΟΥ του Δήμου Ανδριτσαίνης.

- ✚ Δ.Δ. ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ, ΒΑΣΙΛΑΚΙΟΥ, ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ, ΚΑΜΕΝΗΣ, ΚΑΥΚΩΝΙΑΣ, ΚΛΑΔΕΟΥ, ΚΟΣΚΙΝΑ, ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ, ΛΙΝΑΡΙΑΣ, ΛΟΥΒΡΟΥ, ΜΑΓΕΙΡΑ, ΜΙΡΑΚΑΣ, ΜΟΥΡΙΑΣ, ΠΕΛΟΠΙΟΥ, ΠΕΥΚΩΝ, ΠΛΑΤΑΝΟΥ, ΠΟΥΡΝΑΡΙΟΥ, ΣΜΙΛΑΣ, ΣΤΡΕΦΙΟΥ, ΦΛΟΚΑ, ΧΕΛΙΔΟΝΙΟΥ του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας.
- ✚ Δ.Δ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΙΟΥ, ΚΑΛΥΒΙΩΝ ΜΥΡΤΟΥΝΙΩΝ, ΛΥΓΙΑΣ του Δήμου Βαρθολομιού.
- ✚ Δ.Δ. ΑΕΤΟΡΑΧΗΣ, ΒΑΡΔΑΣ, ΞΕΝΙΩΝ του Δήμου Βουπρασίας.
- ✚ Δ.Δ. ΑΛΦΕΙΟΥΣΗΣ, ΕΠΙΤΑΛΙΟΥ του Δήμου Βώλακος.
- ✚ Δ.Δ. ΚΑΒΑΣΙΛΑ, ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ του Δήμου Γαστούνης.
- ✚ Δ.Δ. ΑΓΙΟΥ ΗΛΙΑ, ΑΝΗΛΙΟΥ, ΑΡΗΝΗΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ, ΓΙΑΝΝΙΤΣΟΧΩΡΙΟΥ, ΖΑΧΑΡΩΣ, ΚΑΚΟΒΑΤΟΥ, ΚΑΛΙΔΟΝΗΣ, ΛΕΠΡΕΟΥ, ΜΑΚΙΣΤΟΥ, ΜΗΛΕΑΣ, ΜΙΝΘΗΣ, ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ, ΞΗΡΟΧΩΡΙΟΥ, ΠΡΑΣΙΔΑΚΙΟΥ, ΡΟΔΙΝΩΝ, ΣΜΕΡΝΑΣ, ΣΧΙΝΩΝ, ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ, ΧΡΥΣΟΧΩΡΙΟΥ του Δήμου Ζαχάρως.
- ✚ Δ.Δ. ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, ΑΛΠΟΧΩΡΙΟΥ, ΒΟΥΝΑΡΓΟΥ, ΒΡΟΧΙΤΣΗΣ, ΚΑΤΣΑΡΟΥ, ΚΟΡΥΦΗΣ, ΞΥΛΟΚΕΡΑΣ, ΠΡΑΣΙΝΟΥ, ΦΟΝΑΙΤΙΚΩΝ του Δήμου Ιαρδανού.
- ✚ Δ.Δ. ΑΝΤΡΩΝΙΟΥ του Δήμου Λασιώνος.
- ✚ Δ.Δ. ΜΕΛΙΣΣΗΣ, ΜΠΟΡΣΙΟΥ του Δήμου Λεχαινών.
- ✚ Δ.Δ. ΑΓΝΑΝΤΩΝ, ΑΓΡΑΠΙΔΟΧΩΡΙΟΥ, ΑΝΘΩΝΟΣ, ΑΥΓΗΣ, ΒΕΛΑΝΙΔΙΟΥ, ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ, ΕΦΥΡΑΣ, ΚΑΜΠΟΥ,

ΛΑΓΑΝΑ, ΛΑΤΑ, ΛΟΥΚΑ, ΜΑΖΑΡΑΚΙΟΥ, ΟΙΝΟΗΣ, ΡΟΔΙΑΣ,
ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ, ΣΚΛΙΒΑΣ του Δήμου Πηνεΐας.⁵⁵

✚ Δ.Δ. ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΑΓΙΟΥ ΗΛΙΑ ΠΥΡΓΟΥ, ΑΓΙΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥ, ΑΜΠΕΛΩΝΟΣ, ΒΑΡΒΑΣΑΙΝΗΣ, ΕΛΑΙΩΝΟΣ,
ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ, ΚΟΛΙΡΙΟΥ, ΛΑΣΤΑΙΚΩΝ,
ΠΑΛΑΙΟΒΑΡΒΑΣΑΙΝΗΣ, ΠΥΡΓΟΥ, ΣΑΛΜΩΝΗΣ, ΣΚΑΦΙΔΙΑΣ,
ΣΚΟΥΡΟΧΩΡΙΟΥ του Δήμου Πύργου.

✚ Δ.Δ. ΒΡΙΝΑΣ, ΓΡΑΙΚΑ, ΓΡΥΛΛΟΥ, ΔΙΑΣΕΛΛΩΝ,
ΚΑΛΛΙΚΩΜΟΥ, ΚΑΛΥΒΑΚΙΩΝ, ΚΑΤΩ ΣΑΜΙΚΟΥ,
ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ, ΜΑΚΡΙΣΙΩΝ, ΠΛΑΤΙΑΝΑΣ, ΠΛΟΥΤΟΧΩΡΙΟΥ,
ΡΑΧΩΝ, ΣΑΜΙΚΟΥ, ΣΚΙΛΛΟΥΝΤΙΑΣ, ΤΡΥΠΗΤΗΣ, ΦΡΙΞΗΣ του
Δήμου Σκιλλούντος.

✚ Δ.Δ. ΤΡΑΓΑΝΟΥ του Δήμου Τραγανού.

✚ Δ.Δ. ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ, ΝΕΑΣ ΦΙΓΑΛΕΙΑΣ, ΠΕΤΡΑΛΩΝΩΝ,
ΣΤΟΜΙΟΥ, ΦΙΓΑΛΕΙΑΣ του Δήμου Φιγαλείας.

✚ Δ.Δ. ΑΧΛΑΔΙΝΗΣ, ΔΟΥΚΑ, ΚΟΥΜΑΝΗ, ΛΑΛΑ, ΜΗΛΕΩΝ,
ΝΕΜΟΥΤΑΣ, ΝΕΡΑΙΔΑΣ, ΠΕΡΣΑΙΝΗΣ, ΦΟΛΟΗΣ του Δήμου
Φολόης.

✚ Δ.Δ. ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΗΣ, ΑΡΒΑΝΙΤΗ, ΓΟΥΜΕΡΟΥ, ΚΑΡΑΤΟΥΛΑ,
ΚΑΡΥΑΣ, ΚΛΙΝΔΙΑΣ, ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ, ΛΑΝΘΙΟΥ, ΛΑΤΖΟΙΟΥ,

---

⁵⁵ Σταυρακάκης Μ, Τζάμος Ε, Φεγγερός Κ, Μπιζέλης Ι, Τσιμπούκας Κ, Μαρτίνος Ν, Κοσμάς Κ, Καραντούνιας Γ, Τσακαλίδου Ε, Γιαννιώτης Σ, Μπουράνης Δ, Χατζηπαυλιδής Ι, Χρονοπούλου-Σερελή Α, Μιγκίρος Γ, Μελετητές καθηγητές Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, με τη συνεργασία μελετητών καθηγητών της Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας και του ελληνικού τμήματος του W.W.F, Μελέτη αποκατάστασης & ανάπτυξης του αγροτικού τομέα, των δασών & της προστασίας του περιβάλλοντος στις πυρόπληκτες περιοχές, 2007

ΜΑΓΟΥΛΑΣ, ΜΟΥΖΑΚΙΟΥ, ΠΕΥΚΗΣ, ΣΟΠΙΟΥ, ΧΑΡΙΑΣ,
ΧΕΙΜΑΔΙΟΥ, ΩΛΕΝΗΣ του Δήμου Ωλένης.

Η συνολική έκταση των πυρόπληκτων Δ.Δ. είναι 1.994 km² και καταλαμβάνουν το 76% της συνολική έκτασης του νομού. Ο πληθυσμός τους αποτελεί το 80% του νομού (λόγω και του Δ.Δ. Πύργου) και εμφανίζουν πληθυσμιακή αύξηση, περιορισμένα ποσοστά νέων αντίθετα με αυτά των ατόμων που βρίσκονται πριν τη συνταξιοδότηση. Η απασχόληση κατά κλάδο στα πυρόπληκτα Δ.Δ. χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία των υπηρεσιών (49,1%), ενώ παράλληλα η εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα είναι εξαιρετικά σημαντική (32% των απασχολουμένων).⁵⁶

Σημαντικό ποσοστό μισθωτών σε πολλά πυρόπληκτα Δ.Δ (52,4%) που χαρακτηρίζονται περισσότερο από αστικές αγορές εργασίας. Παράλληλα, το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων παραμένει σημαντικό (28%) και αντανακλά τη σημαντική βαρύτητα των αγροτών στις πυρόπληκτες περιοχές. Το ποσοστό ανεργίας είναι αρκετά σημαντικό (16,2%), με σοβαρή διαφοροποίηση μεταξύ των Δ.Δ.

Η Χρησιμοποιούμενη Γεωργική Έκταση (ΧΓΕ) στις πυρόπληκτες περιοχές του νομού ανέρχεται σε 916,15 χιλιάδες στρ. δηλαδή το 75,3% της συνολικής ΧΓΕ του νομού.

---

⁵⁶ Σταυρακάκης Μ, Τζάμος Ε, Φεγγερός Κ, Μπιζέλης Ι, Τσιμπούκας Κ, Μαρτίνος Ν, Κοσμάς Κ, Καραντούνιας Γ, Τσακαλίδου Ε, Γιανιώτης Σ, Μπουράνης Δ, Χατζηπαυλίδης Ι, Χρονοπούλου-Σερελή Α, Μιγκίρος Γ, Μελετητές καθηγητές Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, με τη συνεργασία μελετητών καθηγητών της Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας και του ελληνικού τμήματος του W.W.F, Μελέτη αποκατάστασης & ανάπτυξης του αγροτικού τομέα, των δασών & της προστασίας του περιβάλλοντος στις πυρόπληκτες περιοχές, 2007

Στον Ν. Ηλείας οι αιτήσεις για καταστροφή από πυρκαγιά ανήλθαν στις 24.314 δηλαδή τις περισσότερες από οποιονδήποτε άλλον από τους υπό εξέταση νομούς κάτι φυσιολογικό αφού ο συγκεκριμένος νόμος υπέστη και τις σοβαρότερες σε έκταση ζημιές. Οι αιτήσεις αφορούσαν σε καταστροφές στο φυτικό κεφάλαιο έκτασης 174.210 στρεμμάτων δηλαδή ποσοστό 14,3% της συνολικής ΧΓΕ. Σε αυτό το σημείο αξίζει να τονιστεί ότι το ποσοστό καταστροφής στην φυτική παραγωγή είναι μεγαλύτερο από ότι εμφανίζεται λόγω του ότι οι κοινοτικοί βοσκότοποι που καλύπτουν σημαντική έκταση της ΧΓΕ και έχουν υποστεί καταστροφές από στους πυρκαγιές, δεν έχουν δηλωθεί στον ΕΛΓΑ για αποζημίωση.

Αναλυτικότερα, από το σύνολο των στρεμμάτων που κάηκαν και αφορούσαν στην φυτική παραγωγή, η καλλιέργεια της ελιάς έχει υποστεί την μεγαλύτερη σε έκταση καταστροφές (157.112 στρ.) δηλαδή ποσοστό 90,2% του συνόλου των κατεστραμμένων εκτάσεων. Οι υπόλοιπες καλλιέργειες που έχουν υποστεί ζημιά είναι αυτές των οινοποιήσιμων αμπέλων (6.113 στρ. και ποσοστό 3,5% των συνολικών κατεστραμμένων εκτάσεων), της καλλιέργειας κορινθιακής σταφίδας σε ποσοστό (5.033 στρ. και ποσοστό 3%) και στους καλλιέργειας καρυδιών και αμυγδάλων (2.482 στρ.) με ποσοστό 1,4%.⁵⁷

---

⁵⁷ Σταυρακάκης Μ, Τζάμος Ε, Φεγγερός Κ, Μπιζέλης Ι, Τσιμπούκας Κ, Μαρτίνος Ν, Κοσμάς Κ, Καρανούνας Γ, Τσακαλίδου Ε, Γιαννιώτης Σ, Μπουράνης Δ, Χατζηπαυλίδης Ι, Χρονοπούλου-Σερελή Α, Μιγκίρος Γ, Μελετητές καθηγητές Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, με τη συνεργασία μελετητών καθηγητών της Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας και του ελληνικού τμήματος του W.W.F, Μελέτη αποκατάστασης & ανάπτυξης του αγροτικού τομέα, των δασών & της προστασίας του περιβάλλοντος στις πυρόπληκτες περιοχές, 2007

Το ποσοστό καταστροφής για την καλλιέργεια της ελιάς στο σύνολο του νομού ανέρχεται στο 37,8%. Οι μεγαλύτερες καταστροφές στην καλλιέργεια ελιάς εντοπίζονται στους Δήμους Πύργου (ΔΔ Πύργου), Αλιφείρας (ΔΔ. Καλλιθέας), Σκιλλούντος (ΔΔ Πλατανιάς και Διασέλλων), Φιγαλείας (ΔΔ. Στους Φιγαλείας) και Ωλένης (ΔΔ. Γούμερου).

Όσον αφορά στις ποικιλίες οινοποιίας το ποσοστό καταστροφής ανέρχεται στο 20% καλλιεργούμενων και εντοπίζεται κυρίως στους Δήμους Ωλένης (ΔΔ Γούμερου, Κουτσοχέρας, Χειμαδίου, Λατζοίου και Ωλένης), Αλιφείρας (ΔΔ. Καλλιθέας, Αμυγδαλέων και Βρεστού), Αμαλιάδος (ΔΔ Περιστερίου), Ιάρδανου (ΔΔ Βροχίτσας και Κορυφής) και Πύργου (ΔΔ Πύργου και Αμπελώνος). Μεγαλύτερο είναι το ποσοστό καταστροφής των αμπελώνων της κορινθιακής σταφίδας (31,2% των συνολικά καλλιεργούμενων εκτάσεων στο νομό). Οι πληγείσες αμπελουργικές περιοχές με κορινθιακή σταφίδα είναι κατά κύριο λόγο τα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου Ωλένης (το ποσοστό καταστροφής ανέρχεται στο 50% του συνόλου), του Δήμου Πύργου (Πύργου και Ελαιώνος), Δήμος Αμαλιάδος (Περισερίου) και του Δήμου Ιάρδανου (Βροχίτσας και Κορυφής).

Η καλλιέργεια ακροδρύων (καρυδιές και αμυγδαλιές), αν και εμφανίζεται ότι υπέστη ολοκληρωτική καταστροφή με ποσοστό 100%, θα πρέπει να είμαστε επιφυλακτικοί αφού και στις δηλώσεις του ΕΛΓΑ εμφανίζονται περισσότερα στρέμματα στους συγκεκριμένης καλλιέργειας από αυτή που προκύπτει από τα δεδομένα της ενιαίας ενίσχυσης (ΟΣΔΕ). Οι μεγαλύτερες σε έκταση ζημιές στην καλλιέργεια ακροδρύων εντοπίζεται στο Δήμο

Αλιφείρας (ΔΔ Καλλιθέας, Αμυγδαλέας και Βρεστού) και στο Δήμο Ωλένης (ΔΔ. Αγ. Άννας, Γούμερου, Μουζακίου και Πεύκης).⁵⁸

Το ποσοστό καταστροφής στον αιγοπροβατοτροφικό τομέα ανέρχεται σε 4,4% και εντοπίζεται κυρίως στους Δήμους Ωλένης (ΔΔ Γούμερου, Κουτσοχέρας, Πεύκης και Χειμαδιού), Αλιφείρας (ΔΔ Αλιφείρας Βρεστού και Μυρωνίων) Ζαχάρως (ΔΔ Ανηλίου και Ξηροχωρίου) Πύργου (ΔΔ Πύργου), Φιγαλείας (ΔΔ Ν. Φιγαλείας) και Φολόης (ΔΔ. Μηλέων). Τέλος το ποσοστό καταστροφής στο βοοτροφικό τομέα ανέρχεται στο 9,3% και εντοπίζεται κυρίως στους Δήμους Αλιφείρας (ΔΔ Βρεστού), Σκιλλούντος (ΔΔ Φρίξης) και Πηνειάς (ΔΔ Λαγανά) Τέλος, η δασική έκταση που κάηκε ήταν 352.800 στρ. και αποτελεί το 38,9% των δασικών εκτάσεων του νομού (906.000 στρ.).

Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο χάρτης των «πυρόπληκτων» και «ελαφρώς πληγέντων» Δ.Δ. του Νομού Ηλείας. Για την ερμηνεία του παρακάτω χάρτη, ο περαιτέρω διαχωρισμός των εξεταζόμενων Δ.Δ. σε «πυρόπληκτα» (κόκκινο χρώμα στον χάρτη) προέκυψε από τη μελέτη των επιπτώσεων των πυρκαγιών στον πρωτογενή τομέα με βάση τις δηλώσεις του Ε.Λ.Γ.Α. Σύμφωνα με αυτήν τη μελέτη διαπιστώθηκε ότι πάνω από το 95% των καταστροφών στα διάφορα είδη των καλλιεργούμενων εκτάσεων (ελαιώνες, αμπελώνες κ.λπ.) και του ζωικού κεφαλαίου

---

⁵⁸ Σταυρακάκης Μ, Τζάμος Ε, Φεγγερός Κ, Μπιζέλης Ι, Τσιμπούκας Κ, Μαρτίνος Ν, Κοσμάς Κ, Καραντούνιας Γ, Τσακαλίδου Ε, Γιαννιώτης Σ, Μπουράνης Δ, Χατζηπαυλίδης Ι, Χρονοπούλου-Σερελή Α, Μιγκίρος Γ, Μελετητές καθηγητές Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, με τη συνεργασία μελετητών καθηγητών της Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας και του ελληνικού τμήματος του W.W.F, Μελέτη αποκατάστασης & ανάπτυξης του αγροτικού τομέα, των δασών & της προστασίας του περιβάλλοντος στις πυρόπληκτες περιοχές, 2007

(αιγοπρόβατα, μελίτσια κ.λπ.) συγκεντρώνεται σε αυτά τα Δ.Δ. και για το κάθε ένα από αυτά ισχύει:

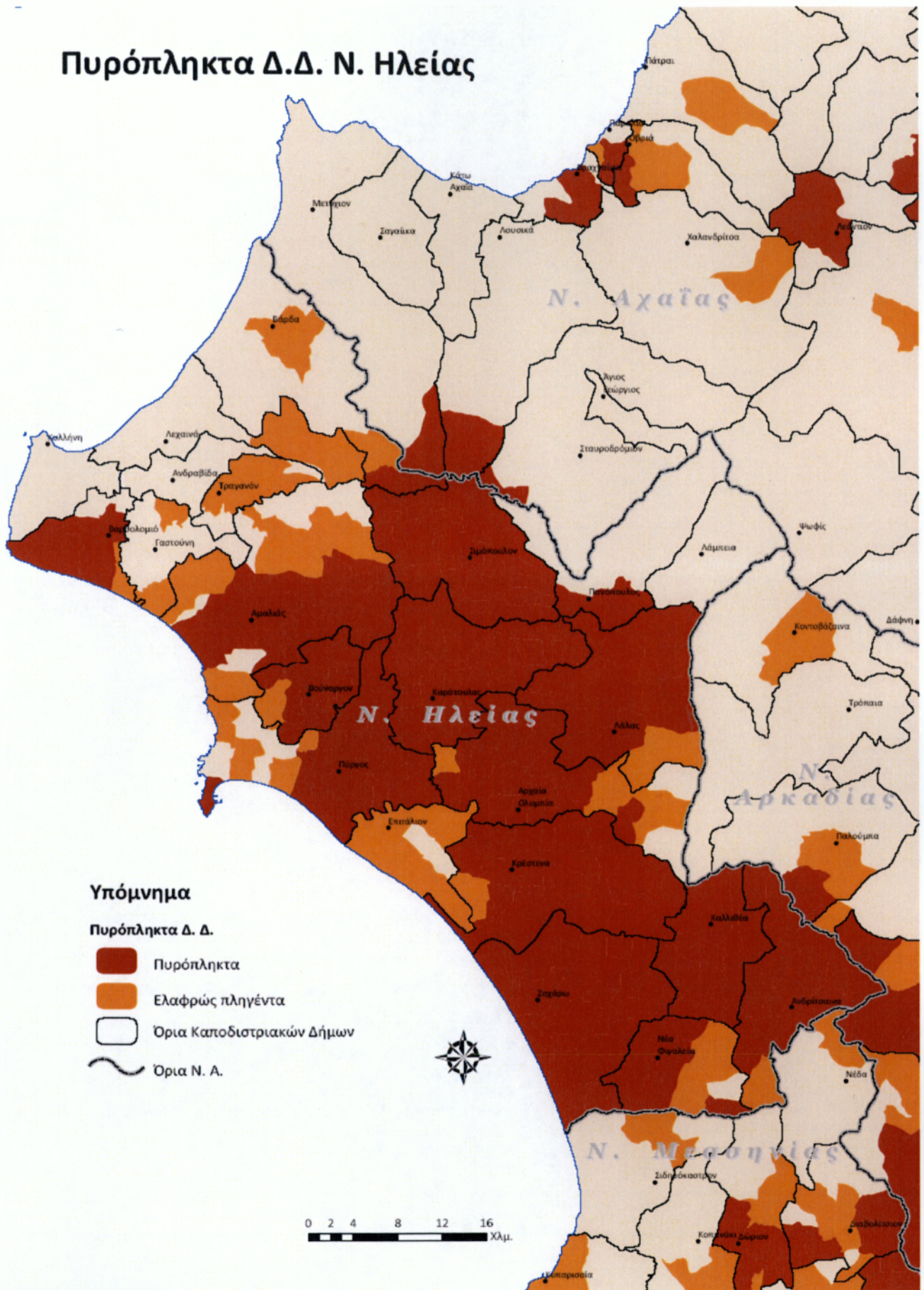
- ✚ Οι δηλώσεις των πυρόπληκτων αγροτών υπερβαίνουν τις 15
- ✚ η καλλιεργούμενη έκταση που δηλώθηκε ότι επλήγη ξεπερνά τα 50 στρ.,
- ✚ ο αριθμός των ζώων που κήκαν είναι μεγαλύτερος από 50, είτε
- ✚ καταγράφονται ζημιές σε μελίτσια.

Τα υπόλοιπα Δ.Δ., στα οποία δεν ισχύουν οι παραπάνω συνθήκες καταγράφονται ως «ελαφρώς πληγέντα» (κίτρινο χρώμα στον χάρτη).⁵⁹

---

⁵⁹ Σταυρακάκης Μ, Τζάμος Ε, Φεγγερός Κ, Μπιζέλης Ι, Τσιμπούκας Κ, Μαρτίνοσ Ν, Κοσμάς Κ, Καραντούνιας Γ, Τσακαλίδου Ε, Γιαννιώτης Σ, Μπουράνης Δ, Χατζηπαυλιδής Ι, Χρονοπούλου-Σερελή Α, Μιγκίρος Γ, Μελετητές καθηγητές Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, με τη συνεργασία μελετητών καθηγητών της Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας και του ελληνικού τμήματος του W.W.F, Μελέτη αποκατάστασης & ανάπτυξης του αγροτικού τομέα, των δασών & της προστασίας του περιβάλλοντος στις πυρόπληκτες περιοχές, 2007

Πυρόπληκτα Δ.Δ. Ν. Ηλείας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΠΗΡΕΑΣΟΥΝ ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ *

3.1. ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Θ' αναφερθούμε σε τρία χαρακτηριστικά στοιχεία που δείχνουν τις δραματικές επιπτώσεις που είχε για τους Έλληνες αγρότες η εφαρμογή της αγροτικής πολιτικής της ΕΕ, μέσω της ΚΑΠ:

1ο: Το 1980 - πριν από την ένταξη στην ΕΟΚ - το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας με όλες τις χώρες που βρίσκονται σήμερα στην ΕΕ, ήταν θετικό κατά 3 δισ. 280 εκατομμύρια δρχ. συνολικά. Το 1998 έγινε αρνητικό για τη χώρα μας κατά 317 δισ. 661 εκατομμύρια δρχ.

2ο: Το 1981 - χρονιά ένταξης στην ΕΟΚ - υπήρχαν στην Ελλάδα 998.876 αγροτικά νοικοκυριά και απασχολούνταν στον αγροτικό τομέα 1.083.000 Έλληνες. Το 1997 έμειναν 821.390 αγροτικά νοικοκυριά και 765.000 απασχολούμενοι.

3ο: Τα τελευταία χρόνια το εισόδημα του Έλληνα αγρότη μειώθηκε κατά 14,5% περίπου.

Αυτά τα στοιχεία - που είναι επίσημα από τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ και της Ελλάδας - δείχνουν σαφώς ότι ο Έλληνας αγρότης, όχι μόνο δεν ωφελήθηκε από τη συμμετοχή της χώρας μας στην ΕΟΚ και στη συνέχεια στην ΕΕ, αλλά υπέστη μεγάλη ζημιά.

Ιδιαίτερα, δε, τα τελευταία χρόνια η αγροτική πολιτική της ΕΕ είναι αυτή που δημιούργησε το μέγα αγροτικό πρόβλημα της χώρας μας. Μια πολιτική που εφαρμόζεται με πρόγραμμα και στοχεύει:

---

* στοιχεία από την εφημερίδα Ριζοσπάστης

- Στην παραγωγική συρρίκνωση του αγροτικού τομέα της ελληνικής οικονομίας, μέσω των περιορισμών στις καλλιέργειες και των ποσοστώσεων στην παραγωγή.
- Στη συγκέντρωση της γης και της παραγωγής σε λίγα χέρια μεγαλοεπιχειρηματιών και πολυεθνικών, μέσω των αναδιρθρώσεων στην αγροτική οικονομία.
- Στη μείωση του μικρομεσαίου αγροτικού πληθυσμού, (διακηρυγμένος στόχος η συρρίκνωση του αγροτικού δυναμικού από το 20% περίπου που είναι σήμερα στο 8%).

Αυτή η πολιτική συνεχίζεται με την ένταξη στην ΟΝΕ, σε συνδυασμό με τη διεύρυνση της ΕΕ, την αλλαγή της ΚΑΠ και την εφαρμογή των κατευθύνσεων και των επιλογών της «Ατζέντας 2000» και του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ).

3.2. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Οι βασικοί στόχοι του σχετικού νομοσχεδίου είναι οι εξής:

- Η πλήρης εναρμόνιση της οποιασδήποτε ανάπτυξης στη χώρα μας με το μοντέλο που επιθυμούν τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βάση το σχέδιο του λεγόμενου Κοινοτικού Χώρου. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια έχουν εξειδικευτεί οι προσεγγίσεις τόσο στα διευρωπαϊκά δίκτυα, όσο και για τους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους που είναι χαραγμένοι στο χάρτη της Ευρώπης. Επίσης είναι γνωστό ότι από το 1997 έχουν επισημοποιηθεί πια ορισμένες προτεραιότητες τόσο για την οικονομική και κοινωνική συνοχή του χώρου, που οριοθετούνται από τα σύνορα των 15 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το σχέδιο ανάπτυξης

του λεγόμενου κοινοτικού χώρου. Οι προτεραιότητες αυτές δεν αφορούν μόνο τον Κοινοτικό Χώρο, αλλά και το χώρο των Βαλκανίων και της Μεσογείου.

- Η κατάργηση σημαντικών νομοθετημάτων, όπως ολόκληρα άρθρα του νόμου 1650 του 1986, που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος και συγκεκριμένα των άρθρων που έθεταν κάποιους φραγμούς στη λειτουργία και ανάπτυξη ζωνών παραγωγικών δραστηριοτήτων. Έτσι θα μπορούν οι ιδιώτες να εφαρμόσουν ανεξέλεγκτα τις "αναπτυξιακές" τους ιδέες πάνω στις ακτές, στα νησιά, στα βουνά και στα δάση της χώρας χωρίς να παίρνουν υπόψη τους το περιβάλλον.
- Η νομιμοποίηση όλων των αντι-περιβαλλοντικών ρυθμίσεων που κατά καιρούς αμφισβητήθηκε η συνταγματικότητά τους από το Συμβούλιο της Επικρατείας και δεν άφηναν τα μεγάλα συμφέροντα των ιδιωτών να ασκήσουν ελεύθερα τις καταστροφικές δραστηριότητές τους, όπως οι ρυθμίσεις περί της ιδιωτικής πολεοδόμησης ή οι διατάξεις του νόμου του υπουργείου Ανάπτυξης που ψηφίστηκε και προβλέπει τη δημιουργία βιομηχανικών εγκαταστάσεων ακόμη και στα δάση.
- Την ένταξη εκ των υστέρων όλων των πολιτικών που εφαρμόστηκαν στη χώρα μας και αφορούν την κατασκευή μεγάλων έργων, την οριοθέτηση ζωνών τουριστικής ανάπτυξης, τη θεσμοθέτηση ζωνών οικιστικού ελέγχου, τη χωροθέτηση αθλητικών κέντρων κτλ. στις θεμελιώδεις αρχές του χωροταξικού αυτού νομοσχεδίου!

Να σημειώσουμε ότι το χωροταξικό αυτό λεγόμενο νομοσχέδιο ήδη εξειδικεύεται με ανάλογες μελέτες και χωροταξικά σχέδια που

εκπονούνται και για τις 13 Περιφέρειες της χώρας. Τα σχέδια αυτά αναμένεται να φέρουν σημαντικές, αν όχι καθοριστικές αλλαγές στην πολεοδομική, οικονομική, βιομηχανική και αγροτική πολιτική, στη λογική βέβαια της εξυπηρέτησης των μεγάλων ιδιωτικών συμφερόντων, υπό το πρόσχημα μάλιστα της κρατικής παρέμβασης σε βάρος της ανεξέλεγκτης ανάπτυξης. Δεν θα υπάρχουν πλέον γενικές αρχές προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης, αλλά τοπικές που θα καθορίζονται κάθε φορά από τα ειδικά συμφέροντα των ιδιωτών. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε κάθε Περιφέρεια μελετάται μέσω των Χωροταξικών Σχεδίων και των Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου να καθιερωθούν ακόμη και διαφορετικές αρτιότητες των οικοπέδων, ενώ ήδη με το θεσμό της ιδιωτικής πολεοδόμησης που νομιμοποιείται θα υπάρξουν ανεξέλεγκτοι όροι δόμησης.

3.3 ΕΣΠΑ 2007-2013

Πολύτιμο εργαλείο στο χέρι του μεγάλου κεφαλαίου είναι οι κοινοτικοί και εθνικοί πόροι που θα μοιραστούν από το λεγόμενο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) για την «προγραμματική περίοδο» μέχρι το 2013.

Το 4ο ΚΠΣ όπως διαμορφώνεται θωρακίζει τα συμφέροντα των λίγων ενώ οξύνει τις περιφερειακές ανισότητες. Με την αξιοποίηση ανάλογων «πακέτων», είχαμε στο παρελθόν αναβάθμιση των μονοπωλιακών ομίλων, γεγονός που ενέτεινε ακόμη περισσότερο την κοινωνική πόλωση και την υπερσυγκέντρωση κεφαλαίων. Επίσης χρησιμοποιήθηκαν για την απελευθέρωση αγορών, τα

ΣΔΙΤ και τις ιδιωτικοποιήσεις. Τα ΚΠΣ λειτουργούν στα πλαίσια που καθορίστηκαν από την ΕΕ και τη στρατηγική της Λισαβόνας.

Το νομοσχέδιο περιλαμβάνει «χαριστικές πράξεις σε επιχειρήσεις», όπως η «μη καταβολή φόρου, με τη χρήση της φοροαπαλλαγής αντί της επιχορήγησης», καθώς και η «επιδότηση για μια 2ετία στο μισθολογικό κόστος». Παράλληλα διαθέτει ρυθμίσεις που ενισχύουν την επιχειρηματική δραστηριότητα της Εκκλησίας της Ελλάδας και των Μητροπόλεων, αποδίδοντάς τους το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει για την επιχειρηματική δράση των μοναστηριών.

Σύμφωνα με τη ΝΟΜΟΣ ΑΕ (σ.σ. την επενδυτική εταιρεία για τους δήμους που θεσπίζει το νομοθέτημα) οι λειτουργικές δαπάνες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μεταφέρονται σε ανταποδοτικό κόστος, ενώ η εν λόγω εταιρεία θα λειτουργήσει με κανόνες ιδιωτικής οικονομίας. Πρόκειται για εργαλείο που επιβάλλεται στην ΤΑ, προκειμένου να υπάρξουν περαιτέρω επεμβάσεις και αφαίρεση αρμοδιοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω διαδικασίας λήψης προφορικών συνεντεύξεων από φορείς της υπό μελέτη περιοχής του νομού Ηλείας

4.1 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

1.Ένα χρόνο μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές τι βήματα έχουν γίνει στο θέμα της πυροπροστασίας; Η χρηματοδότηση από την Κεντρική Εξουσία έχει βοηθήσει ώστε να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την πυροπροστασία των περιοχών (Έργα- Υποδομές); Πιστεύετε ότι η Τ. Α. πέραν του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου και με αφορμή τον Καποδίστρια 2, μπορεί αποκλειστικά μόνη της να ανταπεξέλθει στο δύσκολο έργο της πυροπροστασίας; Εσείς τι προτείνετε;

Στην ουσία δεν έχει γίνει απολύτως τίποτα στον τομέα της πυροπροστασίας. Η χρηματοδότηση από την Κεντρική Εξουσία είναι ελλιπής. Δεν υπάρχει χρηματοδότηση σε κανένα έργο, σε καμία υποδομή. Υπάρχουν οργανικές θέσεις εργασίας κενές, όπως και μείωση του προϋπολογισμού για τις πυρόπληκτες περιοχές.

Όχι. Σε καμία περίπτωση η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν θα μπορούσε να αναλάβει το έργο της πυροπροστασίας. Αυτό θα έπρεπε να είναι αποκλειστική ευθύνη του Κράτους και πιστεύουμε ότι ένας κεντρικός σχεδιασμός θα βοηθούσε σε αυτή την κατεύθυνση. Κάτι

ακόμη που θα έπρεπε να λάβουμε υπόψη, θα πρέπει να είναι ότι η πυρόσβεση και η πυροπροστασία θα πρέπει να ανήκει στα Δασαρχεία, που θα πρέπει με τη σειρά τους να υπόκεινται σε έναν ενιαίο φορέα εθνικής εμβέλειας.

2. Στις πυρκαγιές καταστράφηκαν δεκάδες χιλιάδες στρέμματα εκμεταλλεύσιμης γεωργικής έκτασης. Θεωρείται πως τα μέτρα αποκατάστασης που υλοποιεί η κυβέρνηση είναι ικανά να διατηρήσουν τη ζωή στην ύπαιθρο; Ποιες οι δικές σας προτάσεις (περιληπτικά) με το δεδομένο ότι χιλιάδες αγρότες δεν θα έχουν για πολλά χρόνια κανένα εισόδημα; Παρατηρείτε κάποιου είδους εσωτερική μετανάστευση από τον πληθυσμό της περιοχής ή συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας;

Τα μέτρα της κυβέρνησης δεν μπορούν να αποκαταστήσουν αυτή τη μεγάλη καταστροφή. Κατ' αρχήν δεν δίνονται οι απαραίτητες αποζημιώσεις σε όλους τους πληγέντες και όπου δίνονται ή θα δοθούν είναι κάτω από το ύψος των αναγκών. Π.χ. Δεν δίνονται τροφές στους κτηνοτρόφους ή δεν υπάρχει αποκατάσταση των κατεστραμμένων στάβλων.

Εμείς σαν συντονιστική επιτροπή προτείνουμε:

A) 100% αποζημίωση των πυρόπληκτων σε όλους τους κλάδους και σε όλους τους τομείς.

B) να στηριχτεί ο αγρότης, αναπληρώνοντας το χαμένο εισόδημα που επέφεραν οι πυρκαγιές, ώστε να μπορέσει να μείνει στον τόπο του.

Γ) να μην υπάρξει καμία αλλαγή στη χρήση γης.

Ναι υπάρχει κάποιου είδους εσωτερική μετανάστευση από εργάτες που δούλευαν στα χωράφια, ενώ τώρα δουλεύουν σε άλλες δουλειές. Π.χ. 100.000 ευρώ δόθηκαν από την κυβέρνηση για να φτιαχτούν πλατείες και δρόμοι, με αποτέλεσμα κάποιο εργατικό δυναμικό να αφήσει τα μικρά χωριά και να ζήσει σε πιο κεντρικά σημεία της επαρχίας.

3. Στο ειδικό χωροταξικό για τον τουρισμό προβλέπεται ότι στα παράλια της Δυτικής Πελοποννήσου θα αναπτυχθούν μεγάλες τουριστικές μονάδες (ενδεικτικά ως ελάχιστη έκταση προβλέπονται τα 150 στρέμματα). Θεωρείτε ότι ο δημόσιος χαρακτήρας των ακτών αλλά και των δασών αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της περιοχής; Πιστεύετε ότι από αυτού του είδους την τουριστική ανάπτυξη θα επωφεληθούν οι εργαζόμενοι και οι μικρομεσαίοι και γιατί; Ποια η άποψη σας για την αλλαγή χρήσης γης;

Όχι βέβαια. Αντίθετα βοηθά στην ανάπτυξη της περιοχής αλλά και στην προστασία του φυσικού και ανθρώπινου περιβάλλοντος.

Φυσικά δεν θα ωφεληθούν οι εργαζόμενοι και οι μικρομεσαίοι της περιοχής. Αυτού του είδους η τουριστική ανάπτυξη θα ωφελήσει μόνο το μεγάλο κεφάλαιο και θα είναι ακόμη ένας παράγοντας να ξεριζωθούν οι μικρομεσαίοι αγρότες και να γίνουν χαμηλά αμειβόμενοι εργαζόμενοι.

Είμαστε κατηγορηματικά αντίθετοι στην αλλαγή χρήσης γης. Δηλαδή στην ιδιωτικοποίηση των δασών και των ακτών. Βέβαια υπάρχουν πολλοί οι οποίοι βρίσκονται στην άλλη άκρη. Χαρακτηριστικά θα σας πω, ότι πριν τις πυρκαγιές άλλαξαν χρήση γης 2.500 χιλιάδες στρέμματα, ενώ 4 μέρες πριν τις φωτιές,

Νοτιοκορεάτες επιχειρηματίες επισκέφθηκαν το δάσος του Καϊάφα για να διαπιστώσουν τι προοπτικές υπάρχουν για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

4. Διακηρυγμένος στόχος της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ε. Ε. όσον αφορά την Ελλάδα είναι ότι πρέπει να ληθούν τα εξής δυο ζητήματα: α) Το μικρό μέγεθος του κλήρου ανά γεωργική εκμετάλλευση, β) Το υψηλό ποσοστό εργατικού δυναμικού που απασχολείται στη γεωργία. Πιστεύετε ότι οι πυρκαγιές επιταχύνουν αυτή τη διαδικασία; Συμφωνείτε με τις γενικές κατευθύνσεις της Κ. Α. Π. και γιατί; Τι προτείνετε για τις καμμένες καλλιεργήσιμες εκτάσεις;

Είναι βούτυρο στο ψωμί της Κυβέρνησης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιτάχυνση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, η οποία τάσσεται ενάντια στα συμφέροντα των φτωχών και μικρομεσαίων αγροτών, ενώ από την άλλη εξυπηρετεί τους νεοτσιφλικάδες.

Σε καμία περίπτωση δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε έστω και δε μια διακήρυξη της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για πολύ συγκεκριμένους λόγους:

A) Σύμφωνα με τους όρους της ΚΑΠ θα ξεκληριστούν ολοσχερώς όλοι οι μικρομεσαίοι αγρότες.

B) Μεγαλώνει η διατροφική εξάρτηση της χώρας μας, τη στιγμή κατά την οποία μπορούμε να παράγουμε φθηνά, ποιοτικά προϊόντα όλων των ειδών.

Γ) Συγκεντρώνεται η γη σε πολύ λίγα χέρια, όπως έχει γίνει εξάλλου και στα Κράτη -μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν γεωργική παραγωγή π.χ. Ιταλία, Γαλλία.

Δ) Με τις κατευθύνσεις της ΚΑΠ κινδυνεύουν να χαθούν παραδοσιακές καλλιέργειες της περιοχής όπως το λάδι και η σταφίδα.

Προτείνουμε αυτές οι εκτάσεις να παραμείνουν ως έχουν μέχρι να ξαναβγάλουν καρπούς. Βέβαια αυτό πρέπει να γίνει σε συνδυασμό με τη δημιουργία κατάλληλων υποδομών πυρόσβεσης και πυροπροστασίας. Τέλος πιστεύουμε ότι στις καμμένες δασικές εκτάσεις θα πρέπει να γίνει άμεση δενδροφύτευση μετά από τις κατάλληλες μελέτες. Με λίγα λόγια το καμμένο δάσος να ξαναγίνει δάσος.

5. Πιστεύετε ότι οι πυρκαγιές του περασμένου χρόνου συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με το νέο μοντέλο ανάπτυξης που έχει υιοθετηθεί για την περιοχή (Ιωνία Οδός, μεγάλες τουριστικές επιχειρήσεις, αλλαγή χρήσης γης). Ποια η άποψή σας για αυτό το νέο μοντέλο ανάπτυξης που διαφαίνεται;

Οι μέχρι στιγμής ενδείξεις δεν μπορούν να αποκλείσουν ένα τέτοιο ενδεχόμενο αφού πάνω στα καμμένα πάει να στηθεί ένα μεγάλο φαγοπότι σε βάρος των κατοίκων της περιοχής μας με αυτό το νέο μοντέλο ανάπτυξης, που δεν έχει καμία σχέση με τις σύγχρονες ανάγκες των εργαζόμενων και των μικρομεσαίων του νομού μας. Με αυτό το μοντέλο ανάπτυξης είμαστε άκρως αντίθετοι, γιατί καταστρέφει το μικρομεσαίο αγρότη και τον αναγκάζει να γίνει εργάτης, γιατί καταστρέφει το φυσικό πλούτο της περιοχής και

στην ουσία θα κάνει τους κατοίκους της περιοχής σερβιτόρους των μεγάλων τουριστικών μονάδων.

6. Εκτιμάτε ότι η τοπική οικονομία μπορεί να στηριχτεί αποκλειστικά στις μεγάλες τουριστικές μονάδες σε βάρος της αγροτικής παραγωγής που πριν της πυρκαγιές ήταν ο κύριος πυλώνας της; Ποιες είναι οι δικές σας προτάσεις στο συγκεκριμένο ζήτημα;

Όχι, οι μεγάλες τουριστικές μονάδες δεν μπορούν να βοηθήσουν το λαό της Ηλείας. Θα μαντρώσουν τον κόσμο και τις οικογένειες τους, θα μπει λουκέτο σε πάσης φύσεως μικρο -ιδιοκτήτη, και θα υπάρχει συγκέντρωση πλούτου σε όλους τους τομείς. Ο Δήμος Ζαχάρως παζαρεύει μέσω Διαδικτύου ορεινούς όγκους του Δήμου για τουριστική εκμετάλλευση.

7. Εθελοντισμός: Υπάρχει στην περιοχή σας; Κατά τη γνώμη σας ποιος ο ρόλος του; Μπορεί και πρέπει να υποκαθιστά το ρόλο και τις υποχρεώσεις του Κράτους;

Ο ρόλος του Κράτους δεν μπορεί να αντικατασταθεί σε καμία περίπτωση. Ούτε ο εθελοντισμός αλλά ούτε και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις μπορούν να παίξουν αυτό το ρόλο. Ειδικά ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι ύποπτος αφού χρηματοδοτούνται και από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από το Κράτος. Έχουμε τοπικό παράδειγμα τόσο με την Greenpeace όσο και με τη WWF.

8. Πως μπορεί η πολιτιστική κληρονομιά (π. χ. Αρχαία Ολυμπία) να συμβάλλει στην ανάπτυξη της περιοχής; Ποιοι κίνδυνοι υπάρχουν σε αυτού του είδους την αξιοποίηση;

Η Αρχαία Ολυμπία όπως και όλοι οι πολιτιστικοί χώροι πρώτα και κύρια πρέπει να αξιοποιηθούν για να μάθει ο κόσμος την Ιστορία, την αξία που έχουν αυτά τα μνημεία. Η μεγάλη τουριστική ανάπτυξη γύρω από τέτοιους πολιτιστικούς χώρους, το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι να αλλοιώσουν την εικόνα του τοπίου και από την άλλη οι λίγοι επιχειρηματίες να εκμεταλλεύονται τους εργαζόμενους και τον κόσμο που θέλει να επισκεφθεί αυτούς τους χώρους. Στην τελική πώς να το κάνουμε, ο πολιτισμός δεν είναι εμπόρευμα.

4.2. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΑΚΗ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΗΛΕΙΑΣ

1. Ένα χρόνο μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές τι βήματα έχουν γίνει στο θέμα της πυροπροστασίας; Η χρηματοδότηση από την Κεντρική Εξουσία έχει βοηθήσει ώστε να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την πυροπροστασία των περιοχών (Έργα- Υποδομές); Πιστεύετε ότι η Τ. Α. πέραν του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου και με αφορμή τον Καποδίστρια 2, μπορεί αποκλειστικά μόνη της να ανταπεξέλθει στο δύσκολο έργο της πυροπροστασίας; Εσείς τι προτείνετε;

Υπάρχει χρηματοδότηση από την Κεντρική Εξουσία και ήδη έχουν αρχίσει έργα και υποδομές στο Δήμο μας, π.χ. επαρχιακοί δρόμοι, πλατείες κ.λ.π.

Όχι, αυτό δεν γίνεται. Η πυροπροστασία είναι ένα δύσκολο έργο που η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να το αναλάβει από μόνη

της. Θα μπορούσε όμως να υπάρξει μια συνεργασία μεταξύ της Κεντρικής Εξουσίας και των τοπικών φορέων, όπως η Νομαρχία, οι Δήμοι της περιοχής, οι Αναπτυξιακές Εταιρείες κ.λ.π.

2. Στις πυρκαγιές καταστράφηκαν δεκάδες χιλιάδες στρέμματα εκμεταλλεύσιμης γεωργικής έκτασης. Θεωρείται πως τα μέτρα αποκατάστασης που υλοποιεί η κυβέρνηση είναι ικανά να διατηρήσουν τη ζωή στην ύπαιθρο; Ποιες οι δικές σας προτάσεις (περιληπτικά) με το δεδομένο ότι χιλιάδες αγρότες δεν θα έχουν για πολλά χρόνια κανένα εισόδημα; Παρατηρείτε κάποιου είδους εσωτερική μετανάστευση από τον πληθυσμό της περιοχής ή συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας;

Γίνεται μεγάλη προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση αλλά τελικά πορίσματα και γενικά, συγκεκριμένα αποτελέσματα δεν έχουμε ακόμη στα χέρια μας. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχει μεγάλη γραφειοκρατία που δυσκολεύει πάρα πολύ αυτές τις προσπάθειες.

Το Δ' ΚΠΣ όπως και το ΕΣΠΑ για την περίοδο 2007-2013 θα είναι σημαντική αρωγή ώστε ο πληθυσμός να μείνει στον τόπο του.

Δεν υπάρχει ακριβώς εσωτερική μετανάστευση αλλά παρατηρείται μια μετακόμιση στα πιο μεγάλα αστικά κέντρα του Νομού.

3. Στο ειδικό χωροταξικό για τον τουρισμό προβλέπεται ότι στα παράλια της Δυτικής Πελοποννήσου θα αναπτυχθούν μεγάλες τουριστικές μονάδες (ενδεικτικά ως ελάχιστη έκταση προβλέπονται τα 150 στρέμματα). Θεωρείτε ότι ο δημόσιος χαρακτήρας των ακτών αλλά και των δασών αποτελεί

ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της περιοχής; Πιστεύετε ότι από αυτού του είδους την τουριστική ανάπτυξη θα επωφεληθούν οι εργαζόμενοι και οι μικρομεσαίοι και γιατί; Ποια η άποψη σας για την αλλαγή χρήσης γης;

Είναι ανασταλτικός παράγοντας. Σήμερα το δάσος δεν προστατεύεται όπως θα έπρεπε και υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι για την καταστροφή του, όπως αυτό φάνηκε στις πρόσφατες πυρκαγιές. Ακόμη ένα δεδομένο είναι ότι δεν μπορούν να υπάρξουν ιδιαίτερες επενδύσεις στην περιοχή μας λόγω του δημόσιου χαρακτήρα.

Ναι. Πιστεύουμε ότι θα επωφεληθούν από την άποψη ότι θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και θα μειωθεί η ανεργία. Επίσης κέρδος θα έχουν και τα μικρά μαγαζιά και τα οποία θα λειτουργούν συμπληρωματικά γύρω από αυτές τις τουριστικές μονάδες που γίνεται λόγος. Εδώ να προσθέσουμε και κάτι ακόμα ότι αυτές οι τουριστικές μονάδες που μπορεί να αναπτυχθούν στο Δήμο μας, δεν νομίζουμε ότι θα πρέπει να είναι τόσης μεγάλης έκτασης.

Πρώτα από όλα θα πρέπει να γίνουν ειδικές μελέτες και να δούμε τέλος πάντων τις ανάγκες που υπάρχουν. Δηλαδή, τι χρειαζόμαστε και τι αλλαγές πρέπει να γίνουν. Πρέπει να δούμε με ακρίβεια, οι αλλαγές χρήσεις γης, τι είδους θα είναι, που θα γίνουν και με τι σκοπό.

4. Διακηρυγμένος στόχος της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ε. Ε. όσον αφορά την Ελλάδα είναι ότι πρέπει να ληθούν τα εξής δυο ζητήματα: α) Το μικρό μέγεθος του κλήρου ανά γεωργική εκμετάλλευση, β) Το υψηλό ποσοστό εργατικού

δυναμικού που απασχολείται στη γεωργία. Πιστεύετε ότι οι πυρκαγιές επιταχύνουν αυτή τη διαδικασία; Συμφωνείτε με τις γενικές κατευθύνσεις της Κ. Α. Π. και γιατί; Τι προτείνετε για τις καμμένες καλλιεργήσιμες εκτάσεις;

Ναι. Οι πυρκαγιές επιταχύνουν τη διαδικασία της ΚΑΠ. Είναι λογικό αφού η ζωή για ένα μεγάλο μέρος των αγροτών θα δυσκολέψει στο επόμενο διάστημα.

Κοιτάξτε, εξαρτάται από ποια πλευρά θα εξετάσουμε αυτό το ζήτημα. Η ΚΑΠ προωθεί τον αγρότη - επιχειρηματία, την ανταγωνιστικότητα, την ποιότητα των προϊόντων. Άρα αφού εξετάζουμε αυτό το θέμα από αυτή τη σκοπιά, που είναι και η κύρια, θεωρούμε ότι η ΚΑΠ κινείται στη σωστή κατεύθυνση. Εξάλλου μπορούμε να δούμε αυτά τα ευνοϊκά αποτελέσματα για τους αγρότες σε άλλα Κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν μεγάλη αγροτική παραγωγή όπως η χώρα μας.

Κατ' αρχήν πρέπει να γίνουν έρευνες και μελέτες ώστε να δούμε το ενδεχόμενο του να μπουν στην παραγωγή μας και νέες καλλιέργειες. Αυτό βέβαια θα πάρει χρόνο. Κακά τα ψέματα, πρώτα και κύρια η ελιά αλλά και η σταφίδα είναι το στήριγμα μας και αυτό που ξέρουμε να καλλιεργούμε εδώ και αιώνες. Αυτές οι καλλιέργειες πρέπει να μείνουν. Αλλά εμείς προτείνουμε ότι θα μπορούσαν να μπουν και άλλες ώστε να γίνουμε πιο ανταγωνιστική.

5. Πιστεύετε ότι οι πυρκαγιές του περασμένου χρόνου συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με το νέο μοντέλο ανάπτυξης που έχει υιοθετηθεί για την περιοχή (Ιωνία Οδός, μεγάλες

τουριστικές επιχειρήσεις, αλλαγή χρήσης γης). Ποια η άποψή σας για αυτό το νέο μοντέλο ανάπτυξης που διαφαίνεται;

Δεν αποκλείεται ένα τέτοιο ενδεχόμενο αλλά μέχρι στιγμής δεν υπάρχουν τέτοια είδους στοιχεία. Για παράδειγμα πρέπει να πάρουμε υπόψη μας τις ευνοϊκές για τις πυρκαγιές καιρικές συνθήκες.

Η Ιωνία Οδός χρειάζεται. Είναι αναγκαία για την περιοχή. Αν θέλετε είναι ένας μοχλός ανάπτυξης. Αυτό το αναπτυξιακό μοντέλο που διαφαίνεται, είναι αναπόφευκτο. Το θέμα είναι οι τοπικοί φορείς, οι τοπικές κοινωνίες να διαφυλάξουν το περιβάλλον και το ανάγλυφο της περιοχής. Για να γίνω πιο σαφής αυτό το αναπτυξιακό μοντέλο νομίζουμε ότι θα πρέπει να είναι μιας πιο ήπιας μορφής.

6. Εκτιμάτε ότι η τοπική οικονομία μπορεί να στηριχτεί αποκλειστικά στις μεγάλες τουριστικές μονάδες σε βάρος της αγροτικής παραγωγής που πριν της πυρκαγιές ήταν ο κύριος πυλώνας της; Ποιες είναι οι δικές σας προτάσεις στο συγκεκριμένο ζήτημα;

Ο πληθυσμός έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που δεν μπορούν να αλλάξουν από τη μια μέρα στην άλλη. Να το πω πιο απλά. Δεν μπορεί ένας αγρότης που έχει μάθει στη ζωή του, να μην έχει ωράριο συγκεκριμένο, να έχει ιδιοκτησία στην κατοχή του, να μένει στο χωριό, να αλλάξει ζωή και να γίνει εργαζόμενος στην πόλη. Βέβαια οι απόγονοι θα μπορέσουν να κάνουν αυτό το βήμα. Η χρυσή λύση σε αυτό το ζήτημα θα ήταν ο συνδυασμός των δυο κλάδων. Δηλαδή, και ο αγροτικός κόσμος να συνεχίσει τη δουλειά

του σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον και να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας στον τριτογενή τομέα της οικονομίας.

7. Εθελοντισμός: Υπάρχει στην περιοχή σας; Κατά τη γνώμη σας ποιος ο ρόλος του; Μπορεί και πρέπει να υποκαθιστά το ρόλο και τις υποχρεώσεις του Κράτους;

Ο εθελοντισμός στην περιοχή δεν έχει αναπτυχθεί στο βαθμό που θα θέλαμε θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι σε εμβρυακό στάδιο. Μόνο σε περιόδους κρίσης διαφαίνονται κάποια σημάδια ανάκαμψης αλλά και αυτά είναι μικρά. Ο εθελοντισμός δεν γίνεται να υποκαταστήσει το Κράτος αλλά πιστεύουμε ότι θα ήταν καλό να υπάρχει.

8. Πως μπορεί η πολιτιστική κληρονομιά (π. χ. Αρχαία Ολυμπία) να συμβάλλει στην ανάπτυξη της περιοχής; Ποιοι κίνδυνοι υπάρχουν σε αυτού του είδους την αξιοποίηση;

Η αρχαία Ολυμπία, αφού το αναφέρατε, είναι ένας πόλος παγκόσμιας εμβέλειας. Το πρόβλημα που υπάρχει είναι, ότι οι τουρίστες που επισκέπτονται αυτό το πολιτιστικό μνημείο δεν μένουν. Υπάρχει ανάγκη, να αναπτυχθεί άμεσα ο εναλλακτικός τουρισμός ώστε να μένουν περισσότερα λεφτά στον τόπο μας. Η ακραία μορφή εμπορευματοποίησης της αρχαίας Ολυμπίας είναι δύσκολη, δεν πρέπει όλοι να πέσουν επάνω από την αρχαία Ολυμπία και να έχουμε άσχημα αποτελέσματα. Επαναλαμβάνω ότι η λύση θα είναι η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού σε όλο το εύρος της περιοχής και όχι μόνο στην περιοχή της αρχαίας Ολυμπίας.

4.3. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟ ΖΑΧΑΡΩΣ

1. Ένα χρόνο μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές τι βήματα έχουν γίνει στο θέμα της πυροπροστασίας; Η χρηματοδότηση από την Κεντρική Εξουσία έχει βοηθήσει ώστε να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την πυροπροστασία των περιοχών (Έργα- Υποδομές); Πιστεύετε ότι η Τ. Α. πέραν του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου και με αφορμή τον Καποδίστρια 2, μπορεί αποκλειστικά μόνη της να ανταπεξέλθει στο δύσκολο έργο της πυροπροστασίας; Εσείς τι προτείνετε;

Η χρηματοδότηση από την Κεντρική Εξουσία υπάρχει αλλά το πρόβλημα εστιάζεται αλλού. Η γραφειοκρατία του Κράτους είναι σε τέτοια κλίμακα που δυσκολεύει ενέργειες ακόμη και για κάποια απαραίτητα. Σε κάποιες περιπτώσεις για να λυθούν κάποια ζητήματα άμεσα χρειάζεται οι υπάλληλοι να είναι πολύ δραστήριοι ακόμη και να παρακάμπτουν τους νόμους.

Από μόνη της η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν νομίζω ότι θα μπορούσε να αναλάβει αυτό το δύσκολο έργο. Αυτή τη στιγμή η Τοπική Αυτοδιοίκηση εξαρτάται από την Κεντρική Εξουσία είτε το θέλουμε είτε όχι. Κατά τη γνώμη μας θα έπρεπε να υπάρχει ανεξαρτησία της Αυτοδιοίκησης από το Κεντρικό Κράτος ώστε να μπορούμε να διαχειριζόμαστε από μόνοι μας προβλήματα που υπάρχουν και μόνο εμείς ξέρουμε πως δημιουργούνται και πως λύνονται. Π. χ. ο Δήμος Ζαχάρως θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί το δάσος του Καϊάφα χειμώνα-καλοκαίρι κι έτσι θα μπορούσαμε να αποφύγουμε αυτή την μεγάλη καταστροφή.

2. Στις πυρκαγιές καταστράφηκαν δεκάδες χιλιάδες στρέμματα εκμεταλλεύσιμης γεωργικής έκτασης. Θεωρείται πως τα μέτρα αποκατάστασης που υλοποιεί η κυβέρνηση είναι ικανά να διατηρήσουν τη ζωή στην ύπαιθρο; Ποιες οι δικές σας προτάσεις (περιληπτικά) με το δεδομένο ότι χιλιάδες αγρότες δεν θα έχουν για πολλά χρόνια κανένα εισόδημα; Παρατηρείτε κάποιου είδους εσωτερική μετανάστευση από τον πληθυσμό της περιοχής ή συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας;

Τα μέτρα αποκατάστασης των πυρόπληκτων που υλοποιεί η κυβέρνηση δεν είναι ικανά να διατηρήσουν τη ζωή στην ύπαιθρο. Χρειάζεται να αποζημιωθούν άμεσα όλοι οι αγρότες για τα χρόνια, τα οποία δεν θα καρποφορούν τα χωράφια τους. Εδώ βέβαια μπαίνει κι ένα άλλο ζήτημα, αν χρειάζεται να αλλάξουν οι καλλιέργειες. Εμείς σε αυτό λέμε ναι.

Όχι προς το παρόν δεν παρατηρείται ένα τέτοιο φαινόμενο.

3. Στο ειδικό χωροταξικό για τον τουρισμό προβλέπεται ότι στα παράλια της Δυτικής Πελοποννήσου θα αναπτυχθούν μεγάλες τουριστικές μονάδες (ενδεικτικά ως ελάχιστη έκταση προβλέπονται τα 150 στρέμματα). Θεωρείτε ότι ο δημόσιος χαρακτήρας των ακτών αλλά και των δασών αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της περιοχής; Πιστεύετε ότι από αυτού του είδους την τουριστική ανάπτυξη θα επωφεληθούν οι εργαζόμενοι και οι μικρομεσαίοι και γιατί; Ποια η άποψη σας για την αλλαγή χρήσης γης;

Ναι, όντως, ο δημόσιος χαρακτήρας είναι πολλές φορές ανασταλτικός παράγοντας στην ανάπτυξη της περιοχής. Χρειάζεται

αλλαγή χρήσης γης, χωρίς να υπάρχει αυτό το ειδικό καθεστώς. Βέβαια πρέπει να γίνουν μελέτες και να προχωρήσουμε ορθολογιστικά.

Πρέπει να υπάρχει ο δημόσιος χαρακτήρας αλλά αυτό από μόνο του δεν προσφέρει κάτι. Η συνεργασία με τους φορείς και τους ιδιώτες θα ήταν η καλύτερη λύση.

4. Διακηρυγμένος στόχος της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ε. Ε. όσον αφορά την Ελλάδα είναι ότι πρέπει να ληθούν τα εξής δυο ζητήματα: α) Το μικρό μέγεθος του κλήρου ανά γεωργική εκμετάλλευση, β) Το υψηλό ποσοστό εργατικού δυναμικού που απασχολείται στη γεωργία. Πιστεύετε ότι οι πυρκαγιές επιταχύνουν αυτή τη διαδικασία; Συμφωνείτε με τις γενικές κατευθύνσεις της Κ. Α. Π. και γιατί; Τι προτείνετε για τις καμμένες καλλιεργήσιμες εκτάσεις;

Όχι, δεν πιστεύουμε ότι οι πυρκαγιές επιταχύνουν τη διαδικασία της ΚΑΠ της Ε.Ε.

Δεν νομίζουμε ότι είναι μεγάλο θέμα η συγκέντρωση της παραγωγής στην περιοχή μας.

Οι καμμένες καλλιεργήσιμες εκτάσεις πρέπει να ξαναγίνουν καλλιεργήσιμες. Μέχρι τότε να υπάρχει βοήθεια στους αγρότες με σεμινάρια, ώστε να μπουν στα χωράφια και νέες καλλιέργειες.

5. Πιστεύετε ότι οι πυρκαγιές του περασμένου χρόνου συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με το νέο μοντέλο ανάπτυξης που έχει υιοθετηθεί για την περιοχή (Ιωνία Οδός, μεγάλες τουριστικές επιχειρήσεις, αλλαγή χρήσης γης). Ποια η άποψή σας για αυτό το νέο μοντέλο ανάπτυξης που διαφαίνεται;

Όχι, δεν συμφωνούμε με αυτή την άποψη γιατί η καταστροφή της περιοχής είναι καθαρά περιβαλλοντική και είναι προερχόμενη καθαρά από τα φυσικά φαινόμενα.

Είμαστε θετικοί σε αυτό το νέο μοντέλο ανάπτυξης. Π.χ. η Ιωνία Οδός θα έρθει να λύσει τεράστια προβλήματα, όπως τα θανατηφόρα τροχαία δυστυχήματα, μικρότερες αποστάσεις κ.λ.π.

6. Εκτιμάτε ότι η τοπική οικονομία μπορεί να στηριχτεί αποκλειστικά στις μεγάλες τουριστικές μονάδες σε βάρος της αγροτικής παραγωγής που πριν της πυρκαγιές ήταν ο κύριος πυλώνας της; Ποιες είναι οι δικές σας προτάσεις στο συγκεκριμένο ζήτημα;

Βασικά λέμε όχι στις μεγάλες τουριστικές μονάδες. Δεν γίνεται όλη η τοπική οικονομία να στηριχτεί αποκλειστικά πάνω σε αυτές. Στην περιοχή μπορεί να αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός σε ευρεία κλίμακα.

7. Εθελοντισμός: Υπάρχει στην περιοχή σας; Κατά τη γνώμη σας ποιος ο ρόλος του; Μπορεί και πρέπει να υποκαθιστά το ρόλο και τις υποχρεώσεις του Κράτους;

Στην περιοχή μας υπάρχει εθελοντισμός. Π.χ. πρόσκοποι, εθελοντές πυροσβέστες. Από εκεί και πέρα ο εθελοντισμός δεν μπορεί και δεν πρέπει να υποκαταστήσει το κράτος αλλά μπορεί να βοηθήσει. Πώς να το πω, να πατήσει πάνω στο φιλότιμο του κάθε πολίτη.

8. Πως μπορεί η πολιτιστική κληρονομιά (π. χ. Αρχαία Ολυμπία) να συμβάλλει στην ανάπτυξη της περιοχής; Ποιοι κίνδυνοι υπάρχουν σε αυτού του είδους την αξιοποίηση;

Μπορεί να υπάρξει ανάπτυξη μέσω του πολιτισμού. Ως κέντρου βάρους την Αρχαία Ολυμπία στην περιοχή μας μπορούμε να αναδείξουμε και άλλα μνημεία ως συνέχεια της, π.χ. στο Δήμο Ζαχάρως υπάρχει η αρχαία Έπη, Φιγαλία, Σάμια, προκειμένου για την προσέλκυση τουριστών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τη μελέτη των παραπάνω στοιχείων, που αφορούν στο Νομό Ηλείας και πιο συγκεκριμένα στους Δήμους Ζαχάρως, Σκυλλούντος και Ολυμπίας συμπεραίνουμε τα εξής:

1. Όσον αφορά στο ανάγλυφο και την οικονομική κατάσταση της περιοχής:

Ο Νομός Ηλείας δε διαθέτει κάποιο μεγάλο αστικό κέντρο, που να συγκεντρώνει την κύρια οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή του Νομού. Ο Πύργος προς τα νότια και η Αμαλιάδα στα βόρεια του Νομού είναι τα δυο μικρά αστικά κέντρα με έντονο ανταγωνισμό μεταξύ τους.

Στα χωριά του Νομού και στις κωμοπόλεις συσσωρεύεται ένας μεγάλος αριθμός πληθυσμού, που απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα - την κύρια πηγή εσόδων της περιοχής.

Ο τομέας της μεταποίησης είναι σχεδόν ανύπαρκτος αφού στην περιοχή μελέτης των τριών Δήμων βρίσκουμε μόνο μικρά ελαιοτριβεία. Τέλος ο τριτογενής τομέας υπάρχει λόγω των δημόσιων υπηρεσιών αλλά και σε ήπιες μορφές τουριστικής υποδομής.

Οι Δήμοι Ζαχάρως, Σκυλλούντος και Ολυμπίας είναι Καποδιστριακοί Δήμοι και δημιουργήθηκαν το 1998. Συνδυάζουν το αγροτικό, πολιτιστικό και ημιαστικό κομμάτι και γι' αυτό αποτέλεσαν το ερευνητικό δείγμα.

2. Όσον αφορά στις προοπτικές ανάπτυξης του συμμετοχικού χωρικού σχεδιασμού:

Με τα σημερινά δεδομένα ο συμμετοχικός χωρικός σχεδιασμός υπάρχει σε ένα μεγάλο βαθμό. Είναι αναπόφευκτος, αφού το θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιφερειακή ανάπτυξη δίνει αυτές τις κατευθύνσεις. Το Γ΄ Κ.Π.Σ. το ΕΣΠΑ 2007 – 2013 όσο και τα ΣΔΙΤ αναβαθμίζουν το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Περιφερειών στον Αναπτυξιακό Σχεδιασμό. Οι δυο Αναπτυξιακές Εταιρείες του Νομού ηγούνται αυτής της διαδικασίας ως γνώστες του αντικειμένου. Από την άλλη οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ φαίνεται ότι έχουν ένα συμπληρωματικό ρόλο.

3. Όσον αφορά στην αποτελεσματικότητα και την ικανότητα των τριών υπό μελέτη Δήμων:

Οι Δήμοι Ζαχάρως, Σκιλλούντος και Ολυμπίας έχουν τα ίδια προβλήματα με τους περισσότερους Καποδιστριακούς και όχι μόνο δήμους της χώρας. Λόγω έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού, μικροπολιτικών συμφερόντων, άγνοιας στελεχών και αιρετών δεν μπορούν να εκπονηθούν επιχειρησιακά προγράμματα. Αυτό φάνηκε και από τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας από την ελλειμματική αντιμετώπιση του ερωτηματολογίου.

4. Κριτική αντιμετώπιση του συμμετοχικού χωρικού σχεδιασμού:

Ακόμη κι αν υποθέσουμε ότι ο συμμετοχικός χωρικός σχεδιασμός είναι η χρυσή λύση σε πολλά από τα προβλήματα που

αντιμετωπίζουν αυτοί οι τρεις δήμοι, υπάρχει κάτι που πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη. Η πολιτική κατεύθυνση της Κεντρικής Εξουσίας και των τοπικών φορέων θα καθορίσει το αναπτυξιακό μοντέλο της περιοχής. Η οικονομική ανάπτυξη του κάθε δήμου θα επηρεάσει όλο τον πληθυσμό του. Το θέμα είναι σε ποια κοινωνική τάξη ή σε ποιο κοινωνικό στρώμα ανήκει η συντριπτική πλειοψηφία των δήμων και ποιος θα επωφεληθεί από την ανάπτυξη που θα ακολουθηθεί. Π.χ. ο Δήμος Ζαχάρως και η Αναπατυξιακή Ηλειακή είναι υπέρ της αλλαγής χρήσης γης, δημοσίων εκτάσεων αφού όπως υποστηρίζουν είναι ανασταλτικός παράγοντας στην ανάπτυξη της περιοχής. Εδώ μπαίνει το ερώτημα εάν η εκμετάλλευση από ιδιώτες δημόσιας -στην παρούσα φάση- γης είναι πολιτική επιλογή που συμφέρει την εργατική τάξη και τα φτωχά λαϊκά στρώματα ή την αστική τάξη και τα λιγιστά μεγαλοαστικά στρώματα. Η απάντηση είναι προφανής: συμφέρει τους δεύτερους.

5. Όσον αφορά το αναπτυξιακό μοντέλο που διαφαίνεται για την περιοχή:

Η νέα ΚΑΠ της ΕΕ έχει ως στόχο να συρρικνώσει τον πληθυσμό που ασχολείται με την αγροτική παραγωγή αλλά και τη συγκέντρωση της γης σε ακόμη λιγότερα χέρια. Αυτή η διαδικασία όπως φαίνεται, επιταχύνεται από τις πυρκαγιές του 2007 αφού ένα μεγάλο κομμάτι αγροτών, πιο εύκολα πλέον θα αφήσουν τα χωράφια που καλλιεργούν. Από την άλλη το νέο χωροταξικό που αφορά τα παράλια της Δυτικής Πελοποννήσου σε συνδυασμό με την κατασκευή της Ιονίας Οδού αλλά και την κατεύθυνση να δημιουργηθούν μεγάλες τουριστικές μονάδες σε δημόσιες – στην

παρούσα φάση- εκτάσεις, αλλάζουν το προφίλ της περιοχής. Ακόμη και επιχειρησιακά προγράμματα, το ΕΣΠΑ 2007 – 2013, ΣΔΙΤ, προγράμματα Leader αλλά και το αναπτυξιακό μοντέλο που έχει εκπονηθεί για την περιοχή μέχρι το 2020 κινούνται σε αυτή την κατεύθυνση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 _ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ *

Προκειμένου να διατυπωθούν συγκεκριμένες προτάσεις είναι απαραίτητο να παρουσιαστεί ο τρόπος λειτουργίας και η κατεύθυνση του Κράτους γενικότερα. Η προγραμματική αντίληψη του ΚΚΕ για το σοσιαλισμό στην Ελλάδα συνάδει απόλυτα με την οπτική που έχει επιλεγεί για την ανάλυση και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας. Ως εκ τούτου θα αντλήσουμε από αυτή προκειμένου να περιγραφούν αναλυτικά η νέα δομή και οι νέοι θεσμοί στο εργατικό επαναστατικό κράτος. Λαμβάνοντας υπόψη το προαναφερθέν κείμενο (από το 18^ο Συνέδριο του ΚΚΕ) θα γίνει προσπάθεια να προταθούν λύσεις στα θέματα που ανακύπτουν από τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας.

1. Η αναγκαιότητα του Κεντρικού Σχεδιασμού:

Ο συμμετοχικός χωρικός σχεδιασμός σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να καλύψει την ευθύνη και το ρόλο που πρέπει να έχει η κεντρική εξουσία. Οι καταστροφικές πυρκαγιές του 2007 για παράδειγμα στο δάσος του Καϊάφα και στην αρχαία Ολυμπία και τα αποτελέσματά τους όπως πλημμύρες και κατολισθήσεις σε χωριά της περιοχής, κάνουν αναγκαία την ύπαρξη και λειτουργία ενός Κεντρικού Σχεδιασμού, που θα καλύπτει τις σύγχρονες ανάγκες της εργατικής τάξης και των φτωχών λαϊκών στρωμάτων. Αυτός ο Κεντρικός Σχεδιασμός θα βλέπει όλα τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα, τις δυνατότητες και τις αδυναμίες των περιοχών όλης της χώρας, άρα και των τριών υπό μελέτη δήμων.

---

* Κείμενο 18ου Συνεδρίου ΚΚΕ, Εμπλουτισμός της προγραμματικής μας αντίληψης για το σοσιαλισμό

Θα σχεδιάζει και θα βάζει μακροπρόθεσμους όσο και βραχυπρόθεσμους στόχους. Η υλοποίηση των κρατικών πλάνων του Κεντρικού Σχεδιασμού θα ελέγχονται από τον πυρήνα της Σοσιαλιστικής Εξουσίας, δηλαδή τους εργαζόμενους στην κοινωνικοποιημένη παραγωγική μονάδα. Ο Κεντρικός Σχεδιασμός υλοποιείται κατά κλάδο μέσω ενιαίου κρατικού φορέα διακλαδωμένου περιφερειακά και κατά κατηγορία. Εδώ θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι δυνατό να υπάρξει ένα είδος χωρικού συμμετοχικού σχεδιασμού. Εξηγούμαστε με ένα παράδειγμα: αν στις φωτιές του 2007 λειτουργούσε ένας τέτοιος Κεντρικός Σχεδιασμός δεν θα αντιμετωπίζαμε τόσο μεγάλης έκτασης φυσική καταστροφή και απώλεια ανθρώπινων ζωών. Εάν υπήρχε ενιαίος φορέας δασοπροστασίας και δασοπυρόσβεσης που να ήξερε και την παραμικρή λεπτομέρεια για τα δάση της Πελοποννήσου, αλλά και εξειδικευμένο και επαρκές προσωπικό, που θα είχε σχέδιο δράσης για οποιαδήποτε έκτακτη ανάγκη, δεν θα μπορούσε η φωτιά να εξαπλωθεί, όπως έγινε. Οι σημερινοί αστικοί θεσμοί όπως οι δήμοι ή οι νομαρχίες δεν μπορούν να καταρτίσουν έναν τέτοιο σχεδιασμό ακόμη και σε συνεργασία μεταξύ τους αφού δάση, ποτάμια, λίμνες και αγροτικές καλλιέργειες εξαπλώνονται σε πολλούς διαφορετικούς δήμους και νομούς που πρέπει να συντονιστούν και να συνεργαστούν άρρηκτα μεταξύ τους. Οπότε αυτά τα κενά και οι ελλείψεις καλύπτονται από έναν τέτοιο Κεντρικό Σχεδιασμό.

2. Το προτεινόμενο αναπτυξιακό μοντέλο της περιοχής μελέτης:

Προτείνεται να αλλάξει ριζικά ο πρωτογενής τομέας. Πρώτα από όλα προτείνεται να μηχανοποιηθεί η αγροτική παραγωγή στο σύνολο της, να γίνει εκμετάλλευση όλων των προτερημάτων της Ηλειακής γης (λάδι, σταφίδα, καρπούζια κλπ.) σε συνδυασμό με τα επιτεύγματα της επιστήμης και της τεχνολογίας. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τόσο τη μείωση του κόστους παραγωγής αλλά και την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων. Αυτά θα συμπεριλαμβάνονται στον Κεντρικό Σχεδιασμό για την κάλυψη των εγχώριων αναγκών αλλά και την εξαγωγή τους εφόσον υπάρχει πλεόνασμα.

Πέρα από τα κρατικά αγροκτήματα θα συνυπάρχουν αγροτικοί παραγωγικοί συνεταιρισμοί (μικρών και μεσαίων αγροτών) που θα συμπεριλαμβάνονται στον Κεντρικό Σχεδιασμό.

Στο δευτερογενή τομέα θα μπορούσαν να δημιουργηθούν βοηθητικές μονάδες της αγροτικής παραγωγής που υπάρχει και στους τρεις υπό μελέτη δήμους. Τέτοιες μονάδες θα μπορούσαν να ήταν, μεγάλα σύγχρονα ελαιοτριβεία, βιοτεχνίες βιοδιασπώμενων λιπασμάτων, ακόμη και βιομηχανίες υβριδικών τρακτέρ και άλλων αγροτικών μηχανημάτων.

Στο τριτογενή τομέα ο χώρος της αρχαίας Ολυμπίας και άλλοι τόποι πολιτιστικού ενδιαφέροντος θα γίνουν λαϊκή περιουσία και θα έχουν ως αποκλειστικό στόχο την ανύψωση του πολιτιστικού επιπέδου του λαού και την ενδεδειγμένη γνώση της ιστορίας. Οι μεγάλες τουριστικές μονάδες- επιχειρήσεις επίσης θα κοινωνικοποιηθούν και θα λειτουργήσουν ως τουριστικά θέρετρα για τους εργαζόμενους, θα παρέχονται φθηνές και ποιοτικές διακοπές για όσους επισκέπτονται αυτά τα καταλύματα. Στο

εμπόριο τα μεγάλα πολυκαταστήματα (super market, πολυεθνικές εμπορικές αλυσίδες) που συναντάμε κυρίως στην ημιαστική περιοχή του Δήμου Ζαχάρως θα γίνουν πρατήρια ειδών λαϊκής κατανάλωσης. Από την άλλη μικροϊδιοκτήτες καταστημάτων θα συνεταιριστούν και θα λειτουργούν συμπληρωματικά στα πρατήρια ειδών λαϊκής κατανάλωσης μέσα από τον Κεντρικό Σχεδιασμό.

3. Το προτεινόμενο μοντέλο Τοπικής Αυτοδιοίκησης:

Πυρήνες της εργατικής εξουσίας θα είναι οι παραγωγικές μονάδες, οι τόποι εργασίας (εργοστάσια, δημόσιες υπηρεσίες, κρατικά αγροκτήματα) στις οποίες θα ασκείται και ο εργατικός και κοινωνικός έλεγχος της διεύθυνσης. Μέσα από τις παραγωγικές κοινότητες θα εκλέγονται και θα ανακαλούνται (όταν χρειάζεται) οι εκπρόσωποι των εργαζομένων στα όργανα εξουσίας. Όσον αφορά τους νέους που δεν βρίσκονται στην παραγωγή σπουδαστές, φοιτητές θα παίρνουν μέρος στην εκλογή αντιπροσώπων μέσα από τις εκπαιδευτικές μονάδες. Με ειδικό τρόπο αξιοποιώντας τις μαζικές οργανώσεις και τις μονάδες ειδικών υπηρεσιών θα πραγματοποιείται η συμμετοχή των μη εργαζόμενων γυναικών και των συνταξιούχων. Η αντιπροσώπευση των συνεταιρισμένων αγροτών και μικροεμπορευματοπαραγωγών γίνεται μέσα από τη συνέλευση των συνεταιρισμών τους. Μέσα από αυτό το νέο θεσμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης που έχει ως βάση των παραγωγική μονάδα (με κάποιες εξαιρέσεις) καταργείται ο αστικός θεσμός των Δήμων και των Νομαρχιών με τη σημερινή τους μορφή. Με τη νομοθετική θεσμοθέτηση της δυνατότητας ανάκλησης των εκλεγμένων αντιπροσώπων διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα

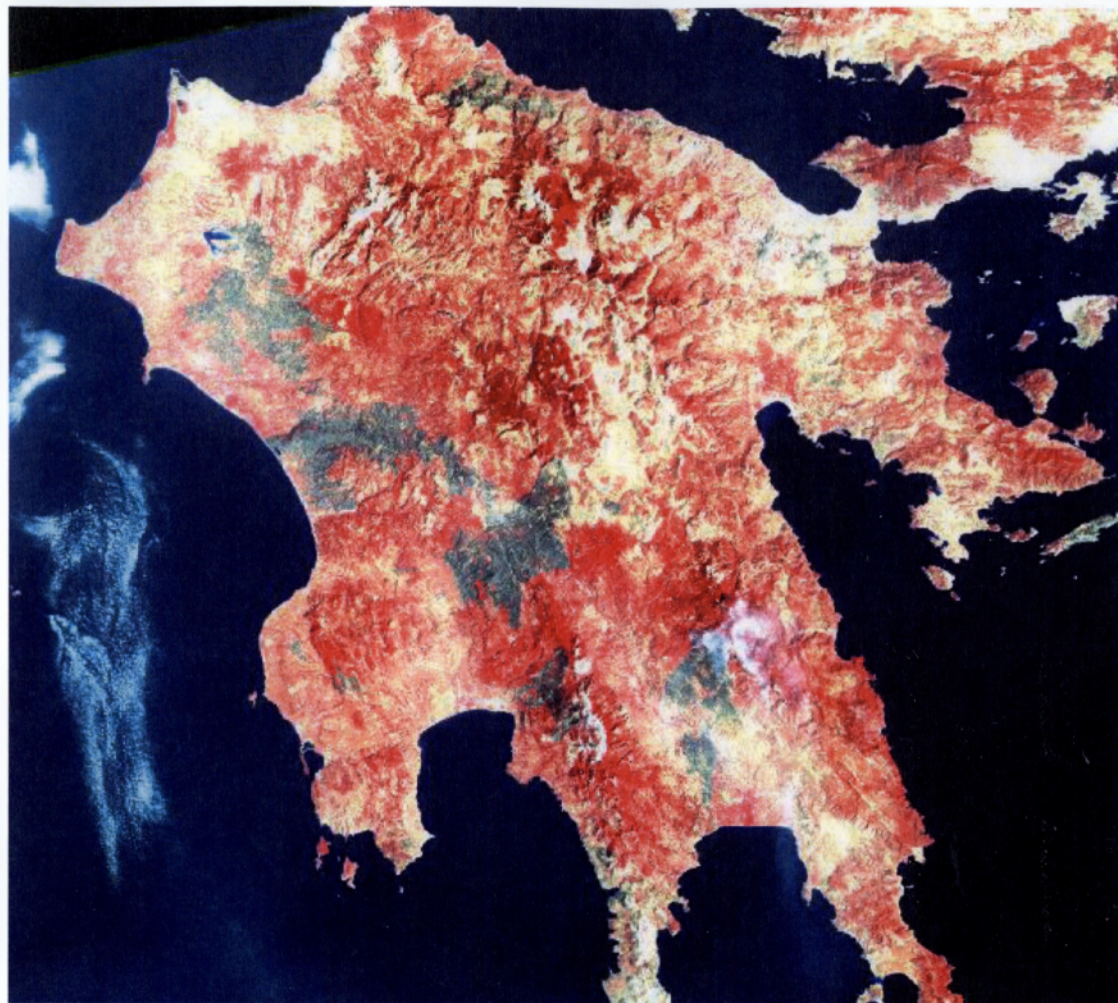
και η ικανότητα των αιρετών στις θέσεις που κατέχουν καθώς θα υπάρχει αφαίρεση των καθηκόντων τους εφόσον αυτά τελούνται πλημμελώς (κάτι που δεν έχει τη δυνατότητα το υπάρχον μοντέλο Τοπικής Αυτοδιοίκησης να ρυθμίσει με τα αποτελέσματα που παρατηρήθηκαν στα συμπεράσματα της παρούσας μελέτης). Γίνεται έτσι ουσιαστική η συμμετοχή όλου του πληθυσμού στη διοίκηση, τον έλεγχο και τη διεύθυνση της παραγωγής – απαραίτητο και αναγκαίο συστατικό της λειτουργίας του σοσιαλιστικού Κράτους. Εξασφαλίζεται έτσι η ουσιαστική συμμετοχή του πληθυσμού που προσδιορίζει τις ανάγκες του, ασκεί κριτική στα αιρετά πρόσωπα, προτείνει κι έχει δικαίωμα ψήφου(όχι μόνο κάθε τετραετία). Παράδειγμα αυτού θα μπορούσε να είναι το εξής: Ο αγροτικός παραγωγικός συνεταιρισμός που θα μπορούσε να καλύπτει τους Δήμους Ζαχάρως, Σκυλούντος και Ολυμπίας εκλέγει αντιπρόσωπο για το παραπάνω κυβερνητικό όργανο εξουσίας, το ίδιο θα γίνεται και από τους υπαλλήλους του μουσείου και του αρχαιολογικού χώρου της αρχαίας Ολυμπίας όπως και από τους εργαζόμενους σε πρατήριο ειδών λαϊκής κατανάλωσης αλλά και μαζικών οργανώσεων ή μονάδων ειδικών υπηρεσιών που θα εκλέγουν αντιπροσώπους μη εργαζόμενων γυναικών και συνταξιούχων από χωριά των τριών υπό μελέτη δήμων. Αυτοί οι αντιπρόσωποι θα μπορούσαν να συνθέσουν το παραπάνω όργανο εξουσίας. Μέσα από αυτό το νέο θεσμό τοπικής αυτοδιοίκησης θα μπορούσαμε να πούμε ότι θα ήταν δυνατόν να υπάρχει ένα είδος συμμετοχικού και όχι μόνο χωρικού σχεδιασμού. Αυτό σε καμία περίπτωση δεν έρχεται σε σύγκρουση και δεν αμφισβητεί το ρόλο του Κεντρικού Σχεδιασμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✚ Ancient Greek Cities, από <http://www.sikyon.com>
- ✚ Γενική Γραμματεία Αθλητισμού Υπουργείου Πολιτισμού
- ✚ Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας από <http://www.dimos.tv/arxaiasolympias> και <http://www.arxaiolympia.gov.gr>
- ✚ Δήμος Ζαχάρως, από <http://www.zacharo.gr>
- ✚ Δήμος Σκιλλούντος, από <http://www.skillountos.gov.gr>
- ✚ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία / ΕΣΥΕ: στοιχεία απογραφής 1991
- ✚ ΕΣΥΕ, Έρευνα Επιχειρήσεων, 1995
- ✚ Εφημερίδα το Βήμα, 2009, Το οικονομικό κόστος των πυρκαγιών ανά νομό, ανακτημένο από: <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=46&ct=16&artId=194753&dt=31/08/2007>
- ✚ Ηλειακή Α.Ε., Επιχειρησιακό σχέδιο Ανάπτυξης Νομού Ηλείας 2007 -2020, Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2008
- ✚ Κείμενο 18ου Συνεδρίου ΚΚΕ, Εμπλουτισμός της προγραμματικής μας αντίληψης για το σοσιαλισμό, Κουμμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, 2008
- ✚ Νομαρχία Ηλείας, ανακτημένο από http://www.nailias.gr/nomos/gen_nomos.php

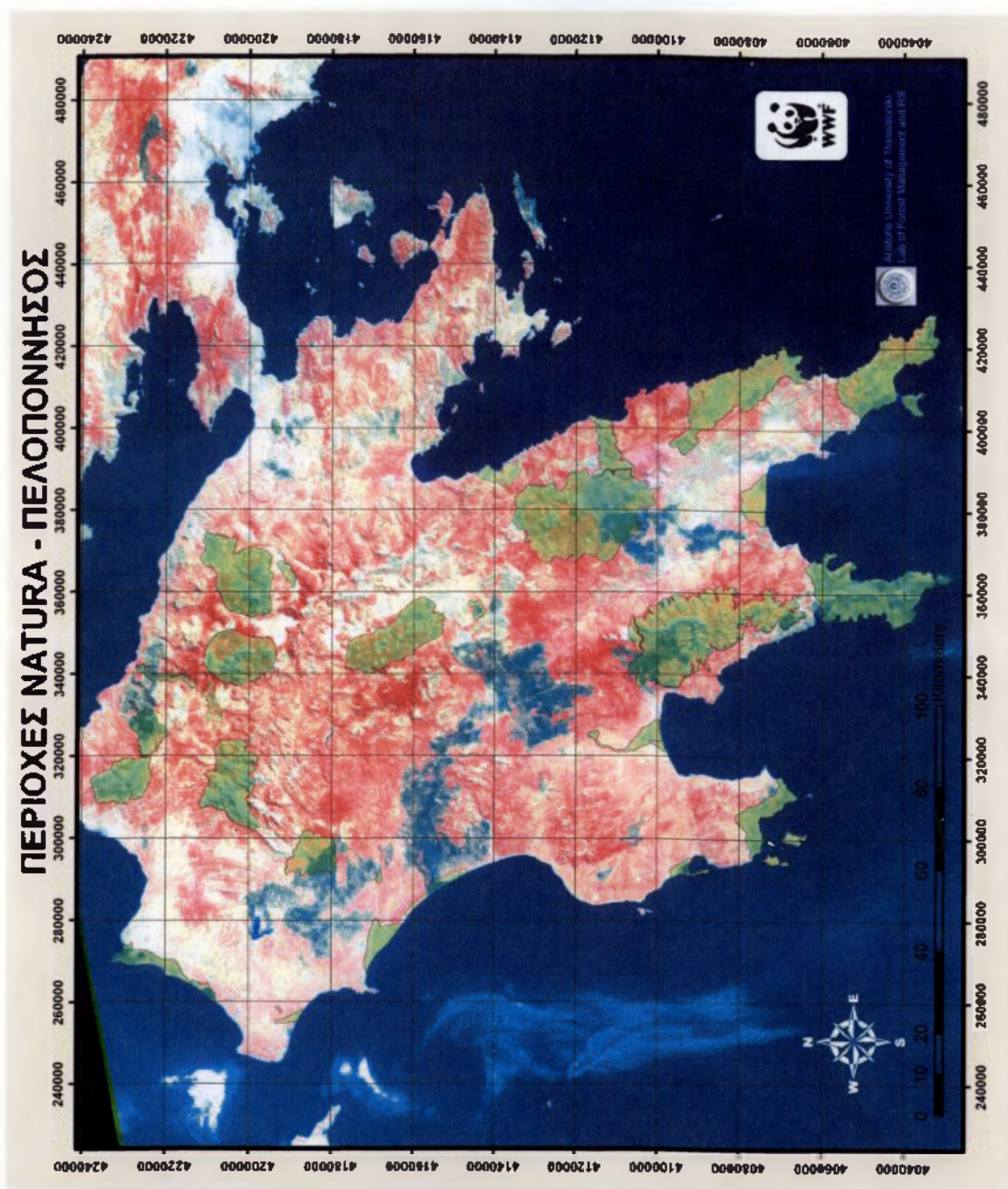
- ↓ Σταυρακάκης Μ, Τζάμος Ε, Φεγγερός Κ, Μπιζέλης Ι, Τσιμπούκας Κ, Μαρτίνος Ν, Κοσμάς Κ, Καραντούνιας Γ, Τσακαλίδου Ε, Γιαννιώτης Σ, Μπουράνης Δ, Χατζηπαυλίδης Ι, Χρονοπούλου-Σερελή Α, Μιγκίρος Γ, Μελετητές καθηγητές Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, με τη συνεργασία μελετητών καθηγητών της Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας και του ελληνικού τμήματος του W.W.F, Μελέτη αποκατάστασης & ανάπτυξης του αγροτικού τομέα, των δασών & της προστασίας του περιβάλλοντος στις πυρόπληκτες περιοχές, 2007
- ↓ Εφημερίδα Ριζοσπάστης,
ανακτημένο από <http://www.rizospastis.gr>
- ↓ Εφημερίδα Ριζοσπάστης,
ανακτημένο από <http://www.rizospastis.gr>
- ↓ WWF Ελλάς, «Οικολογικός απολογισμός των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο», Αθήνα: Σεπτέμβριος 2007

Εικόνα 1: Δορυφορική εικόνα της Πελοποννήσου, όπου με γκρι εμφανίζονται οι καμένες περιοχές και με κόκκινο τα δάση

Πηγή: WWF Ελλάς, «Οικολογικός απολογισμός των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο», Αθήνα: Σεπτέμβριος 2007, σελ. 06

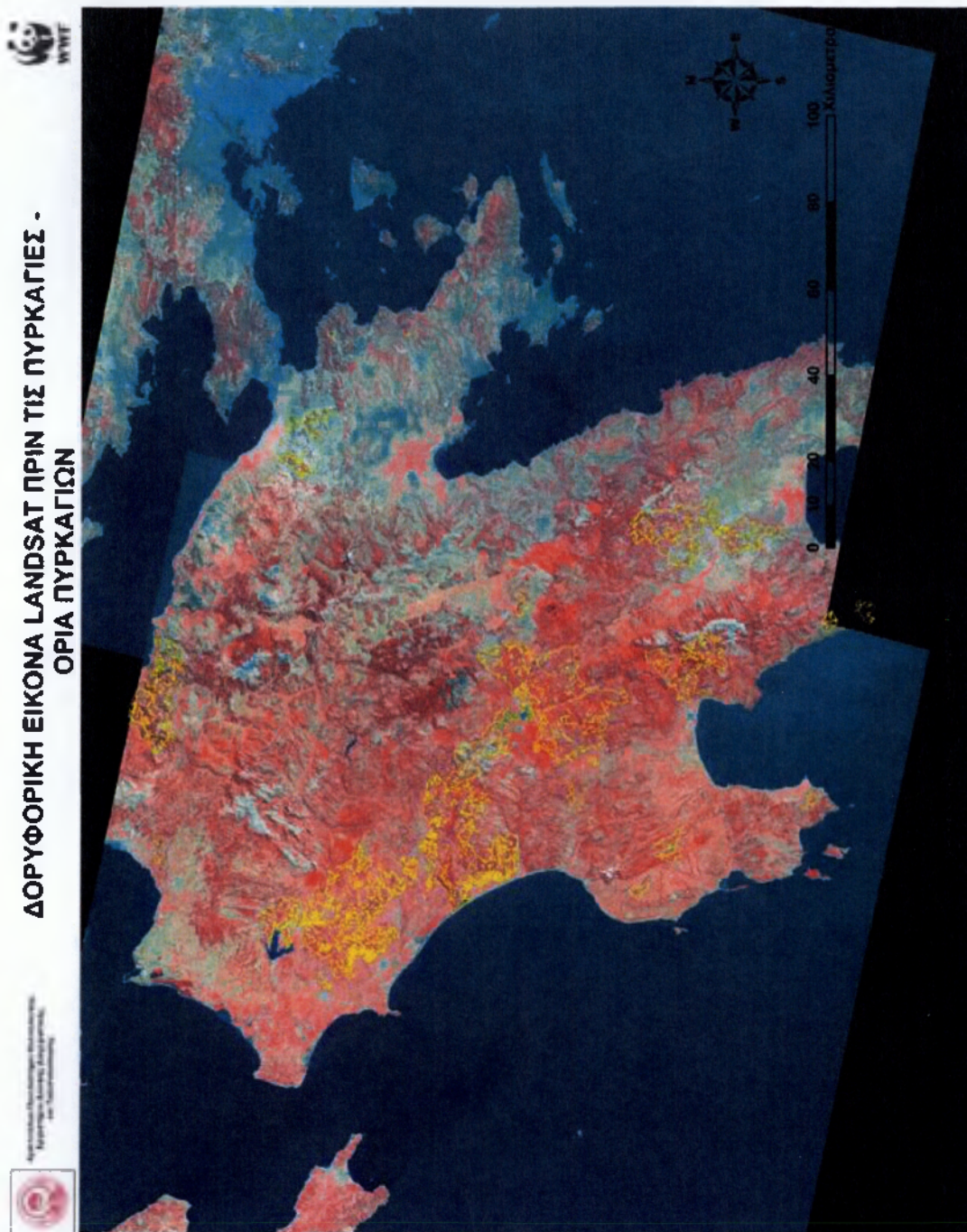
Εικόνα 2: Δορυφορική εικόνα της Πελοποννήσου, όπου με πράσινο απεικονίζονται οι περιοχές Natura 2000.

Πηγή: WWF Ελλάς, «Οικολογικός απολογισμός των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο», Αθήνα: Σεπτέμβριος 2007, σελ. 07

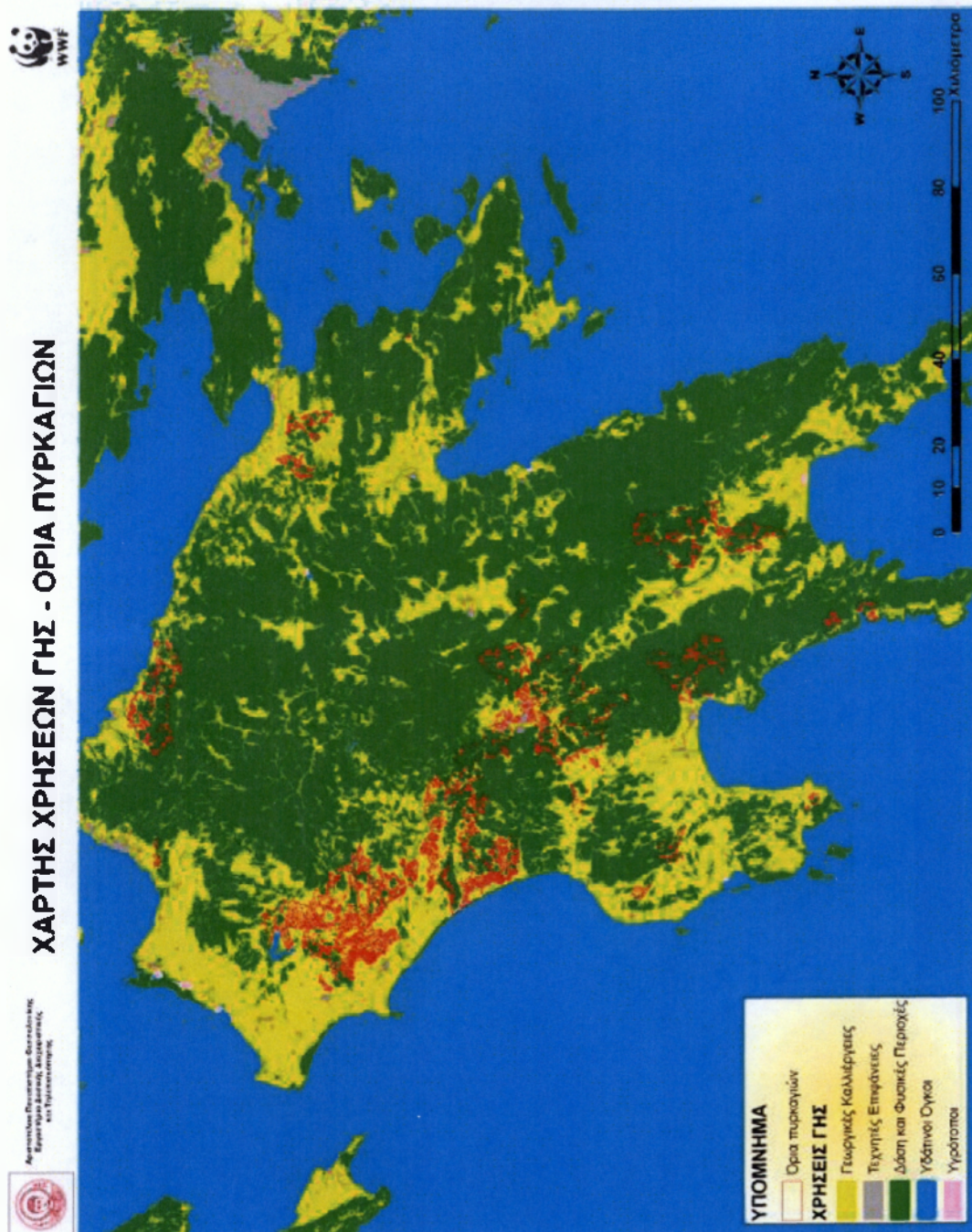

Εικόνα 3: Τα όρια των καμένων περιοχών (με κίτρινο) – προβολή πάνω σε παλαιότερη εικόνα τύπου LANDSAT της περιοχής.

Πηγή: WWF Ελλάς, «Οικολογικός απολογισμός των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο», Αθήνα: Σεπτέμβριος 2007, σελ. 08

Εικόνα 4: Τα όρια των καμένων περιοχών (με κίτρινο) – προβολή σε χάρτη χρήσεων γης

Πηγή: WWF Ελλάς, «Οικολογικός απολογισμός των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο», Αθήνα: Σεπτέμβριος 2007, σελ. 09